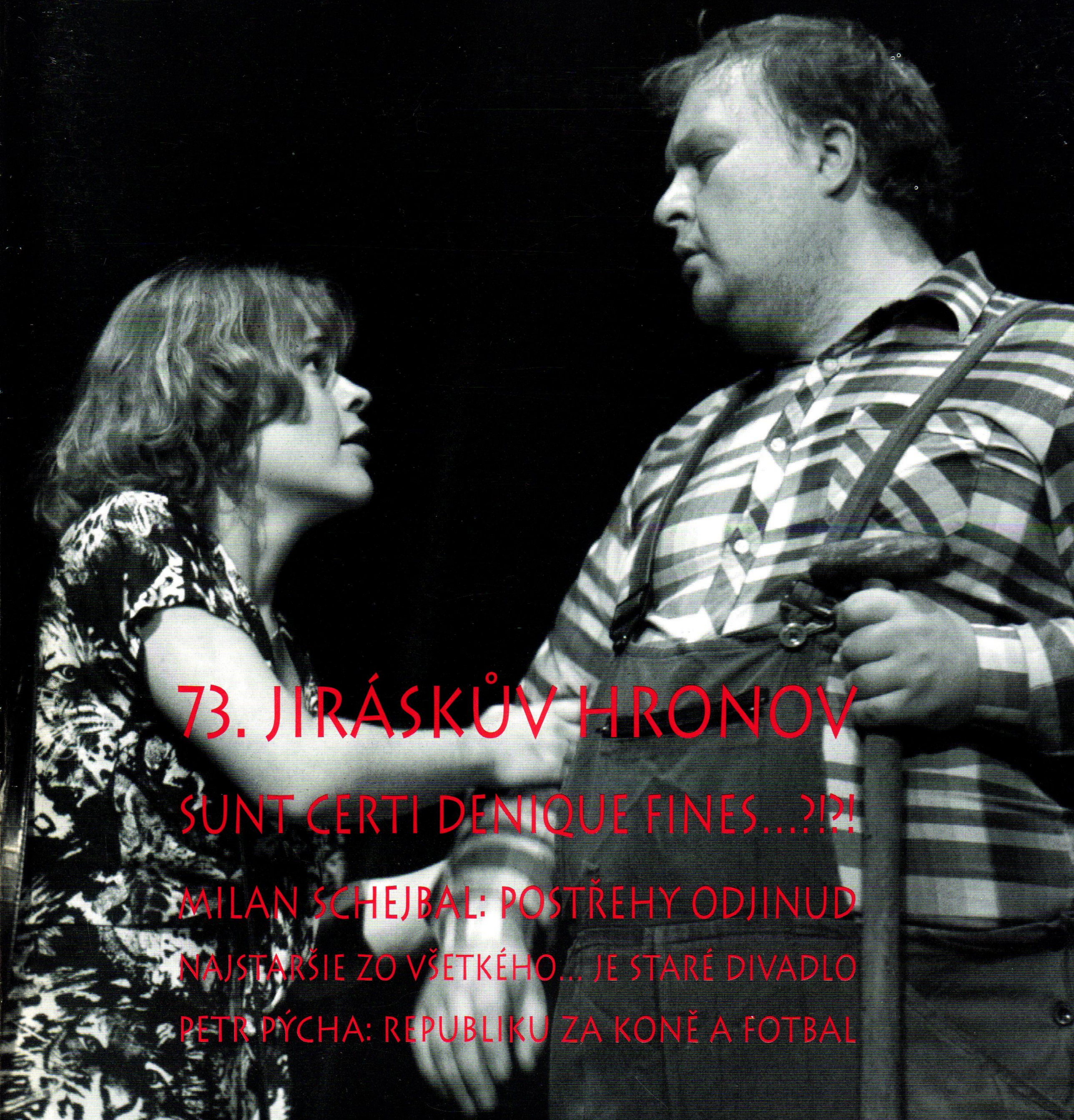
AS

AMATÉRSKÁ SCÉNA

5/2003

CENA 35 KČ

73. JIRÁSKŮV HRONOV

SUNT CERTI DENIQUE FINES...?!?!

MILAN SCHEJBAL: POSTŘEHY ODJINUD

NAJSTARŠIE ZO VŠETKÉHO... JE STARÉ DIVADLO

PETR PÝCHA: REPUBLIKU ZA KONĚ A FOTBAL

OBSAH

73. Jiráskův Hronov – Faktografie
Milan Strotzer 3
Zdroje výběru programu 73. Jiráskova Hronova aneb Mohutný výběrový koš čili Poklad
Milan Strotzer 8
SUNT CERTI DENIQUE FINES...?!?!
Jan Císař 10
Vybráno z recenzí hronovských představení
Aleše Bergmana, Jana Císaře, Rudolfa Felzmanna, Michala Hechta, Karola Horvátha, Vladimíra Hulce, Miloslava Klímy, Radovana Lipuse, Vladimíra Zajíce, Jána Zavarského a Františka Zborníka 15
Nahlédnutí do seminářů a dílen
Z rozhovorů a pozorování pořízených Simonou Bezouškovou, Vladimírem Hulcem, Davidem Slížkem a Janou Soprovou připravil Milan Strotzer 22
Jiráskův Hronov – postřehy odjinud
Milan Schejbal 29
Za hranicí reality / Jakub Schejbal 31
Hronov dříve a nyní / Miroslav Rada 32
Šumperk 2003 / Karel Tomas 32
Červencová Tráva kosená v září
Jan Strejcovský 35
S Karolem Horváthem o slovenském i českém amatérském divadle
Rozhovor připravila Lenka Lázňovská 36
Najstaršie zo všetkého starého je staré divadlo
Karol Horváth 38
SČDO včera, dnes a zítra
Rozhovor s předsedou dr. Jaroslavem Vyčichlem připravila Lenka Lázňovská 39
Ohlédnutí... Volání z Miletína. Pomůžete i vy?
Jiří Valenta 40
Divadlu v Kostelci se daří / Rozhovor s Pavlem Labíkem připravila Lenka Lázňovská 41
Vážený pane profesore, milý Jene...
Pavel Dostál 42
K pětasedmdesátinám Zdarka Popa
Miroslav Ryšavý 43

SERVIS / Dramaturgický pozorník
Vilém Werner: Člověk v Pekle
Pavlína Morávková 44
Zprávičky 46
Kalendář akcí 47

Repertoárová příloha Amatérské scény
Divadelní hry prověřené jevištěm
Milan Strotzer I
Dramaturgický pendant ke hře
Republiku za koně a fotbal / jac I
REPUBLIKU ZA KONĚ A FOTBAL aneb Obrázky z dějin národa Havlase Pavlaty
Petr Pýcha II

__Foto na titulní straně:__ Divadelní soubor V. A. D. z Kladna nominovaný z FEMADu Poděbrady / Divadelní Třebíče nezklamal ani publikum 73. Jiráskova Hronova. Jeho inscenace Hotel Infercontinental patřila mezi vybrané lahůdky festivalového programu. Na snímku z inscenace hry Lupince & Co. jsou Zahrádkáři S. Majerová a R. Smutný. Foto: Ivo Mičkal.

AMATÉRSKÁ SCÉNA
Dvouměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu.
Ročník 40 (Ochotnické divadlo 50), číslo **5 / 2003.**
Vydává Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, Blanická 4, 120 21 Praha 2.
Vedoucí redaktorka: Mgr. Lenka Lázňovská.
Redaktor: PhDr. Milan Strotzer.
Technický redaktor: Jan Strejcovský.
Redakční rada: prof. PhDr. Jan Císař, CSc. (předseda), Josef Brůček, Mgr. Alexandr Gregar, Mgr. Jiří Hraše, Mgr. Jaroslav Kodeš, Mgr. Jiřina Lhotská, František Mikeš, Vlastimil Ondráček, PhDr. Vítězslava Šrámková.
Grafická úprava: Jitka Tláskalová (obálka a loga) a M. Strotzer.
Adresa redakce: IPOS-ARTAMA, P.O.BOX 12, (Blanická 4), 120 2l Praha 2, **tel.:** 221 507 9@56-7, ústředna 221 507 900, **fax:** 221 507 955, **e-mail:** artama.divadlo@volny.cz.
Tiskne: Josef Havelka *JH&C* Mělník, středisko ofsetového tisku IKARUS
Rozšiřuje: A.L.L. Production, s.r.o., P.O.BOX 732, 111 21 Praha 1, **e-mail:** alena@allpro.cz, **http:**//www.allpro.cz, **tel.:** Alena Hauzírková 234 092 851.
Objednávky přijímá redakce a distributor (http://www.predplatne.cz).
Cena 1 výtisku: 35,- Kč, roční předplatné: 180,- Kč. Od č. 1/2004 cena 1 výtisku 48,- Kč, roční předplatné 240,- Kč.
Nevyžádané rukopisy a obrazový materiál redakce nevrací.
Toto číslo bylo dáno do tisku 23.9.2003.
Příští číslo vyjde 16.12.2003.
© IPOS PRAHA 2003
ISSN 0002 – 6786. Registrační číslo: MK ČR E 4608.

__Foto na zadní straně obálky:__ Bezmezného nadšení i projevů pohoršení se na 73. Jiráskově Hronově dočkala inscenace divadelního souboru Černí šviháci z Kostelce nad Orlicí za svou inscenaci hry Josefa Tejkla Amatéři. Toho prvého bylo jednoznačně více. Tejklova hra došla po zásluze uznání odborné kritiky. Výrazem ocenění Amatérů bylo i udělení neoficiální ceny Zlatý Alois. Na snímku z inscenace je Milan Perger st. v roli Morgese. Foto: Ivo Mičkal.

73. JIRÁSKŮV HRONOV FAKTOGRAFIE

73. ročník Jiráskova Hronova (JH), celostátní mezidruhové přehlídky amatérského divadla se zahraniční účastí, se uskutečnil ve dnech 31.7. – 9.8.2003. Pro ty, kdož se nezúčastnili tematických seminářů a dílen Klubu (nejen) mladých divadelníků, dále jen K(n)MD, začal festival o den respektive o dva později. Oficiální zahájení bylo v sobotu 2. srpna. I letos JH pořádaly z pověření a za finančního přispění Ministerstva kultury ČR IPOS-ARTAMA a město Hronov. Spolupořadateli byly Amatérská divadelní asociace, Česká sekce UNIMA, České středisko AITA/IATA, Klub přátel umění v ČR, Krajský úřad Královéhradeckého kraje, Občanské sdružení Kruh Hronov (hlavní organizátor v místě), Sdružení pro tvořivou dramatiku, Společnost Amatérské divadlo a svět, Svaz českých divadelních ochotníků a Volné sdružení východočeských divadelníků.

Účastníci

73. JH přivítal cca 920 tzv. přímých účastníků, tj. těch, bez nichž by se nemohly uskutečnit divadelní aj. produkce a bez nichž by neexistovala vzdělávací část přehlídky. Organizátoři spočítali, že 347 účinkujících se podílelo na základním programu JH, 205 účinkujících vystoupilo v doplňkovém programu a na 300 osob se zúčastnilo hronovských tematických seminářů a dílen. Počet dalších návštěvníků festivalu odjinud byl odhadnut na 900. V této sumě nejsou místní návštěvníci, neboť je to položka jen velice těžko vyjádřitelná, uvědomíme-li si kolik nejrůznějších představení a atrakcí se během devíti srpnových dnů v Hronově událo, nemluvě o slavnostním zakončení JH, kdy byla na hronovském náměstí, ba i v přilehlých ulicích, takříkajíc hlava na hlavě. Tato návštěvnická obec obnášela řádově tisíce. Spočitatelnou položkou jsou vstupenky, které byly vytrhány z mazet. Bylo jich 11257. Je to však jen částečná informace o celkovém objemu návštěvníků či využitých vstupenkách, neboť cca 350 osob chodilo na představení (s výjimkou Jiráskova divadla) na permanentky. Na produkce hojně navštěvovaného doplňkového programu byl navíc vstup volný.

Letošním zvýšením přímých účastníků festivalu, zejména účinkujících o cca 250 se JH dostal na hranici svých stávajících možností ubytovacích, ale především z hlediska počtu míst v hledištích. Další navýšení účastníků by znamenalo změnu ve struktuře programu, tj. namísto dvou představení jedné inscenace by se musely hrát tři. Odtud by pramenil řetězec organizačních změn, které by nebyly vůbec jednoduché, neboť nelze požadovat, aby všechny soubory hrály tři představení denně. Znamenalo by to prodloužení pobytu souborů o jeden den, požadavek na další ubytovací a stravovací kapacity atd., nemluvě o zásadní změně struktury programu, včetně jeho vzdělávací části.

Vůbec prvním divadelním představením 73. Jiráskova Hronova byl Molièrův Zdravý nemocný DS Jiráskova divadla v Hronově, uvedený v doplňkovém programu v předvečer zahájení festivalu. V režii Miroslava Houšťka si titulní roli zahrál Luboš Červený. Foto: Ivo Mičkal.

Základní program

73. ročník JH, vymezený jako mezidruhová přehlídka, přinesl pestrou paletu divadelních druhů, žánrů, stylů a poetik. Jeho účastníci měli možnost zhlédnout inscenace souborů dospělých, mládeže i dětí. Rozmanité bylo také složení souborů z hlediska demografického. Stejně otevřenou byla i divácká adresa, od dětí až po seniory.

Nutno však připojit, že v základním programu 73. JH byly více než jindy uplatněny inscenace činoherních souborů. Příčinou toho byla skutečnost, že se v některých oblastech divadla příliš neurodilo (dětské divadlo, divadlo poezie, pohybové divadlo a pantomima) a také to, že soubory nominované a doporučené z některých národních druhových přehlídek pozvání na JH neakceptovaly. Týká se to především loutkářů. Blíže viz článek Zdroje výběru programu 73. JH. V základním programu JH bylo uvedeno **celkem 22 inscenací od 22 souborů v 46 představeních.**

Doplňkový program

Vedle základního programu, vystoupilo v doplňkovém programu JH na 30 divadelních, hudebních a dalších kolektivů. Většina jejich vystoupení se udála v parku Aloise Jiráska a v dalších venkovních prostorách. Návštěvníci 73. JH měli možnost zhlédnout navíc pět divadelních představení. V předvečer oficiálního zahájení JH Divadelní soubor Jiráskova divadla v Hronově s inscenacemi Molièrova Zdravého nemocného a Nestroyova Zlého ducha Lumpacivagabunda. U příležitosti setkání

V předvečer zahájení Jiráskova Hronova uvedl místní DS Jiráskova divadla i druhé představení doplňkového programu, frašku J.N. Nestroye Zlý duch Lumpacivagabundus v režii Miroslava Lelka. Na snímku z inscenace jsou Richard Kašpar v roli Nitky a Daniel Zobal jako Flok. Foto: Ivo Mičkal.

SČDO, hostí a příznivců, zorganizovanému u příležitosti 35 let činnosti svazu, DS Podividlo ažažAš s divadlem jednoho herce dle textu Jevgenije Griškovce s názvem Současně. V parku A. Jiráska uvedlo v průběhu festivalu Divadlo Kámen z Prahy vlastní adaptaci pohádky Karkulka. Tamtéž se mohli návštěvníci JH potěšit voicebandovým vystoupením souboru ÚstaF z Brna. Mj. tento soubor byl nejpočetněji zastoupený v seminářích K(n)MD, a to více jak dvěma desítkami svých členů.

Na škodu doplňkového programu JH bylo zrušení dvou vybraných inspirativních představení z důvodu úrazu a nemoci v souborech Divadlo Líšeň z Brna, které mělo vystoupit s inscenací staroindické báje z Mahábháraty Savitrí a Divadle Čára FF UM z Brna, jež bylo pozváno vedle Mastičkáře i s inscenací hry anonymního autora Polapená nevěra.

Během festivalu bylo realizováno půldruhé desítky různých vystoupení hudebních skupin, orchestrů a mažoretek, ukázky orientálních tanců, ale také např. sokolnického výcviku. V závěru přehlídky se navíc uskutečnily předváděčky dílen K(n)MD. Tentokráte to byla vystoupení dílny divadelní improvizace německého lektora prof. Andrease Poppeho v parku A. Jiráska, dílny Site-specific (souhra s příběhem prostoru) vedené scéno-

grafem Tomášem Žižkou v prostorách zimního stadionu a do třetice dílny pantomimy a pohybového divadla Michala Hechta v sokolovně. Mimo K(n)MD uskutečnila předváděčku své práce dílna vedená ruským režisérem Sergejem Fedotovem v sokolovně ve Velkém Poříčí, kde také po celý JH působila.

Za součást doplňkového programu JH lze považovat i tři setkání uskutečněná organizovaně v průběhu festivalu. Tím prvním bylo již zmíněné setkání členů SČDO, hostí a příznivců u příležitosti výročí 35 let vzniku svazu, situované do malého sálu Jiráskova divadla na neděli 3. srpna. V témže místě se ve středu 6. srpna realizovalo setkání redakce a čtenářů časopisu Amatérská scéna v roce 40. výročí jeho existence. Třetím bylo setkání Východočechů – členů VSVD a jejich spřízněných duší, uskutečněné ve čtvrtek 7. srpna ve foyeru sálu Josefa Čapka.

Hronovský program obohatily též čtyři výstavy. Ve výstavní hale Jiráskova divadla výstava věnovaná dílu hronovského scénografa Vratislava Habra. V Galerii u Šafářů v ulici K Milířům výstava obrazů, plastik a grafiky z díla Jana Plíška a Karla Šafáře. Ve foyeru sálu Josefa Čapka byla instalována výstava fotografií Ivo Mičkala připomínající

72. JH. Ve foyeru Jiráskova divadla mohli návštěvníci představení zhlédnout výstavu 35 let SČDO.

čemž nejstaršímu účastníku bylo 67 let. Šestina přihlášených byla ve věku od 15 do 18 let. Věkový rozdíl mezi nejmladším a nejstarším účastníkem K(n)MD byl 52 let. Skóre mužů a žen bylo 2:3.

Propozice K(n)MD nabízely možnost práce v některém z 13 seminářů či dílen či být kmenovým posluchačem Diskusního klubu, dále pak v tzv. Problémovém clubu. Některé ze vzdělávacích příležitostí se konaly opakovaně, dílem včetně lektorského obsazení, některé byly koncipovány nově. Jeden ze seminářů se nerealizoval pro náhlý odjezd lektora ihned po zahájení K(n)MD z důvodu péče o rodinného příslušníka. Postihlo to zájemce o seminář věnovaný divadlu poezie, který měl vést *dr. Miroslav Kovářík*. Přihlášení posluchači dostali příležitost navštěvovat jiné semináře či dílny dle vlastního výběru. Blíže se můžete o K(n)MD dočíst v samostatném článku nazvaném Nahlédnutí do seminářů a dílen 73. JH.

Problémový club

Vzdělávací příležitostí nad rámec základních tematicky zaměřených seminářů a dílen, konaných v dopoledních hodinách, byl pro všechny účastníky JH odpolední Problémový club (PC). Jeho živnou půdou byla přehlídková představení. Nešlo však o obligátní kritické rozbory inscenací, jak je známe z krajových či národních druhových přehlídek. Šlo v něm

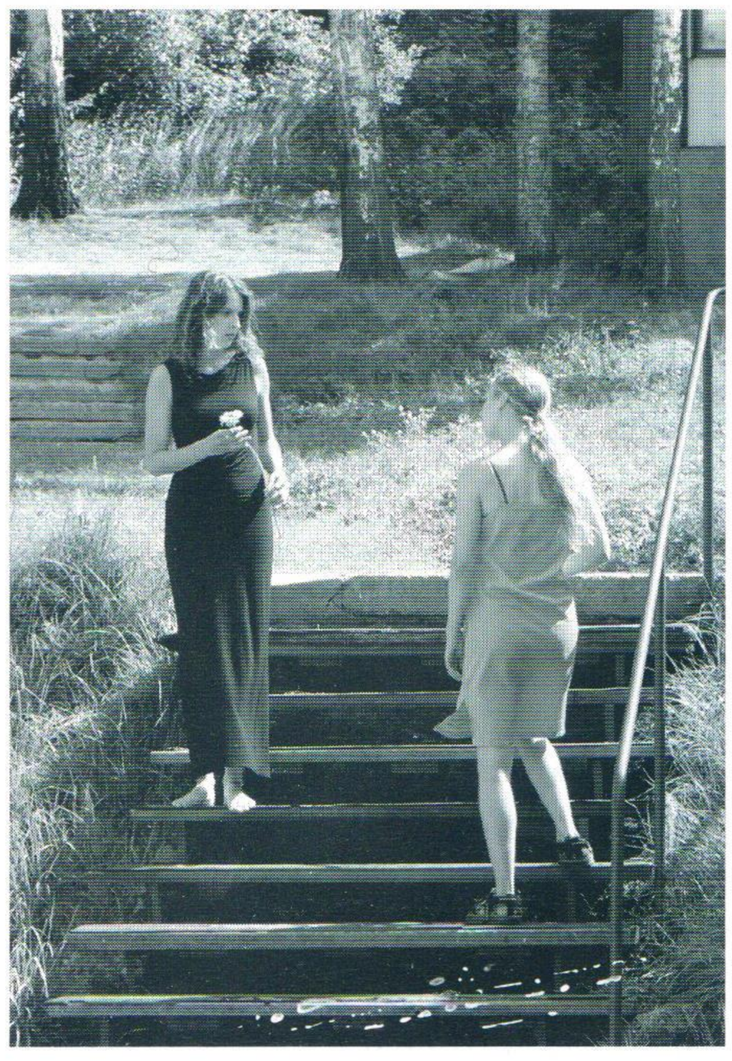
Vzdělávací část

Klub (nejen) mladých divadelníků

Klub (nejen) mladých divadelníků, vzdělávací instituce JH, po léta účinně rozmnožující řady poučených divadelníků, byla i tentokráte otevřena všem bez ohledu na věk. Zájem o tuto vzdělávací část JH neopadl, naopak. Přihlásilo se 310 zájemců, v Klubu jich pak pracovalo rekordních **246 ve dvanácti tematických seminářích a dílnách**. Aby mohl být tak velký zájem uspokojen, museli organizátoři K(n)MD (IPOS-ARTAMA) ve spolupráci s hronovským Kruhem nalézt řešení ve zdvojení některých seminářů či lektorském posílení, samozřejmě i v nalezení dalších učebních a ubytovacích prostor.

Někteří posluchači K(n)MD se do hronovských dílen a seminářů vrací, mnoho jich však přijíždí poprvé. Na 73. Jiráskově Hronově převážili nováčci nad v minulosti již zúčastněnými seminaristy. Nejpočetněji byly zastoupeny sedmnáctiletí až jedenadvacetiletí, byla jich celá třetina z celkového počtu. Polovina účastníků byla ve věku 22 až 31 let. Osmina posluchačů byla starších 32 let, při-

Fotografie na této straně jsou ze závěrečné předváděčky ukázky práce semináře Site-specific – souhra s příběhem prostoru vedeného lektorem Tomášem Žižkou. Foto: Milan Strotzer.

především o společné uvažování lektorského týmu PC a těch, kdo jej navštěvovali, nad otázkami přesahujícími jednotlivé inscenace, o zamýšlení se nad problémovými jevy dramaturgické a inscenační praxe, dobírání se jejich kořenů a možností řešení. Problémový club byl současně příležitostí k přemýšlení o amatérském divadle jako specifickém fenoménu, o jeho podstatě a možnostech co nejúčinněji působit z hlediska svých základních funkcí. Průměrně se PC od neděle do soboty zúčastňovalo 75 návštěvníků JH. Rekordní účast 130 přítomných zaznamenali v PC v úterý 5. srpna, kdy zdrojem rozpravy byly inscenace Macbeth 2003, Fajdraricie a Amatéři, tj. inscenace, které rozvířily – každá svým způsobem – hronovské diskuze, namnoze i divácké emoce a otevřely na doraz pomyslné nůžky přijetí či odmítnutí představení.

Vedoucím lektorem PC byl *prof. PhDr. Jan Císař, CSc.,* vedoucí katedry teorie a kritiky pražské DAMU, lektory byli *Mgr. Karol Horváth*, dramaturg, *Mgr. Radovan Lipus*, režisér Národního divadla Moravskoslezského v Ostravě, *Mgr. Vladimír Zajíc*, dramaturg a *doc. Mgr. Ján Zavarský*, umělecký šéf Trnavského divadla a pedagog VŠMU v Bratislavě a JAMU v Brně. Lektorský tým PC byl letos posílen o moderátora, kterým byl *Mgr. Roman Černík,* který současně moderoval dopolední diskusní klub. Organizační asistentkou byla *Miroslava Císařová.*

Diskusní klub

Příležitostí diskutovat o inscenacích, uvedených v základním programu JH, byl Diskusní klub. Sídlil v dopoledních hodinách v malém sále Jiráskova divadla. Jeho moderátorem byl *Mgr. Roman Černík,* odborný asistent Západočeské univerzity v Plzni, aktivní divadelník a organizátor divadelního dění, organizačním asistentem *Mgr. Jakub Hulák*, odborný pracovník ARTAMA na úseku dětského divadla, recitace a dramatické výchovy. Odborné zázemí měl Diskusní klub v lektorech PC, a sice tak, že každého dne jej navštívil jeden z nich. Diskusní klub byl volně přístupný návštěvníkům JH, zváni do něj byli členové souborů vystupujících na přehlídce. Stabilní oporou diskuzí byla skupina kmenových seminaristů. Počet účastníků klubu byl proměnlivý, odvislý od počtu reflektovaných inscenací a jejich tvůrců (kolísal mezi 40-22). V průměru jich bylo 29. Klima diskuzí bylo vstřícné, atmosféra příjemná. Zasloužil se o to nemalým dílem *Mgr. Roman Černík* v roli laskavého a diskuzi podněcujícího moderátora.

Rozborový seminář Klubu režisérů SČDO

Rozborový seminář organizovaný již tradičně Klubem režisérů SČDO, jehož lektorem byl *Mgr. Jiří Hraše* a „třídním" *ing. Dušan Zakopal,* byl přístupný všem účastníkům JH. Navštěvovali jej zástupci souborů, jejichž inscenace byly předmětem rozboru. Úvodní slovo rozpravy k té které inscenaci měli na starosti členové Klubu režisérů SČDO. I v tomto semináři byla účast proměnlivá, průměrně oscilovala kolem pětadvacítky zájemců. Rozborový seminář se věnoval těmto vybraným inscenacím: *Mor, Amatéři, Kniha džungle, Medvěd, Romeo, Julie a tma, Maryša.*

Svým improvizovaným voicebandovým vystoupením potěšili diváky v parku Aloise Jiráska členové souboru ÚstaF z Brna. Foto: Ivo Mičkal.

Dílna Sergeje Fedotova

V rámci 73. JH se uskutečnila herecká dílna vedená ruským režisérem a divadelním pedagogem *Sergejem Fedotovem*. Práce v dílně byla zaměřena na využití hereckých postupů Michaila Čechova. Tématem byla doba kamenná. Dílnu organizačně zajišťovala *Karla Dörrová* ve Velkém Poříčí. Zúčastnila se jí dvacítka zájemců.

S výjimkou samostatně organizovaného rozborového semináře a dílny Sergeje Fedotova byl hlavním organizátorem vzdělávací části JH *PhDr. Milan Strotzer*. Jeho organizačními spolupracovníky byli *Jan Strejcovský*, organizační vedoucí K(n)MD, *Mgr. Marie Poesová, Jitka Karasová a Eva Kodešová.*

Jediným realizovaným představením ze tří sjednaných pro tzv. inspirativní program JH byla inscenace adaptace pohádky Karkulka, kterou připravil Petr Macháček se souborem Kámen z Prahy. Foto: Ivo Mičkal.

73. JH potvrdil správnost mnohaletého usilování o to, aby se hronovský festival stal vyhledávanou, tematicky rozrůzněnou a užitými formami diferencovanou a účinnou vzdělávací institucí. Svědčí o tom nejen rozmanitá skladba seminářů, dílen a dalších vzdělávacích příležitostí a jejich lektorské obsazení, ale i rekordní počty seminaristů a jejich pozitivní reakce. V této souvislosti nelze také pominout recenzní rubriku Zpravodaje JH, v níž byla každé inscenaci věnována pozornost vždy dvěma odborníky z řad lektorů JH.

Oficiality – hosté - ocenění

I na 73. JH se stala zahajovací schůzka Klubu (nejen) mladých divadelníků ve čtvrtek večer před započetím vlastní přehlídky prvním rituálem - aktem zahájení JH jako vzdělávací instituce. Nechyběly ani další hronovské rituály: tzv. oheň přátelství a lampiónový průvod v předvečer zahájení JH, vítání souborů na schodech Jiráskova divadla, poděkování za představení a rozloučení se soubory, a především oficiální zahájení a zakončení festivalu se závěrečným velkým ohňostrojem.

Již popáté se zhostil oficiálního zahájení JH v sobotu 2. srpna ministr kultury *Pavel Dostál* spolu se starostkou Hronova *Hanou Nedvědovou* a hejtmanem Královéhradeckého kraje *ing. Pavlem Bradíkem.*

Každoročně přivítá JH řadu významných hostí. Letos jimi byli vedle ministra kultury ČR *Pavla Dostála*, *doc. Milan Uhde*, ředitelka odboru regionální a národnostní kultury MK ČR *PhDr. Zuzana Malcová, Mgr. Milan Kupka,* vedoucí kanceláře předsedy senátu ČR, *JUDr. Magdalena Hůrková*, právnička I. náměstka ministra kultury ČR a další, které v Hronově vídáme pravidelně. Mezi ně náleží i *Franz-Josef Witting*, viceprezident Německého spolkového svazu amatérského divadla (BDAT) a umělecký ředitel prestižní přehlídky v Paderbornu. Mezi stálé návštěvníky přehlídky patřil i *Jozef Krasula*, prezident Slovenského střediska AITA/IATA. Mezi hosty lze počítat i zahraniční lektory vzdělávací části JH *prof. Andrease Poppeho* z Německa, *Sergeje Fedotova* z Ruska, *doc. Mgr. Jána Zavarského* a *Karola Horvátha* ze Slovenska.

Nositel zlatého odznaku J.K. Tyla ing. Dušan Zakopal na hronovské fotografii I. Mičkala.

Ke společenské části JH náleželo přijetí oficiálních hostí starostkou města *Hanou Nedvědovou* na hronovské radnici, přijetí zahraničních hostí a sponzorů na témže místě.

Významnou akcí společenského charakteru bylo udělení Ceny MK ČR za neprofesionální divadelní a slovesné obory *Mgr. Alexandru Gregarovi* z Hradce Králové a předání ocenění Zlatého odznaku J.K. Tyla *Františku Klaškovi* z Troubska u Brna, *Jiřímu Kubinovi* z Červeného Kostelce, *Václavu Müllerovi* z Brna (pro nemoc nepřítomnému) a *ing. Dušanu Zakopalovi* z Ostravy. Tento akt se uskutečnil před odpoledním představením v den oficiálního zahájení JH na jevišti Jiráskova divadla. Cenu MK ČR předal osobně ministr kultury *Pavel Dostál*.

Byť nebyl osobně přítomen Z.A. Tichý, iniciátor a osnovatel udělování neoficiální, dílem recesní a dílem vážně míněné ceny *Zlatý Alois*, byla cena díky iniciativě Vladimíra Hulce udělena. Zdá se, že tentokrát spíše vážně než nevážně. Získal ji soubor *Černí šviháci z Kostelce nad Orlicí* za inscenaci hry *Josefa Tejkla Amatéři*.

Propagace a Zpravodaj JH

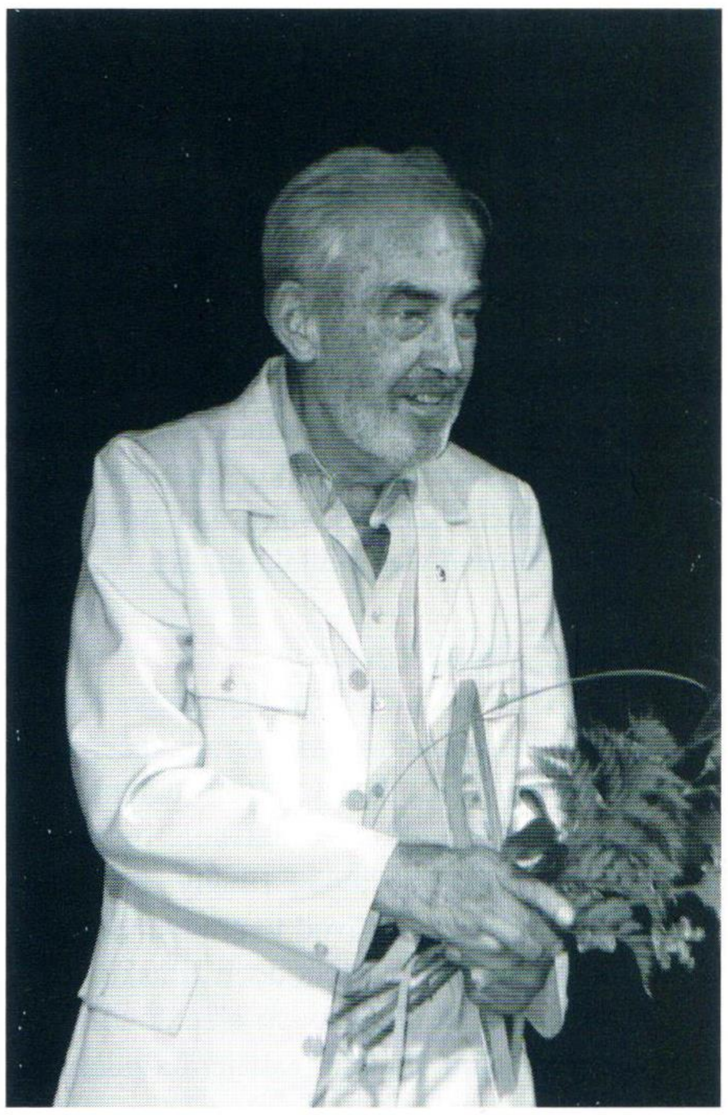
Proměna výtvarného řešení propagace JH, jejímž autorem je renomovaný brněnský výtvarník *Rostislav Pospíšil*, měla pokračování i letos. R. Pospíšil zaměnil loňskou hrací kostku se střídavě smějícím se a mračícím obličejem klauna za postavu všudypřítomného Kašpara. Tento motiv promítnul do všech propagačních materiálů, počínaje plakáty, přes programovou brožuru, přehlídkový zpravodaj, odznaky účastníků, tašky, trička aj., až po velkoplošnou propagaci ve městě, včetně skupiny Kašparů před divadlem.

Přehlídkové dění mapoval, jako každoročně, Zpravodaj JH. Jeho devět čísel připravovala redakce v novém složení. Vedoucí redaktorkou byla *Pavlína Morávková*, jejími členy byli *Simona Bezoušková, Vladimír Hulec, David Slížek, Jana Soprová,* výtvarník *Rostislav Pospíšil* a fotograf *Ivo Mičkal.* Po letech se setkala redakce s nebývalým uznáním za svou práci i z řad čtenářů, seminaristů a dalších účastníků JH. Zpravodaj nabyl kýžených proporcí a komplexnosti, ale také espritu. Mj. přinesl exluzivní rozhovory s ministrem kultury Pavlem Dostálem, doc. Milanem Uhdem, prof. Miloslavem Klímou, Danielou Fischerovou, prof. PhDr. Janem Císařem, CSc. a dalšími významnými osobnostmi profesionální a amatérské divadelní scény.

Mgr. Alexandr Gregar a Pavel Dostál na jevišti Jiráskova divadla při udělování ceny Ministerstva kultury za neprofesionální divadelní a slovesné obory. Foto: Ivo Mičkal.

V den oficiálního zahájení festivalu (2.8.) se uskutečnila tisková konference JH. Zúčastnil se jí ministr kultury *Pavel Dostál*, ředitelka ORNK MK ČR *PhDr. Zuzana Malcová*, hejtman Královéhradeckého kraje *ing. Pavel Bradík*, starostka Hronova *Hana Nedvědová* a další hosté a organizátoři JH. Účast žurnalistů byla obvyklého rozsahu, včetně zástupců televize. Jí odpovídala i pozornost médií, kterou přehlídce věnovala. Lze si jenom přát, aby tato pozornost, byť je daleko větší, než bývá obvyklé u jiných akcí neprofesionálního umění, překročila stávající rozměr.

František Klaška na jevišti Jiráskova divadla při převzetí zlatého odznaku J.K. Tyla. Foto: Ivo Mičkal.

Jiří Kubina po převzetí zlatého odznaku J.K. Tyla sklízí ovace přeplněného Jiráskova divadla. Foto: Ivo Mičkal.

Co organizátoři zvládli a co by měli do příště vyřešit

V průběhu JH se každodenně scházel k řešení aktuálních problémů organizační štáb.

Na začátku a na konci přehlídky se sešel Festivalový výbor JH.

I přes značný počet účastníků JH, včetně účastníků K(n)MD, a technickou a organizační náročnost zvládnutí tak velkého množství namnoze početných hrajících souborů, nevznikly až na

jednu výjimku žádné zásadní problémy. Dalo by se říci, že 73. JH byl z organizačního hlediska na velmi dobré úrovni. Onou výjimkou byla nedostatečná elevace hlediště v sále Josefa Čapka, na níž doplatili diváci i účinkující, zejména při představeních hostujícího maďarského tanečního divadla Panboro z Budapešti. Problémem elevace se zabýval organizační štáb i festivalový výbor JH již mnohokrát v minulých letech. Neschůdnost získat potřebné finanční prostředky však nedovolila pořízení potřebného vybavení, aby mohlo dojít ke změně. Díky nabídnutému řešení PhDr. Zuzanou Malcovou z MK ČR bychom mohli mít na příštím JH o jeden velký problém méně. Zdá se, že se prostředky našly, že je vše již na realizaci místních organizátorů.

Po mnoha letech se podařilo navrátit hronovskou sokolovnu k využití pro divadelní představení. Ukázalo se to přínosným. Odehrály se zde dvě inscenace, které by bylo sotva možné úspěšně realizovat v sále Josefa Čapka či Jiráskově divadle (Žena v písku, Amatéři). Díky pořízení koberců se zlepšily akustické parametry foyeru sálu Josefa Čapka, který se tak stal centrem setkávání – divadelním klubem bez echa způsobovaného mramorovou podlahou. Pokud by ještě došlo k zútulnění za pomoci fantazie výtvarníka a spolu s tím k zvukové izolaci od vlastního sálu, kde probíhají divadelní představení, bylo by to o hodně lepší.

Mnoho připomínek a návrhů na zlepšení podmínek pro soubory, seminaristy a další návštěvníky JH padlo na závěrečných jednáních organizačního štábu a festivalového výboru JH. Projednávaly se další možnosti ubytovací, možnosti získání prostor pro semináře a dílny, otázky prohloubení péče o hrající soubory, zlepšení informovanosti návštěvníků pomocí informačních tabulí a směrovek, ale také těch, co do Hronova nemohou přijet, prostřednictvím internetu. Projednáno bylo mnoho jiných okruhů, které je zapotřebí řešit, nevyjímaje otázky tvorby programu a vzdělávací části JH. Přál bych si, aby se všechny dobré nápady podařilo realizovat, aby byly hronovské dny od 29.7. do 7.8.2004 zase o něco příjemnější.

Milan Strotzer

Redakce Zpravodaje 73. Jiráskova Hronova. Z leva doprava a ze shora dolů: Ivo Mičkal, David Slížek, vedoucí redaktorka Pavlína Morávková, Jana Soprová, Simona Bezoušková a Vladimír Hulec.

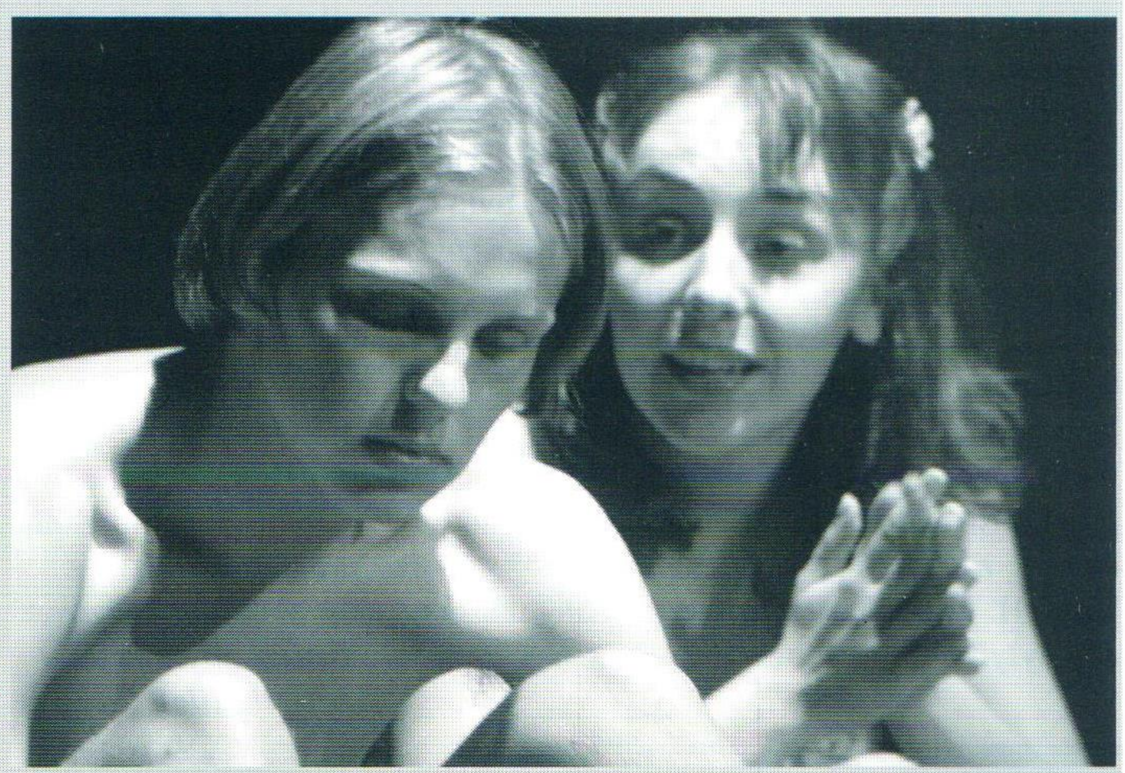
73. JIRÁSKŮV HRONOV 2003 ZÁKLADNÍ PROGRAM	
So. 2.8.	Divadlo Gut&Edel Lörrach, Německo Kóbó Abe: **Žena v písku** (Die Frau im Sand)
	Divadlo V.A.D. Kladno Lupinec & Co.: **Hotel Infercontinental**
	Divadelní studio D3 Karlovy Vary Karel Tachovský: **Mor** (Boccacciovské variace)
Ne. 3.8.	Divadlo Čára FF MU Brno Anonym: **Mastičkář**
	Divadelní spolek Tyl Rakovník Jaroslav Kodeš: **Děvčata aneb Krvavá suita**
	Loutkové divadlo Střípek Plzeň Ivana Faitlová: **Kouzelnej mlejn**
Po. 4.8.	Rádobydivadlo Klapý Ladislav Valeš podle Pera Olova Enquista: **Fajdraricie**
	Společnost Dr. Krásy Praha William Shakespeare: **Macbeth 2003**
	Černí šviháci Kostelec nad Orlicí Josef Tejkl: **Amatéři**
Út. 5.8	Občanské sdružení PrakOta Řetová Neil Simon: **Biloxi blues**
	Divadlo Dostavník Přerov Dagmar a Václav Martincovi podle Rudyarda Kiplinga: **Kniha džungle**
	Soubor 3 + 1 Praha Karel Dlabač: **Zajímá mě jenom nesmysl**
St. 6.8.	Taneční divadlo Panboro Budapešť, Maďarsko Péter Uray a Panboro: **Vadak**
	Divadelní studio mladých Aglia, Litva Anton Pavlovič Čechov: **Medvěd**
	DdDd ZUŠ Děčín Jana Štrbová podle L.M. Pařízka: **Mausa-musaka**
Čt. 7.8.	Divadelní soubor MěKS Červený Kostelec René Falett: **Zelňačka**
	Divadelní soubor Studio V ZUŠ Brno - Veveří Jan Otčenášek: **Romeo, Julie a tma**
Pá. 8.8.	Divadlo De Facto Mimo Jihlava Karel Hynek: **Inu, mládí je mládí (Románek)**
	Divadelní soubor Jana Honsy Karolinka Alois a Vilém Mrštíkové: **Maryša**
	Divadlo TAMTAM OZ TAM-TAM Humenné, Slovensko / Božena Slančíková – Timrava: **Na jednom dvore**
So. 9.8.	Divadelní soubor Tyl Dačice Zoltán Egressy: **Portugálie**
	Ořechovské divadlo Ořechov u Brna Vlastimil Peška: **Po všem hovno, po včelách med**

ZDROJE VÝBĚRU PROGRAMU 73. JIRÁSKOVA HRONOVA 2003 ANEB MOHUTNÝ VÝBĚROVÝ KOŠ ČILI POKLAD

Výběr inscenací základního programu Jiráskova Hronova (JH) má svůj po léta stanovený a každoročně ciselovaný řád, vyjádřený propozicemi přehlídky. Jeho základní ustanovení jsou platná od roku 1991. Hlavním zdrojem výběru jsou nominace a doporučení z klíčových celostátních druhových přehlídek amatérského divadla (v sezóně 2002/2003 to byly KDP Vysoké n. Jiz., POPELKA Rakovník, FEMAD Poděbrady / Divadelní Třebíč, Šrámkův Písek, Dětská scéna, Wolkrův Prostějov a Loutkářská Chrudim). Doplňkovými zdroji jsou doporučení z dalších celostátních (národních) přehlídek, zahraničních divadelních festivalů, možnost uplatňovat návrhy mají zájmové divadelní organizace s celorepublikovou působností, IPOS-ARTAMA a také ředitelé celostátních přehlídek.

Konečným výběrem byla pověřena programová rada JH, která pracovala ve složení: předseda prof. PhDr. Jan Císař, CSc., členové Miroslava Císařová, Mgr. Alena Exnarová, Štěpán Filcík, Naďa Gregarová, ing. Miroslav Houštěk, Mgr. Jakub Hulák, Vladimír Hulec, Pavel Hurych, Mgr. Lenka Lázňovská, Hana Nedvědová (starostka Hronova), Ivana Richterová, Mgr. Milan Schejbal, Jan Strejcovský, PhDr. Milan Strotzer, Karel Tomas, René Vápeník, PhDr. Jaroslav Vyčichlo, Mgr. Vladimír Zajíc a ing. Dušan Zakopal. Jednání programové rady bylo letos již podruhé dvoukolové, aby byla možnost porovnání inscenací vzešlých ze třech přehlídek konaných po prvním jednání programové rady (5.6.) s ostatními navrženými inscenacemi. Program byl uzavřen 5.7.2003 po skončení Loutkářské Chrudimi pověřenými členy programové rady (Exnarová, Filcík, Lázňovská, Strotzer).

Letošní program čerpal z 16 výběrových zdrojů. Nuže, pohlédněme v časové chronologii na to, z jakých. Tím prvním byly **nerealizované inscenace vybrané programovou radou pro loňský JH** nebo určené jako náhradní. Z devíti inscenací a vystoupení z tohoto „výběrového koše" byla pro JH 2003 vybrána inscenace *Revue* (DNO Hradec Králové. Soubor s ní však pro své prázdninové aktivity nemohl pozvání na JH akceptovat. Dále se uvažovalo o inscenacích *O človeku, ktorý ďalekohladá* (Konzistence médi Praha), *Deaf can dance – dead can dance* (studenti katedry Výchovné dramatiky neslyšících JAMU Brno) a *Sluha dvou pánů* (Krakonoš Vysoké n. Jiz.). V konečném výběru se na ně již nedostalo a zůstali v širším výběru náhradníků. Pro úplnost,

DS Tyl Dačice / Zoltán Egressy: Portugálie. Foto: Ivo Mičkal.

v prvním kole výběru byly na soupisce inscenace *Lásky Apollinairovy a Prsy Tiresiovy* (Zamračené děti Plzeň), *Pomeranč* (Sergej Praha), *Vašíček 22* (IKDYŽ Kolín) a vystoupení s monologem *Houbový šašlik* (František Rýsl z Krupky) a s dialogem *Koule a krychle* (Hana Hnátková a Eliška Zelenková z Děčína). Ty vybrány nebyly.

Druhým zdrojem výběru byla **doporučení AITA/IATA na zařazení inscenací ověřených na zahraničních festivalech**. Z německých Theatertage v Lörrachu 2001, ale i z dalších významných festivalů konaných v roce 2002 v německy mluvících zemích *Žena z písku* (Gut&Edel Lörrach), z mezinárodního festivalu Středoevropské sekce AITA/IATA v maďarské Kazincbarcice 2002, současně též ze světového festivalu amatérského divadla v kanadském Hallifaxu *Medvěd* (Aglia z Litvy) a ze slovenské Scénické žatvy v Martině *Na jednom dvore* (Tamtam Humenné). Navržené soubory jsme viděli v programu JH.

Z **Krakonošova divadelního podzimu**, národní přehlídky venkovských divadelních souborů ve Vysokém n. Jiz. 2002 vstoupila do programu JH nominovaná inscenace *Po všem hovno, po včelách med* (Ořechovské divadlo), zatímco dvě doporučené inscenace v jednom představení *Romeo, Julie a tak dál + Od La Platy k Fergussonu* (Mrsťa Prsťa Kouřim) figurovala jako náhradní v druhém pořadí.

POPELKA v Rakovníku, národní přehlídka amatérského činoherního divadla pro děti 2002, byla dalším zdrojem výběru, ale žádný návrh z ní nevzešel. Obdobná situace nastala na celostátní přehlídce scénického tance **Tanec, tanec… v Ústí n. Orl.** 2002, na **Národní přehlídce seniorského divadla ve Znojmě** 2002, na celostátní přehlídce pantomimy a pohybového divadla **OTEVŘENO Kolín** 2003 a na národní přehlídce divadelních monologů a dialogů a individuálních výstupů s loutkou **Pohárek SČDO ve Velké Bystřici** 2003. Těchto pět výběrových zdrojů nepřispělo ani jedním návrhem.

Zcela novým zdrojem výběru byla letos **Náchodská prima sezóna**, celostátní přehlídka studentského divadla. Přinesla 5 doporučení. Na prvních místech inscenace *Mastičkář* (Čára Brno) a *Romeo, Julie a tma* (Studio V ZUŠ Brno – Veveří), na dalších pak postupně *O Marišce*

Divadlo De Facto Mimo Jihlava
Karel Hynek: Inu, mládí je mládí (Románek)
Foto: Ivo Mičkal

(Příjemně strávený večer JAMU Brno), *Hodina tance* (Dohráli jsme ZUŠ Uherské Hradiště a *Od La Platy k Fergussonu* (Mrsťa Prsťa Kouřim). První tři jmenované inscenace byly vybrány do programu JH. S výjimkou inscenace *O Marišce* jsme je viděli v Hronově. Představení *O Marišce*, navzdory poměrně složitému jednání se souborem, vedeném snahou o uvedení inscenace na JH, jsme nakonec neviděli, neboť soubor pro pracovní závazky některých svých členů nemohl v nabídnutých termínech vystoupit. *Hodina tance* vybrána nebyla a inscenace *Od La Platy k Fergussonu*, jak již výše uvedeno, zůstala v pořadí náhradních inscenací pro základní program JH.

Největším zdrojem výběru, tak jako i v minulosti, se stala letos národní přehlídka amatérského činoherního a hudebního divadla **FEMAD Poděbrady / Divadelní Třebíč**. Předložila 2 nominace a 9 doporučení. Deset inscenací z jedenácti navrhovaných vstoupilo do programu JH. Předně obě nominované – *Kniha džungle* (Dostavník Přerov) a *Hotel Infercontinental* (V.A.D. Kladno). Dále pak 8 doporučených – *Maryša* (DS Jana Honsy Karolinka), *Amatéři* (Černí šviháci Kostelec n. Orl.), *Mor* (D3 Karlovy Vary), *Děvčata aneb Krvavá suita* (Tyl Rakovník), *Fajdraricie* (Rádobydivadlo Klapý), *Zelňačka* (DS MěKS Červený Kostelec), *Portugálie* (Tyl Dačice) a *Biloxi blues* (PrakOta Řetová). Ale ani ta jedenáctá inscenace - *Republiku za koně a fotbal aneb Obrázky z dějin národa Havlase Pavlaty* (Krakonoš Vysoké n. Jiz.) nezůstala mimo hru. Byla označena jako první náhradní pro základní program JH 2003.

Ořechovské divadlo Ořechov u Brna / Vlastimil Peška: Po všem hovno, po včelách med. Foto: Ivo Mičkal.

Jedním ze zdrojů výběru jsou „rezortní" přehlídky. Programově jí letos byla celostátní přehlídka armádních divadelních souborů **Divadelní Bechyně**, možnost uplatnit své návrhy měly národní přehlídky sokolského divadla v Lázních Toušeň (činohra) a v Přerově (loutkové divadlo). Žádný návrh však neuplatnily.

Národní přehlídka divadla jednoho herce SČDO v Kaznějově, ač nepočetně zastoupená (3 účastníci) doporučila inscenaci s názvem *Současně* (Vratislav Mikan z Podividla ažaž Aš). Ocitla se na seznamu náhradníků v 3. pořadí. Nicméně, ti, kdo zavítali na setkání, konané na JH u příležitosti 35 let vzniku SČDO, mohli inscenaci vidět.

Ze **Šrámkova Písku** 2003, národní přehlídky divadla v pohybu (experimentální divadlo) přišla 1 nominace a 5 doporučení. Nominovaná *Sniežka* (Vosto5 Praha) nemohla, bohužel, pro dlouhodobý pobyt jednoho ze svých protagonistů na Novém Zélandu pozvání na JH vyhovět. První čtyři doporučené inscenace však byly na JH uvedeny – *Zajímá mě jenom nesmysl* (Soubor 3 + 1 Praha), *Macbeth 2003* (Společnost dr. Krásy Praha), *Amatéři* (Černí šviháci Kostelec n. Orl.), *Inu, mládí je mládí* (De Facto Mimo Jihlava). Pátá doporučená inscenace *Valérie a týden divů* (DRED Náchod) zůstala v „širším koši" náhradníků.

Dětská scéna v Trutnově, celostátní přehlídka dětských divadelních, loutkářských a recitačních souborů nominovala inscenaci *Mausamusaka* (Dd Dd ZUŠ Děčín). Dalších doporučení nebylo.

Z **Wolkrova Prostějova** byl nominován soubor, který došel také doporučení ze Šrámkova Písku – *Inu, mládí je mládí* (De Facto Mimo Jihlava). I zde zůstalo jen při nominaci.

Posledním přehlídkovým zdrojem výběru byla celostátní přehlídka amatérského loutkářství **Loutkářská Chrudim**, která skončila jen čtyři týdny před konáním JH. Vzešla z ní nominace a 2 doporučení. Nominovanou *Pastýřku* (Tlupatlapa Svitavy) a ani 1. doporučenou inscenaci *Okolostola* (DNO Hradec Králové) jsme však na Hronově nepřivítali, protože soubory s Jiráskovým Hronovem nepočítaly a jejich členové dali přednost jinému prázdninovému vyžití. České loutkářské soubory v programu JH reprezentovala inscenace *Kouzelnej mlejn* (Střípek Plzeň).

Poslední 16. zdroj výběru programu JH byl v podstatě příbuzný s druhým, neboť šlo o výběr zahraničního souboru, o němž rozhodli v jakési trojjedinné roli představitelé IPOS-ARTAMA, AITA/IATA a JH. Rozhodnutí to bylo dodatečné, mimo programovou radu JH. Vyvstalo z nenadálé situace – projeveného zájmu špičkového tanečního divadla Panboro z maďarské Budapešti, které těsně před Hronovem pořádalo dílnu v kooperaci s litevským souborem Aglia. O účast Panbora, jakož i jiných znamenitých maďarských souborů, měli tvůrci hronovských programů v minulosti nesčetněkrát zájem. Zůstalo vždy u příslibů maďarské strany, pokud vůbec kdy nějaké padly, a nikdy se nepodařilo inscenace těchto souborů na JH přivézt. Rozhodnutí akceptovat nabídku Panbora s inscenací *Vadak* bylo přijato i ve víře, že dopomůže k prolomení bariéry, k tomu, abychom hronovský program mohli i v budoucnosti obohatit o inspirativní představení výborných maďarských divadelníků.

A to je vše. Snad jen na závěr pro zajímavost něco statistiky. Programové radě JH se dostal do rukou soupis čítající **45 položek**, z nich se **21** proměnilo v základní program JH 2003 (**22.** bylo Panboro), **3** v určené pořadí náhradních inscenací a dalších **5** v širší výběr náhradníků pro případ programového výpadku. V těchto počtech nejsou **2** inscenace v předvečer zahájení JH (o nich rozhodují hronovští organizátoři festivalu, jakož i o dalším doplňkovém programu) a **3** inscenace doporučené programovou radou k zařazení jako inspirativní program JH – *Karkulka* (Kámen Praha), *Savitrí* (Líšeň Brno) a *Polapená nevěra* (Čára Brno).

Uvedená čísla zachycují jen pomyslný vrchol ledovce a jeho úpatí. Podíváme-li se do kraje pod ním a spočteme-li inscenace a vystoupení jen z cca stovky systémových divadelních přehlídek na krajské úrovni v ČR, dostaneme se k číslu **870**. V tom je započítáno 120 choreografií z oblasti scénického tance. Dál nemám možnost dohlédnout, lze jen odhadovat, že se ne všechny soubory se svými inscenacemi chtějí poměřovat na krajských přehlídkách, že jich takových bude nejméně tolik, jako těch, co se krajských přehlídek zúčastnily. Zůstaneme-li při tomto více než střízlivém odhadu, máme co dělat s cca **1740** inscenacemi v uplynulé sezóně na půdě ochotnického či amatérského divadla a v oblasti scénického tance. Věru, to už je pořádné zázemí pro výběrový koš JH. Kéž by v této síle bylo náležitými místy viděno, doceněno a potřebně podporováno vpravdě společenské bohatství nedozírné hodnoty. V těchto rozměrech v přepočtu na obyvatele se s ním sotva kde za hranicemi shledáme. Je to vlastně poklad. Je na nás všech, kdo jsme propadli divadlu, abychom tento poklad nejen vytvářeli, ale dávali o něm vědět všem, které jsme vyvolili k tomu, aby rozhodovali o našich společných věcech.

Milan Strotzer

Společnost Dr. Krásy Praha
W. Shakespeare: Macbeth 2003
Foto: Ivo Mičkal

SUNT CERTI DEN

Četl jsem nedávno úvahu, která se tváří v tvář dnešnímu umění zeptala, zda jsou nějaké hranice, za něž by experiment v umění neměl jít. Na tuto otázku není odpověď, žádné takové vymezení neexistuje. Přesto dobře rozumím autorovi této otázky; to latinské úsloví, které stojí v čele jako titul (Jsou konečně určité hranice?), mne v přítomnosti také dost často napadá. A napadlo mne intenzívně několikrát i na letošním Jiráskově Hronově: Jsou, nebo nejsou nějaké meze, za něž už nelze jít, za nimiž končí divadlo, byť se stále tváří, že je divadlem? Tahle otázka je z hlediska „postmoderny“, či jak bych raději řekl se Zygmuntem Baumanem „tekuté modernity“, samozřejmě naivní a vlastně nepřípustná. A přece ji kladu, využívaje přitom s potěšením nabídky redakce AS analyzovat 73. JH tématem, které se pro mne nad jeho inscenacemi stalo nejvzrušivějším. Je-li totiž jedním z konstituujících rysů divadla komunikace mezi hledištěm a jevištěm, pak je otázka, jak chápat a pojmenovat něco, co se sice odehrává na jevišti před obecenstvem, co ale takovou komunikaci tomuto obecenstvu poskytuje ve značně omezené, prakticky skoro nulové míře.

Názorným exemplárním příkladem může být inscenace **Macbeth 2003**, již na Hronově hrála **Společnost dr. Krásy z Prahy** v úpravě a režii Petra Lanty. Letošní, velmi dobrý Zpravodaj JH uveřejňoval – kromě dalších zajímavých materiálů – ke každé inscenaci vyjádření diváků v anketě-rubrice Viděno pěti. Cituji z ní k Lantově inscenaci:

1. Byla tato sezóna tak slabá, že mohla postoupit změť nesmyslů a nepochopitelných výkřiků?

2. Macbeth 2003 na mě působil jako soubor obrazů, jejichž význam jsem nedokázal přečíst ani pojmout v jeden ucelený celek.

3. Na jednu stranu mám o čem přemýšlet, na druhou stranu jsem se ztrácela.

4. Představení se se mnou míjelo. Nerozuměla jsem mu.

5. Maczblept 2003 je Lantův dort, ze kterého bylo špatně asi jen divákům.

Odpovídající nebyli jistě žádní staromilci a konzervativci. Abych základní problém Lantovy inscenace doložil co nejčitelněji, ocituji ještě pár vět z recenze Karola Horvátha, jenž už po léta radikálně a vehementně na Problémovém klubu hájí a prosazuje stanoviska postmoderny a sám se označil jako *„nadšený obdivovatel Petra Lanty a jeho souboru“*: *„Chcem veriť, že nekde na začátku práce na príprave inscenácie bola práca s textom. Pri neustálých zmenách sa však podľa mňa Lanta nevracia k východisku, teda k textu, ale len k predchádzajúcej intepretácii. Takže po napr. piatej „premiére“ môžem sice s velkým zaujetím sledovať Lantove niekedy menej výborné, niekedy chabé nápady, ale štruktúra, ktorá stála na ich začiatku, je už tak vzdálená, že by ju nezrekonštruoval ani Sherlock Holmes. ...ale príbeh je v tejto (ako aj v iných) Shakespearovej hre nositeľom základných významov, z ktorých se odvíjajú všetky konotácie. Ak mi súbor* ***ako divákovi zásadne*** *znemožní sledovať základnú story, znemožní mi zároveň aj pochopenie všetkého, co z tejto story podľa nich vychádza. Zostane sice miestami velmi „efektná“ podívaná, ale z princípu* ***nekomunikatívná.“***

IQUE FINES ...?!?!

Vladimír Hulec v tomtéž Zpravodaji 73. JH č. 5, kde je Horváthova recenze, konstatuje o Lantově Macbethovi, že: *„Nelze myslím hodnotit... inscenaci měřítky běžné teatrologie ani měřítky ryze divadelními“*, aby nabídl přístup a postup, jehož východiskem je: *„Věřit v divadlo, jež není artefaktem, ale postojem, cestou...“* Podle Hulce, rozumím-li dobře jeho citově exponovanému tvrzení, cílem tohoto divadla není předvést **hmotný**, **smyslově vnímatelný jev**, jenž svým tvarem poskytuje divákovi alespoň nějakou, byť minimální – možnost **komunikace**. Cílem je zveřejnit (hlavně viditelně, především vizualizací) **subjektivní stavy tvůrce** (**tvůrců**) s upřímným přesvědčením, že to, co zveřejňuji, je moje nejvlastnější pravda, již prostě vyjevit musím i s tím, že se nezabývám tím, jestli nějaký tvarovaný jev poskytuje vůbec šanci tyto stavy vůbec **vnímat.** Akcentuji-li pojmy komunikovat a vnímat, není to náhodou. Viděl jsem Macbetha 2003 na 73. JH 4. srpna odpoledne. Rozuměl jsem jen tu a tam nějakým slovům a nic jsem téměř neviděl, protože celé představení bylo špatně nasvícené, svítilo se jen na nohy. Elementární nedostatky likvidovaly divadlo jako druh umění, jež určuje to, co vidíme a slyšíme během představení (viz geniální definici Otakara Zicha, co je dramatické dílo), tedy komunikativní vazby mezi jevištěm a hledištěm. Lze jistě namítnout, že šlo o technické, snadno odstranitelné nedostatky. Obávám se však, že Horváthovo tvrzení o nepřítomnosti struktury platí v tomto případě v nejobecnější rovině: je-li cílem zveřejnění, zviditelnění subjektivních stavů, pak technika není příliš podstatná, protože prvotní a hlavní je vždycky, za všech okolností, soustředění na tuto subjektivní stránku. Jakákoliv struktura, včetně prvků zajištujících elementární vnímání zrakem a sluchem, se prostě nekoná.

Zviditelňování subjektivních představ tvůrců se představilo na 73. JH také představením, které schopností poradit si bezpečně technicky s každým použitým materiálem jako by přímo usvědčovalo Macbetha 2003 z elementárních nedostatků, které prostě neumožní cokoliv vnímat, a tím i čemukoliv porozumět. Dokonale jsme viděli, ale bohužel slovům nerozuměli, protože byla litevská. Bylo to představení **Medvěd Divadelního studia mladých Aglia z Litvy**. Z hlediska vizuálního vnímání to bylo dokonalé představení, počínaje světly, přes práci se všemi reálnými objekty, které jednáním herců ztrácely charakter mobiliáře či rekvizit a fungovaly důsledně a vždycky jako symbol, a konče znamenitou kvalitou herectví, jež se svou umělostí kvalifikovalo na místě prvém, hlavně jako herectví pohybové. A k vnímání sluchem vydatně přispíval hudební a zvukový plán inscenace. Což proměnilo Čechovova Medvěda v *„jednu silnou vizi..., představu hlavní hrdinky, že je jako sova, která sedí v noci v okně a vyhlíží svou lásku...“*, jak svůj záměr popsala režisérka. Srovnávat tuto inscenaci jakkoliv s dramatickou literární předlohou nemá smysl; dokonce si nejsem ani jistý, jestli by někdo – kdyby to režisérka Laima Adomaitene neřekla v rozhovoru pro Zpravodaj – rozpoznal onu představu o ženě–sově, byť postava ženy a jakási její centrální role se daly rozpoznat. To, co toto představení nabídlo k vnímání, především k vidění, hronovské obecenstvo uznávalo, hojně obdivovalo, a pro mnohé to bylo velkým zážitkem. Platilo o něm to, jak odpovídal Tomáš Žižka

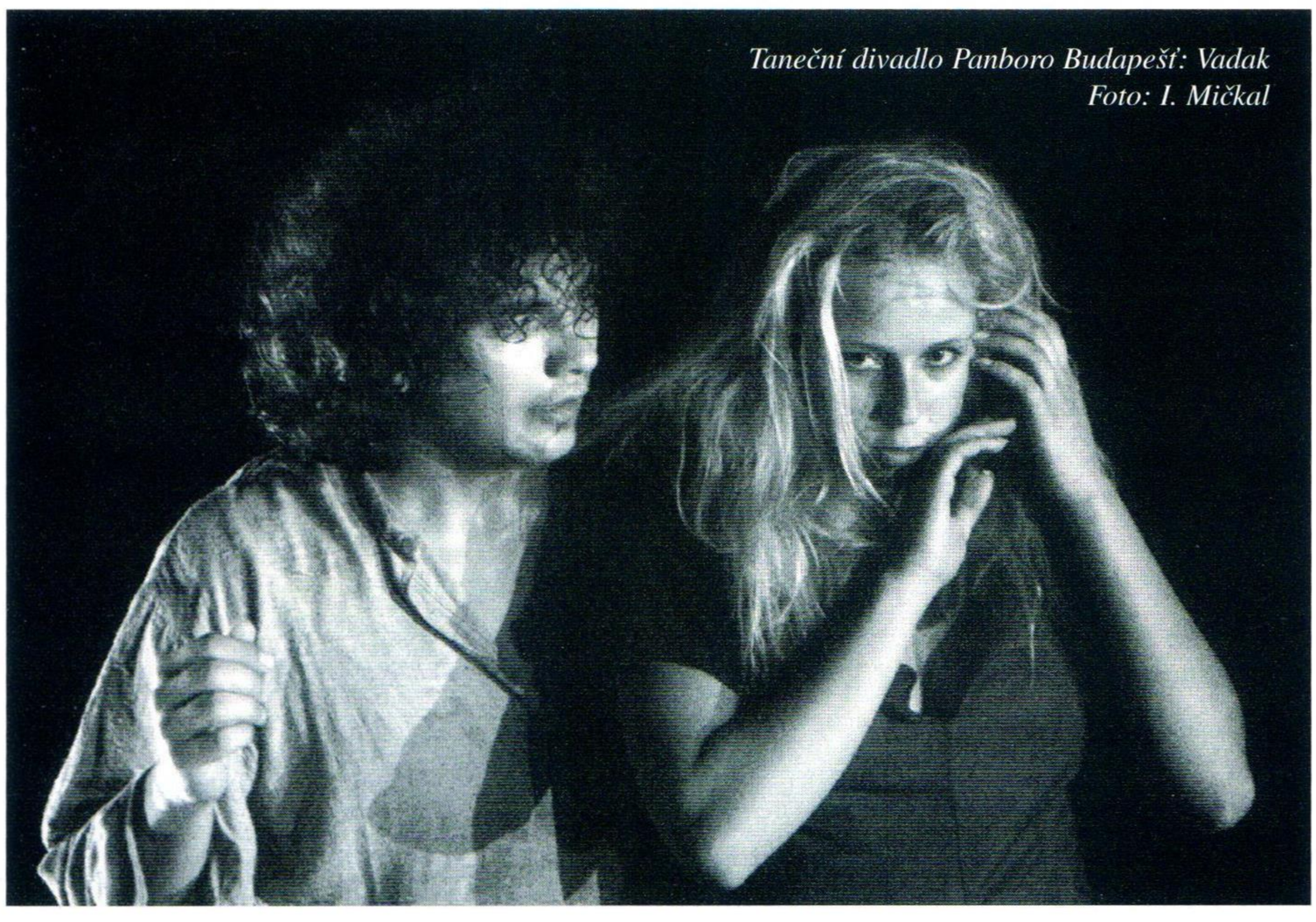
Divadelní studio mladých Aglia, Litva
A.P. Čechov: Medvěd / Foto: I. Mičkal

na otázku, jaké máte rád divadlo: „*Mám rád obrazové divadlo, které pracuje s mými smysly. Obrazové v tom významu, že je závislé na mé imaginaci, představivosti. Mám rád divadlo, které aktivizuje.*“ V tomto duchu tohle představení vskutku fungovalo. Byl to soubor mnoha fragmentů, jež zejména zmíněným umělým, často až tanečním pohybem trvale provokovaly imaginaci a představivost diváka, protože jejich vztah k jakékoliv realitě, což platí i o událostech a situacích, které tvoří Čechovovu literární předlohu, byl tak říkajíc „rozmazán“, a divák se mohl, a vlastně musel - stejně trvale domýšlet jak významu, tak smyslu jednotlivých fragmentů. Pro příklad: Z Čechovova textu tu zůstala situace souboje mezi ženou a mužem. Ozval se jeden jediný výstřel, obě postavy zůstaly stát, ale po chvíli muž zmizel, jako by snad padl. Co to mělo značit, se dalo jen nějak interpretovat vlastní fantazií a imaginací. Navíc: každý pokus vytvořit z těchto fragmentů jakousi souvislost celku, narážel na řadu nejasností. Některé z nich ve své recenzi ve Zpravodaji formulovala v řadě otázek Štěpánka Elgrová a vysvětlovala to tím, že nerozuměla řeči. Obávám se však, že mnohé z toho, na co se ptala, by se nedověděla ani při znalosti litevštiny. Neboť takto není tato inscenace zbudována a takto pro diváka nefunguje: logika, racionalita a přímé jasné poukazy k nějaké konkrétní životní realitě záměrně chybí. Její sémantika, to jest odkaz označujícího, pojmenovávajícího ke skutečnosti, nemíří k tomu, aby tuto skutečnost přesně a konkrétně vyjádřila, ale naopak: v rámci zviditelnění subjektivních představ tvůrců dává pokud možno největší prostor pro subjektivní vnímání diváků. Tedy snad i pro tu Hulcovu výzvu, jak tyto inscenace vnímat. Ta litevská inscenace má ovšem svůj tvar, svou strukturu, je to tvarohmotný jev. I když přesto může její vnímání dopadnout i tak, jak to vyjádřila jedna „respondentka“ rubriky Viděno pěti: „*Krásné. Děkuji. Obdivovala jsem pohyb herců na jevišti, scénu a hudbu. Seděla jsem doslova jako přibitá, s otevřenou pusou. Bohužel ale vůbec nevím, o čem to bylo.*“

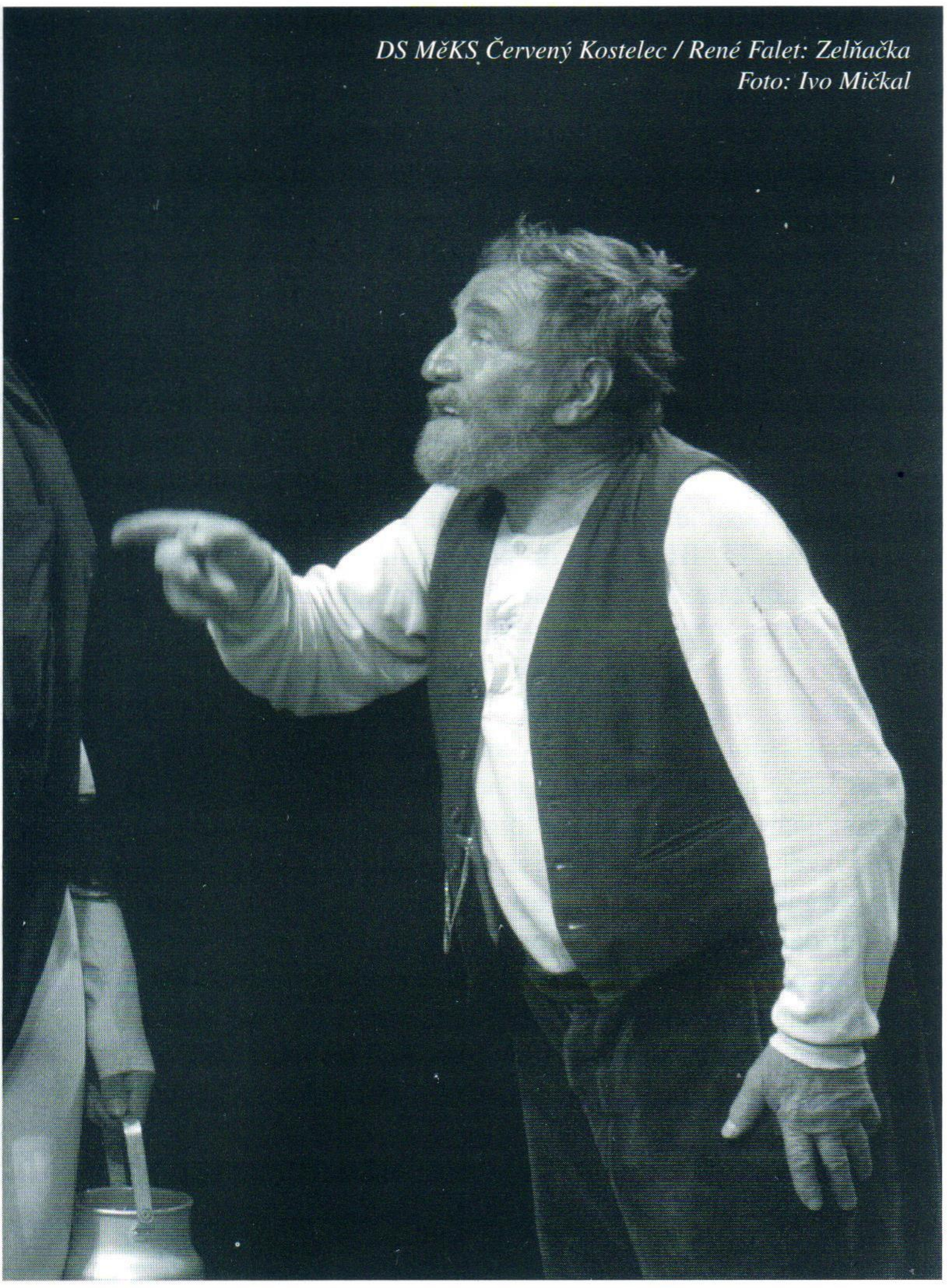
Už letošní národní přehlídka činoherního a hudebního divadla FEMAD Poděbrady / Divadelní Třebíč přinesla velkou rozrůzněnost divadelního jazyka, psal jsem o tom podrobně na stránkách AS. Na repertoár 73. JH se dostaly nejen obě nominované inscenace z této přehlídky, ale z 9 doporučených se jich představilo 8. Takže i 73. JH demonstroval tuto vrstevnost. Jenže. Rozrůzňování šlo v Hronově ještě dál, protože zřejmě probíhá ještě hlubší dělení. Vladimír Hulec se to pokusil nějak zachytit ve Zpravodaji č. 8, když prohlásil, že „*téměř celé minulé století bylo velkým tématem divadla herectví*“, zatímco ve století novém se zdá, že „ *přichází téma jiné – prostor. Obraz, světlo, prostor tradiční netradiční, velký malý, uvnitř venku.*“ Jeden typ současného divadelního jazyka chce stále především sdělovat příběh jako zobrazení osudu lidí, přes postavy, jež tvoří herecký komponent. Že má tohle divadlo i ve své nejtradičnější rovině schopnost komunikovat s diváky, o tom svědčí na 73. JH ohlas **červenokostelecké-ho** představení **Zelňačky**, i když jistě nebyli v hledišti Jiráskova divadla jen příznivci tohoto divadelního jazyka. Druhý typ pak jde cestou onoho zviditelňováním obrazů zveřejňovaní subjektivních stavů, intencí tvůrců v podobě fragmentů, fragmentárnosti, které spoléhají na subjektivitu, imaginaci a představivost diváků a ponechávají na ní, aby vytvořila své pojetí, svůj postoj. Herectví tohoto divadelního jazyka se v nějaké míře vždycky vzdaluje přirozenosti tělesného materiálu. Vytváří tělem umělou realitu – především pohybem.

O smysl sdělení, čitelný pro diváky, tolik nejde – dokonce může tato problematika být až na druhém místě. Zřetelně to doložilo představení **maďarského souboru VADAK**, které bylo svou pohybovou kulturou na profesionální úrovni. To jsme všichni oceňovali. Ale téměř všichni jsme se také shodli na tom, že kromě jakéhosi věčně se opakujícího obrazu vztahů mezi muži a ženami, kdy muži jsou krutí a násilničtí, se nedalo nic více pochopit. Jak to řekla jedna z respondentek ankety Viděno pěti: „*Krásně pohybově propracované. Bohužel jsem nedokázala rozpoznat, o čem že to vlastně bylo.*“ I režisér to přiznal v rozhovoru pro Zpravodaj č. 7: „*Je těžké říci, o čem to vlastně je.*“ V jiné poloze, hravější, lehčí, veselejší, komediálnější, předvedl tento divadelní jazyk slovenský host 73. JH z **Humenného, soubor Tamtam Oz Tam-Tam** s představením podle klasičky slovenské literatury **B. Slančíkové-Timravy Na jednom dvore**. Ján Zavarský ve své recenzi stručně, ale výstižně postihl posun, jež provedlo s kriticko-realistickou prózou tanečně-pohybové herectví: „*Prostriedkami pohybového divadla ve velmi úspornej choreografii akoby obnažili archetypálne možnosti zakliate v príbehu.*“ Zmizely indivi-

Taneční divadlo Panboro Budapešť: Vadak
Foto: I. Mičkal

DS MěKS Červený Kostelec / René Falet: Zelňačka
Foto: Ivo Mičkal

dualizované a rozvinuté osudy postav, zůstaly jen dílčí obrazy obecných vlastností vesnické pospolitosti. Z jistého hlediska je to až zjednodušení, jež se zřejmě v tomto typu divadla často dostavuje. Vždyť i VADAK trval stále jednobarevně na tom nepřátelském vztahů obou pohlaví, jejž způsobí násilničtí muži. Tenhle proud se na 73. JH projevoval výrazně. Ovšem ne vždycky divadelně přesvědčivě. Ta tvorba obrazů vyžaduje dobré, ne-li dokonalé ovládání materiálů, v nichž se uskutečňují.

Fomuloval-li Vl. Hulec své rozdělení základních trendů divadla 20. a 21. století v souvislosti s inscenací **Romeo, Julie a tma divadelního souboru ZUŠ-studio „V" Veveří, Brno**, neučinil to zrovna šťastně. Mohu mu věřit, že sál Josefa Čapka sfoukl *„vnitřní světlo hlavní hrdinky, herečky, režisérky a dramatizátorky novely – Lenky Němečkové"*. Jenže to nebylo tím, že inscenace pracuje tvořivě s prostorem. Stalo se tak díky tomu, co znám v amatérském divadle po těch pětatřicet let, co se v něm pohybuji: každé přesunutí amatérského představení do jiného prostoru je vždycky nebezpečím, jež může „sfouknout" tu vnitřní intenzitu, s níž se naplňovala komunikace s diváky v prostoru, na něž je soubor zvyklý. A samozřejmě i vzhledem k proměněnému diváckému kontextu. Což platí mnohonásobně pro přehlídky, kde jak diváci, tak ostatní představení realizují nesmírně citlivou ozvučnou desku, díky níž jedna a táž inscenace může jako představení, konkrétní komunikační akt, rezonovat úplně jinak. Poprvé a naposledy se v souvislosti s touto inscenací 73. JH ozvala známá osudová otázka: Kdo to sem poslal? V recenzi ve Zpravodaji číslo 8 přiznal Štěpán Filcík, že tak učinil on spolu s V. Hulcem a J. Tejklem. Zdůvodnil to jasně: *„To podstatné vidím v tom, že se někdo pokusil o zdivadelnění (předpokládám, že je čtenářům znám fakt, že Lenka Němečková je současně autorkou i interpretkou (hrála Ester-J.C.) svých nejniternějších pocitů, které nejsou ani perverzní, ani rouhačské, ani prvoplánově erotické, ale jsou prosté a zároveň nesmírné (nebo chcete-li vesmírné, tedy nebeské), protože obětující se."* Ale tohle nemůže, a jsem přesvědčen, že nikdy nemohlo, odstranit velké nedostatky v ovládnutí těch materiálů, které chtěly navodit atmosféru protektorátu, války, nacistické okupace, jež je pro Otčenáškovu novelu, stejně jako pro její zdivadelnění, nezbytná.

Romeo, Julie a tma byla poslána na 73. JH z nové přehlídky studentských divadel Náchodská prima sezóna, odkud přišla také inscenace slavné středověké frašky **Mastičkář** v inscenaci **Divadla Čára FF MU z Brna**. Tomáš Žižka o ní napsal v recenzi: *„...dle mého názoru se klipová hektická popkultura prosadila až monumentálně a utopila naději na nalezení originálnějšího východiska, čímž se divadelní exhibice utopila ve vlastní šťávě"*. Tahle slova přesně pojmenovávají hodně přeexponovanou podobu herectví této inscenace i její návaznost na jistou podobu současné kultury, která v principu vytrvale míří k tomu, co jsem už v souvislosti s litevským představením nazval fragmentárností. A nic nebylo platné, že tvůrci inscenace, vysokoškolští studenti-odborníci na středověk a divadlo, byli na inscenaci ideově-dramaturgicky dokonale připraveni. Hledají v tomto středověkém textu obrozením zasuté kořeny českého divadla a pokoušejí se podle vyjádření režiséra *„o antropologický výklad"*. Jejich praktická divadelní nepřipravenost a neobratnost nedovolila tyto záměry sdělit. Anežka Milerová, komentující pravidelně anketu Viděno pěti, se vyjádřila, že to ti *„ brněnští cmundi zvládli světově"*, a zároveň si posteskla, že je *„škoda, že z nich rostou nudní teaotrologové"*. Což i v rovině „kritérií a norem" otevírá dva zcela odlišné postoje.

DS Tamtam Humenné
Na jednom dvore
Foto: I. Mičkal

Žižka na závěr recenze Mastičkáře, z níž jsem citoval, také napsal, že *„ ... je třeba právě takto rozporuplné projekty s vlastní akcelerací a vlastní výpovědní ambicí vítat pro jejich hodnotu, která čeří hladinu nejen ochotnické divadelní tvorby"*. Tato formulace důrazně vyslovuje východisko celého tohoto proudu divadla: vychází z jediné možné ambice vypovídat o subjektivních stavech tvůrců, které jsou samy sobě nejvyšším kritériem, protože pro tvůrce představují pravdu, na níž přísahá a jedině pro ni mu stojí za to dělat divadlo a určují si proto rovněž samy svrchovaně svá pravidla. Takto chápu i to, když Vladimír Hulec vyžaduje pře-

kročení (a zřejmě až odmítnutí) tradičních teatrologických postupů a přístupů a vyžaduje „*šíři pojetí celého divadla*“. Což nepochybně znamená plně a zásadně respektovat pouze tu vlastní akceleraci a vlastní výpovědní hodnotu inscenace, představení bez ohledu na strukturu a tvar materiálů, kterých tvůrci použili.

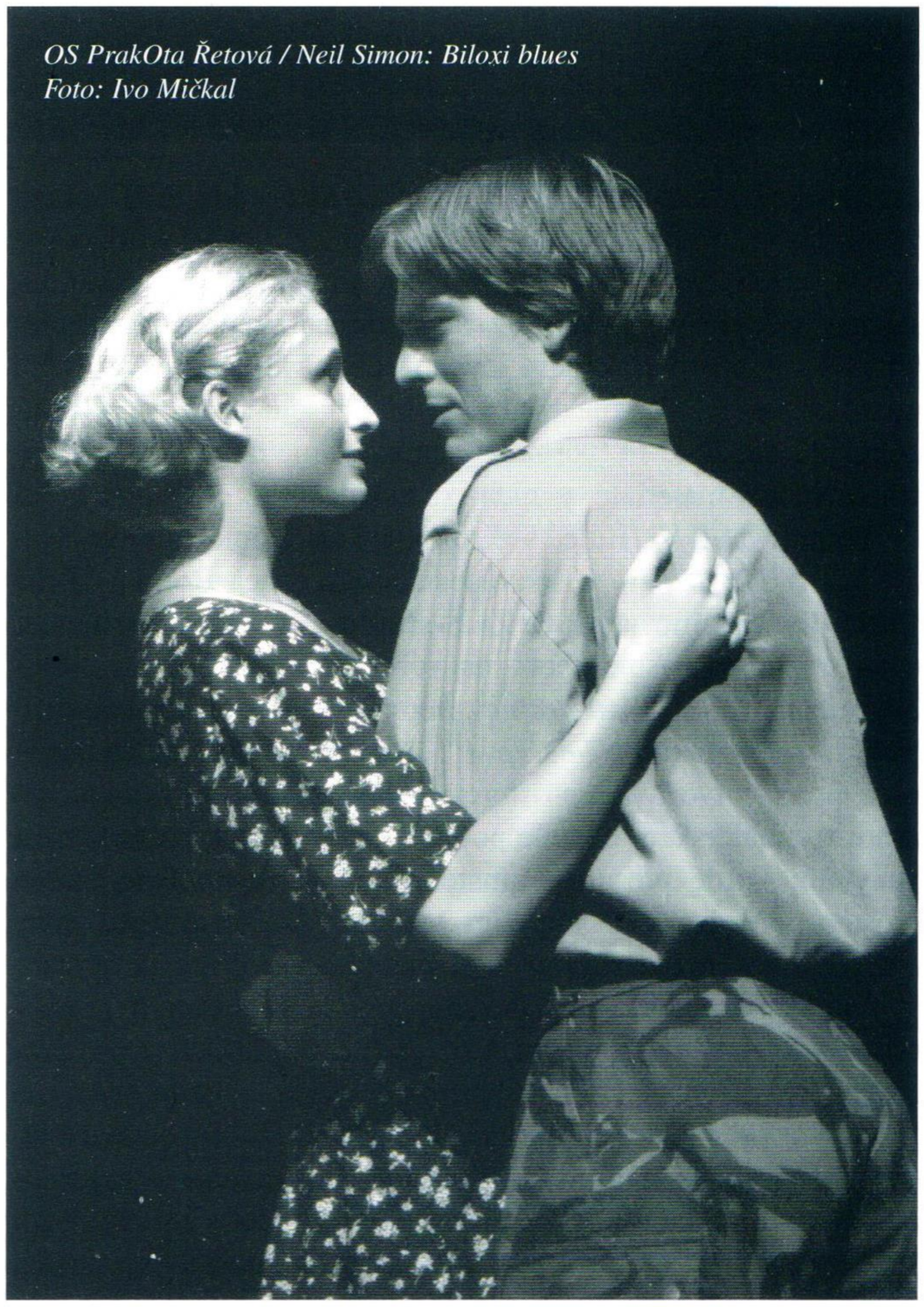
Jakmile se však vezme v úvahu práce s prvky, jež – stručně a souhrnně řečeno – tvoří svou uspořádaností celek inscenace, tak vznikají velké otazníky. Je těžké nevnímat zásadní chyby obou inscenací poslaných z Náchodské prima sezóny, stejně jako totální nejasnost představení Macbetha 2003. Neboť to „hmotné, smyslově vnímatelné, viditelné i slyšitelné“, co je na jevišti se svou strukturou a svým tvarem, je to jediné, co jako divák mám k dispozici, abych pronikl k subjektivním stavům, o nichž se hraje. Macbeth 2003, to bylo jediné, co jsem dobře viděl v plném světle a poměrně slušně slyšel, začíná několika verši, které jsou vášnivým vyznáním lásky. Přiznám se, že mě toto otevření zaujalo, až vzrušilo, protože by to mohl být výsostně zajímavý klíč k pohledu na Macbetha: velká a nádherná láska, kterou výsostně a společně naplní dva milující se lidi zločinným činem, ztrátou víry ve smysl života, rozpadem vlastní osobnosti. Jenže. To milostné vyznání se na 73. JH odehrálo v této počáteční podobě v jakémsi igelitovém stanu či igelitové budce v pravém rohu předscény a působilo to svou neumělostí až směšně. Stejně mne naprosto nepatřičně nemohou v představení Romea, Julie a tma rušit namalované dveře, které se tváří jako skutečné. Přes všechny rozdíly je tu cosi společného s Macbethem 2003. Už citovaná odpověď v anketě Viděno pěti vlastně také položila otázku, jež sice zastřeně, ale nekompromisně zkoumala, kdo poslal Macbetha 2003 na 73. JH: „*Myslela jsem, že Jiráskův Hronov je vyvrcholením amatérské divadelní sezóny. Byla tato sezóna tak slabá, že mohla postoupit změť nesmyslů a nepochopitelných výkřiků?*“

DS Studio „V“ ZUŠ Brno – Veveří
Jan Otčenášek: Romeo, Julie a tma
Foto: Ivo Mičkal

Tady je jádro celého problému, v němž se vyjevuje a pojmenovává nejenom základní pohyb dnešního amatérského divadla. Klade i otázku absolutně zásadní: **Jaké možnosti má dnes divadlo jako médium**, to jest **jako prostředek sdělování**? 73. JH ukázal, že **jedna z těch** možností v **globálním kontextu jiných** – řekněme to pro zjednodušení tak – **audiovizuálních medií** odmítá přímé odkazy k realitě a míří do světa lucidních snů, imaginace, představivosti a složitých symbolů, kde o všem rozhodují a vše předvádějí pouze subjektivní stavy tvůrců. Z různorodých fragmentů vznikají tu předváděné nespojené trsy, jež si divák má, může a dokonce musí sám interpretovat, a chce-li, tak i scelovat v celek. V tomto případě zůstává často jen u vnímání intencí. I jen tyto intence jsou však pro část hronovského obecenstva pozitivní, přitažlivé a jsou vnímány jako projev něčeho, co dává největší možnosti jak v rámci komunikace mezi hledištěm a jevištěm být prostředkem – médiem – nějakého sdělení.

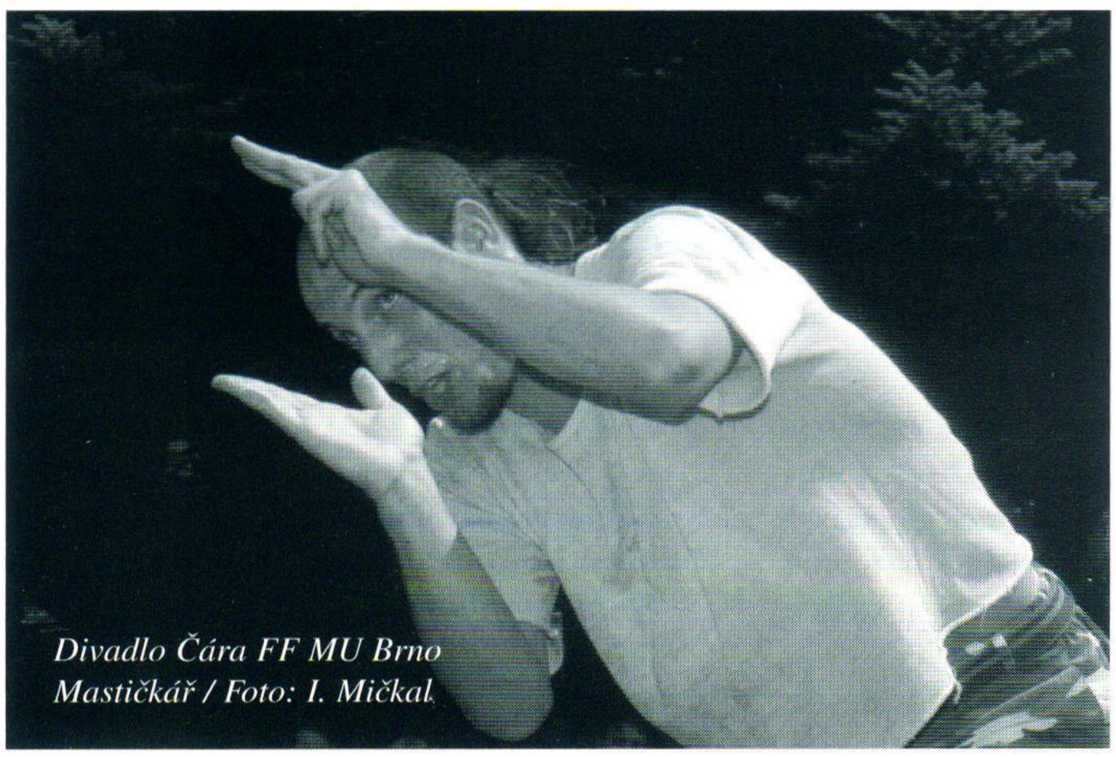
Odtud by se daly rozvíjet další četné úvahy. Třeba i o tom, jak vybírat na Hronov a jak koncipovat za této situace podobu a obsah „celostátní druhové přehlídky“. Jsem přesvědčen, že tato diskuse nás čeká a že ji musíme zahájit okamžitě. Za sebe mohu říci jen to, že za této situace jsem po prvé měl dojem, že ten náš Problémový klub si v rámci svého určení, které je svým způsobem výjimečné, opravdu zaslouží svůj název, protože díky této rozporuplné vrstevnatosti mohl skutečně hledat problémy. Snažili jsme se poctivě rozebírat tyto problémy z různých stran, otevírali jsme je někdy z velmi odlišných, až protikladných aspektů podle postojů jednotlivých lektorů. Proto jsme také odmítli na závěr 73. JH přispět do bodovacího systému, neboť to povrchní a nijak nezdůvodňované bodování „puntíky“ se dostávalo do rozporu s tím, co jsme říkali na klubu. A také jsme byli v tomto smyslu jeho účastníky „interpelováni“. Jestliže jsme tedy odmítli „bodovat“, nečinili jsem tak, jak nám redakce Zpravodaje unfair vyčetla, proto, abychom obhajovali jeden jediný jednotný názor, ale naopak abychom mohli v plné šíři stát za svými naprosto osobními postoji, jež jsme vyjádřili na našem klubu. Uvedu svůj příklad: Dal jsem Macbethovi 2003 při bodovacím shrnutí první části Jiráskova Hronova půl bodu. A nebyl bych mu dal žádný, což však prý podle pravidel nejde. Přesto však jsem v PC rozsáhle analyzoval problémy samotného Petra Lanty, problémy jeho nezveřejněných intencí i to, jaké divadlo zřejmě chce dělat. A to vše s vědomím, že Macbetha 2003 nemohu v žádném případě přijmout, ale i s vědomím, že Lanta je

OS PrakOta Řetová / Neil Simon: Biloxi blues
Foto: Ivo Mičkal

jeden z mimořádných talentů českého amatérského divadla. A ten „půlbod" tohle všechno vlastně – abych použil toho krásného slova, jež se kdysi hojně používalo – desavuouje. To jest: podráží všechno, co jsem se v klubu snažil říci.

Nepsal bych o tom, kdybych nebyl přesvědčen, že současný vývoj amatérského divadla vyžaduje poctivě fundovaný, otevřený a možná i radikální střet nejrůznějších názorů. Neboť onen divadelní proud zveřejňující subjektivní stavy není vskutku v našem amatérském divadle jediný. Jeden trvalý respondent, o němž vím, že je teenager, protože jej dobře už léta znám, řekl o červenokostelecké Zelňačce s jistým shovívavým despektem: *„Ochotníci, no. Lidový humor pro ty, co nechoděj do divadla. Nic pro intoše, ale pro dělňáky, proč ne? Líbili se mi oba herci, to mě bavilo."* A tentýž respondent se vyjádřil o představení **Biloxi blues**

Divadlo Čára FF MU Brno
Mastičkář / Foto: I. Mičkal

Občanského sdružení PrakOta Řetová takto: *„Výborný. Ty fóry a celej ten svět čtyř kluků a jednoho prudiče, u nich seržanta, u mě jedný profesorky češtiny, tomu rozumím, to je přesně o nás, o naší třídě a mejch kamarádech. Takhle mluvíme, takhle věci žijeme. Sranda a trapno najednou. Skvělí herci."* Tato nadšená slova byla adresována inscenaci, která na druhé straně vzbuzuje velké rozpaky – výběrem předlohy počínaje, až po herecké provedení, které velice málo, skoro vůbec ne, respektuje vojenské prostředí.

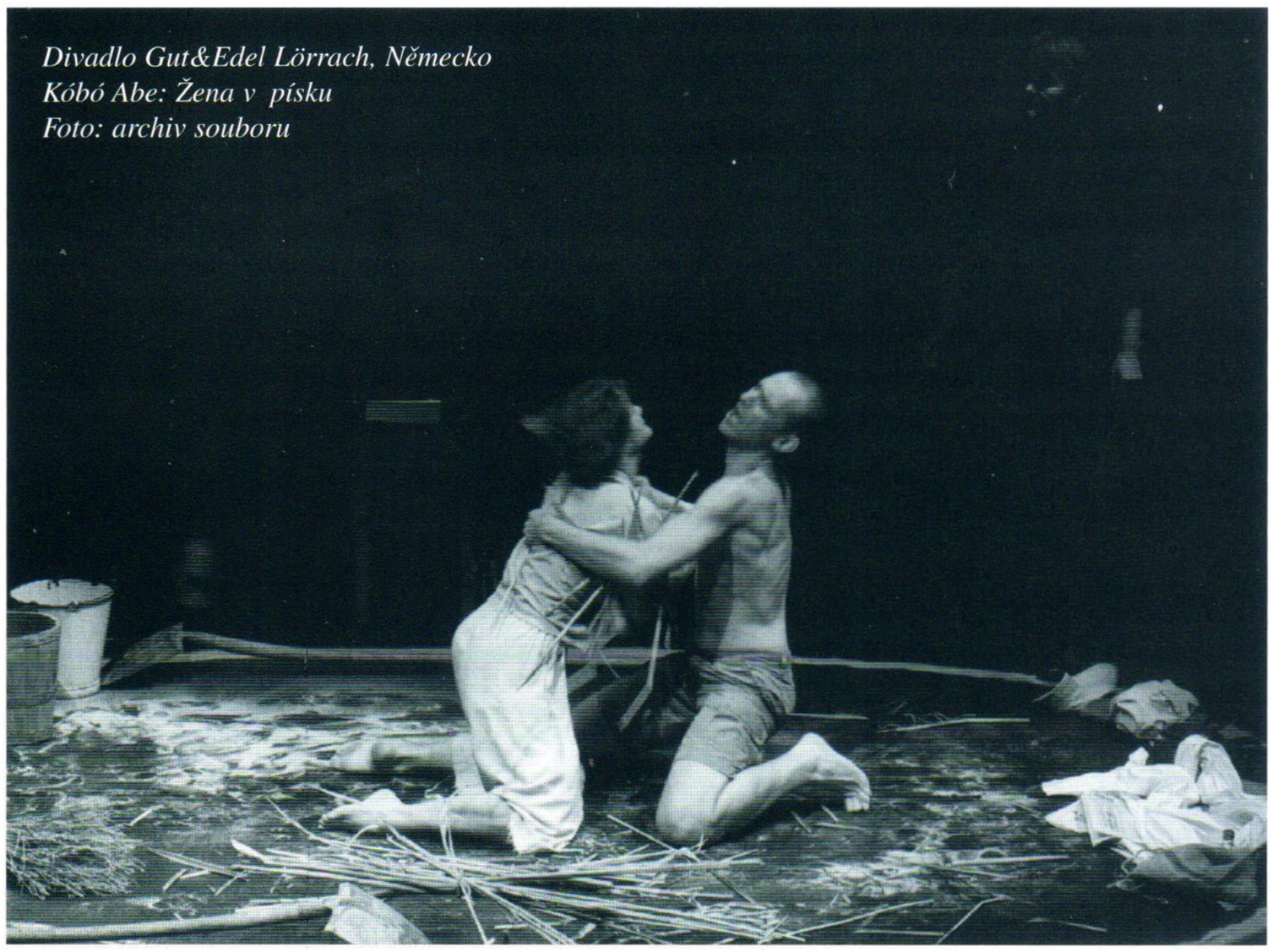
Jenže – zatímco v Zelňačce dva zralí zkušení herci hráli příběh dvou starých mužů, což samozřejmě není nic pro ještě zelené mladí, tady několik mladíků hrálo příběh mladých lidí v jisté životní situaci. Vždycky šlo o **příběh,** jejž uskutečňují, zveřejňují **herci.** A to je **druhý** proud divadla, jenž – jak vidět – má stále mnoho co říci k vývoji současného divadla – najmě amatérského. Budeme-li se tedy ptát po hranicích divadla, abychom pochopili jeho možnosti v době, kdy kvalitu určuje kvantita, neboť jde dnes především o to, kolik lidí navštívilo nějakou produkci, kolik lidí poslouchá nějakou skupinu či nějakého zpěváka – a ten první proud nás k tomu zřejmě čím dále tím více bude nutit – pak nezapomeňme, že proudem druhým se nám už jisté odpovědi na tuto otázku dostalo.

Jan Císař

VYBRÁNO Z RECENZÍ HRONOVSKÝCH PŘEDSTAVENÍ

Divadlo Gut & Edel Lörrach, Německo / Kóbó Abe: Žena v písku

Kdysi - tak asi skoro před čtyřiceti lety - jsem film podle románu Písečná žena od Kóbó Abe viděl. Základní dojem čehosi nekonečně drtivého, čemu nelze uniknout, ve mně zůstal dodnes. Budu upřímný; tenhle pocit neúprosné osudové tíhy mně v inscenaci chyběl. Ale plně uznávám, že to, co může kamera a střih, nemůže divadlo. Navíc inscenace Václava Špirita nabídla místo toho problém, jenž nutí přemýšlet o tomtéž, co vnucovala ona osudová tíha filmu. Ta inscenace je pozoruhodně přesná ve své střízlivosti, věcnosti, neodbytně a naléhavě směřuje ke svému problému. Ono se o něm vlastně vypráví - především v rovině metafyzické, v níž je písek symbolem plynutí času, neúprosným řádem, před nímž není úniku. Z této věčné existence tohoto řádu vyrůstá základní situace Muže, jenž se nedobrovolně, proti své vůli, ocitl na dně písečné jámy se Ženou, která tento osud přijala, stal se jejím životem a trpělivě, neúnavně a soustředěně uklízí písek. A situace mezi těmito dvěma postavami Špiritovy dramatizace jsou předvedením oné metafyzické roviny problému v názorné divadelní rovině. Ve velmi prostém kruhu vyznačeném pískem, jenž zobrazuje jak chatrč na dně písečné jámy, tak ten písečný živel, jenž je tu osudem, před nímž třeba se bránit, odstraňovat jej, se soustředěně, zaujatě a opět věcně, střízlivě ukazují základní postoje obou postav k tomu, co představuje písek. A co bychom asi nejlépe nazvali životem. Neboť v konečné, závěrečné podobě se tato stylově čistá a přesná inscenace probije k obraznému pojmenování svého ústředního problému: proudící a stále hrozící písek je život, jenž sám sebou definuje svůj smysl. V tom boji s pískem, jejž vede Žena, je tento smysl přijat a naplněn. A Muž k němu směřuje. Zůstává-li nakonec sám v písečné jámě a neutíká, i když by zřejmě snadno mohl, je-li přesvědčen, že s nikým by si lépe nepopovídal o svém přístroji, jenž dobývá z písku vodu a odkládá-li úvahu o útěku na později (ostatně úřední zprávy, jež na závěr oznamují, že Muž byl po sedmi letech prohlášen za nezvěstného, naznačují, že se nikdy k útěku neodhodlal), pak je ten ústřední problém nabídnut jako přitakání životu, o jehož smyslu se nepřemýšlí, ale jenž se žije. Byť to byl smysl z hlediska účelnosti, efektivity, aktivity, cílevědomosti jednání nesmyslný. Ale možná, že o to je hlubší, pronikající k podstatě bytí. Rozhodnutí je na každém z nás.

Divadlo Gut&Edel Lörrach, Německo
Kóbó Abe: Žena v písku
Foto: archiv souboru

Jan Císař

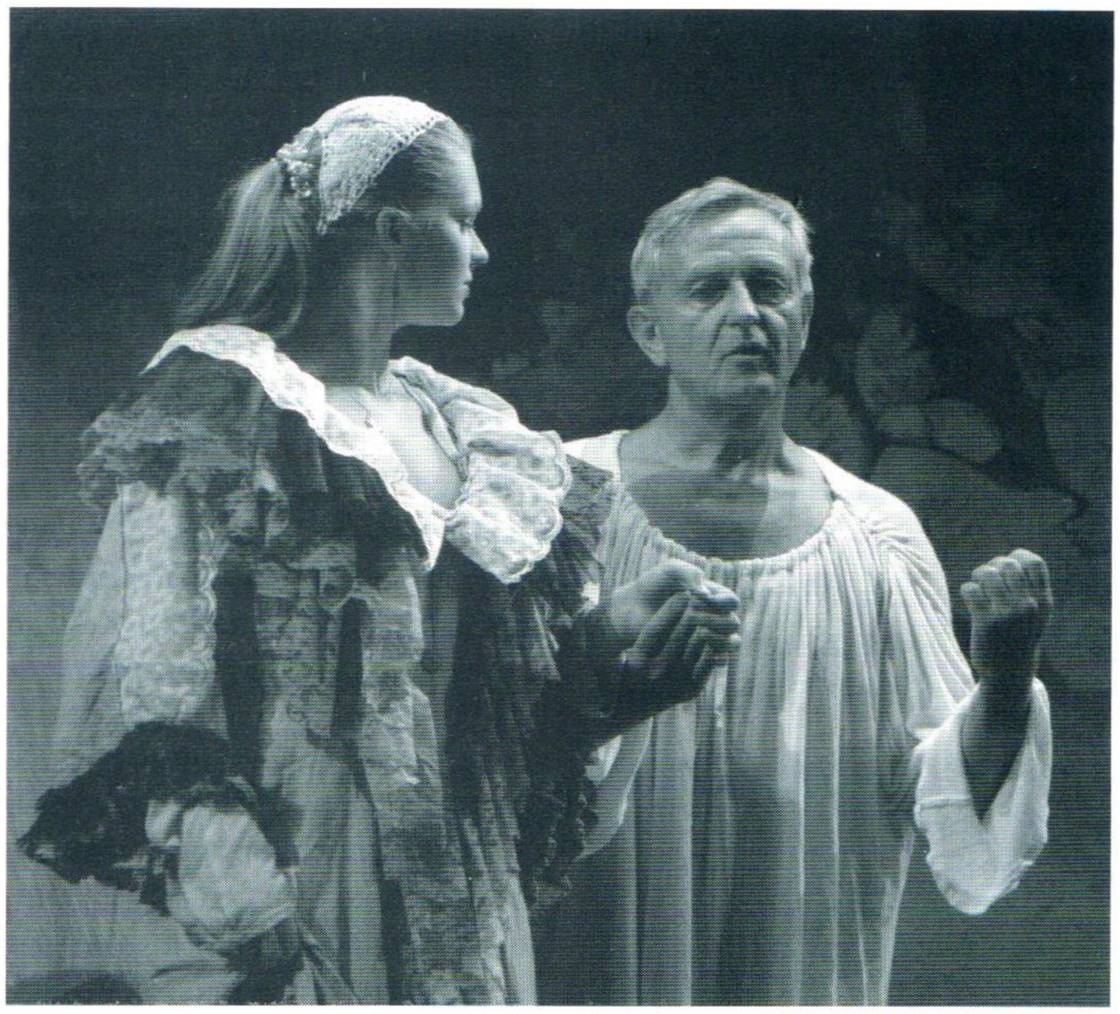
Divadelní studio D 3 Karlovy Vary / Karel Tachovský: Mor

Tak rozpačit a ztichlý. Obklíčen. Kudy do toho? A kudy ven. Nesnadnost z neradosti a z obtížení. Jak najít maso. Nechat kosti. Tam kde není. A přitom: Soubor sympatický. Muži švarní. Děvy víc než lepé. Trápením čas svůj marním. Však Milan Strotzer na mne přísně klepe, ať vyjádřím se jasně: artikulovaně. Leč po rozpacích na půnebí chutná mi to planě.

Myslím si vcelku toto: náklad tu naložen na aktéry k neunesení – hrát hustě chmurnou tíseň, drásavě prožívat, vířit morové tlení... A k tomu reje a karnevaly tolik již viděné. Kýžené střihy, žel prokluzují zmateně. Kde zamýšlena vážnost a cosi jako charaktery – tam spíše křik a křeč, míjené stratosféry. Kde vstoupiti má humor, vtip a smích, tam zvláštní lepkavost ulpívá na dlaních a na rtech. A přitom všichni herci zběhlí v partech figur svých. Tak proč jen tolik gest a znaků zlevnělých? K čemu ty posunky a naučené tance. Povrchně povšechná „jakoby" renesance? Proč jen v tom prapodivném věnci stále dokola moroví zakuklenci? Nač jen, nač předlouhá hudba na začátku? Dychtivě vyhlížím obraz, metaforu, zkratku!!! Kam poděli se tito?!?

Zůstal jsem představením zamořen, ne zasažen. A je mi to moc líto.

Radovan Lipus

Divadelní studio D 3 Karlovy Vary / Karel Tachovský: Mor (Boccacciovské variace). Foto: Ivo Mičkal.

Divadelní spolek Tyl Rakovník / **Jaroslav Kodeš: Děvčata aneb Krvavá suita**

Problém autorský

Mohl bych o této rakovnické inscenaci, poté co jsem ji viděl po druhé, napsat velmi, velmi dlouhý článek. Skoro bych řekl studii. Je mně stejně sympatická svou scénickou podobou. Má jistý řád, pevný půdorys, atraktivitu, která vyplývá z efektnosti prostředí a především: má herečky, z nich sálá energie, odvaha, schopnost existovat na jevišti, i nesporná obratnost, dovednost. A přesto, či dokonce právě proto, že oceňuji tyto sympatické rysy, mne tato inscenace dráždí a nezapírám, že chvílemi dokonce až rozčiluje. A je to – jak naznačuje název – výlučně problém autorský. Základní situace je potencionálně nabita dramatičností a mohla by za jistých okolností vyrůst až k tragickým rozměrům. Jenže: na to, aby se toto vzepětí dostavilo, chyběly možná zkušenosti, možná čas, možná energie – či čert ví co. Přitom i tohle autorské snažení a usilování je mně sympatické. Ale právě jen tou výchozí situací. Neboť její další rozvinutí v milostně-profesionální příběh je jen jakousi kostrou, schématem, za nimiž není vášnivé, posedlé zázemí. Skoro bych chtěl napsat běsy, protože ta situace volá po čemsi divokém, nezvladatelném, iracionálním, nevědomém a přitom naprosto cíleném, co vede k činům, jež nelze vzít zpět, a které ničí ty, kdo je stvořili. Ale nic z toho se nekoná. Zůstávají jen věty – někdy šustící neživotným papírem – jež se tímto směrem nevzpínají. Spíše naopak: jakoby všechnu tu vášeň a posedlost proměnily tu v lehce dojemný dívčí románek, tu zase v mírně larmoyantní melodram. I když mně tyto vlastnosti textu vadí a štvou, tak znovu přiznávám své sympatie. Tentokrát k tomu autorskému záměru, jenž vyrůstá z vůle a touhy dát hercům – správně v tomto případě herečkám - šanci hrát; a dokonce hrát o něčem. A to je pro mne v každém případě záležitost cenná, která se vynořuje ze samé podstaty amatérství, jeho šancí a možností.

Jan Císař

Loutkové divadlo Střípek Plzeň / Ivana Faitlová: Kouzelnej mlejn. Foto: Ivo Mičkal.

Loutkové divadlo Střípek Plzeň / Ivana Faitlová: Kouzelnej mlejn

Kouzlo upřímnosti, hravosti i animace

Jevištní koláže i jarmareční inspirace jistěže nejsou žádným převratným a omračujícím objevem – co je ovšem v divadle objev, podle skeptiků tu vše už bylo – a přece jsou tyto postupy divácky i inscenačně vděčné a pokud jsou použity z upřímné potřeby, neboť se v tu chvíli jeví nezbytné, jsou na svém místě. Brecht kdesi poznamenal, že nemáme-li pro diváky ke sdělení pravdu novou, musíme nezbytně tu starou říci nově.

25 let činnosti divadla STŘÍPEK – jeho nesporné výsledky – je už dostatečná doba, aby si soubor měl právo „zařádit", zahrát, pobavit sebe a své diváky. Je příjemné, když v takové chvíli divadlo neztratí svou specifiku, svou tvář, když zůstane své a poznatelné, a naopak vše, co už jakž takž dobře umí, využije a vhodně použije. Jestliže soubor s nadhledem a s otevřeností předstoupí před diváky a ještě ukáže, že nemá nic záludného schovaného v rukávě a nabídne účast na spontaneitě hry, musí se to na vztahu jeviště a hlediště projevit například tak, jak se to projevilo v sále Josefa Čapka při představení KOUZELNEJ MLEJN.

Představení je složeno ze čtyř různě dlouhých příběhů – od malého, rozvedeného žertu až po téměř dramatický příběh – a rámce, který nás upozorňoval, že Bejvávalo... a byla by škoda, kdyby se ty příběhy ztratily. Zdrojem jsou lidové písně, pověsti H. Lisické, V. Čtvrtka a především pověst Z. Šmída. Mimochodem, tento prozaik se svými díly stal často předlohou či inspirací pro jevištní ztvárnění. Vzpomínám na „Dvojí zasyčení kosy", „Přistání na Andělské hoře", „Pověst o Hanesu Gruberovi" a další, a to jen v karlovarském divadle Dagmar. Jeho nadhled, paradoxní vidění situací a lidský humor zřetelně lákají divadelníky. Asi ne náhodou.

Jedna z linií divadla je založena na otevřené hravosti, na radosti ze hry, na tom, že výsledný jevištní tvar, jeho tvorba, je výsledkem procesu hledání prostřednictvím spoluúčasti všech zúčastněných na hře. Jistěže ne každý divák v takovém případě přijme bezezbytku vše ze scénické nabídky, protože pokud té hře v dobrém propadl, jistě by si s některými momenty „hrál" jinak. Avšak málokdo té spontánní hře odolá, málokdo s ní „nejde". A neomylně pozná, jde-li o upřímnou snahu, či o spekulaci.

U nás v Čechách často řešíme problémy související s animací složitými teoretickými figurami a definicemi a přitom se znovu a znovu přesvědčujeme při představeních s loutkami, maskami či předměty o tom, že kouzlo animace spočívá v onom oživení, v onom vdechnutí duše do čehokoli, co je v tu chvíli na jevišti použito. Loutka může v podstatě dost málo, ale to, co může, umí obvykle dokonale a nenahraditelně. Kdo toho umí využít, neomylně u diváků vyhrává. Představa upoceného herce, jak vláčí šest „těžkých" pytlů po jevišti není příliš vábná, loutka jich unese nepočítaně a ještě udělá gag. Umí padnout, umí porušit gravitaci, umí zparodovat lidské gesto či postoj, umí nahradit herce, umí se s ním vystřídat, aby vynikl komický efekt, jen se musí správně umístit do situace a využít. Musí se na tu vteřinu-dvě stát nezbytnou, nenahraditelnou.

Mnohé z toho lze na uvedeném představení doložit přímo názorně a přesvědčivě. A vzhledem k tomu, že jde o inscenaci dopředu inzerovanou sobě a divákům pro radost, jsou i očekávání a posléze měřítka tomuto faktu – doufám – přizpůsobena ode všech.

Miloslav Klíma

Recenze

Divadlo Čára FF MU Brno / Anonym: Mastičkář

Mistrův Rubín vrazil do Hronova jako vichřice, poskakoval, mluvil, křičel, gestikuloval, skákal, až oči přecházely. Přecházely a přeletovaly tak, že mnohým přestávalo být zřejmé, oč tu vlastně jde. Zkusím tedy své psaní o inscenaci Divadla Čára Brno začít pomalu a od začátku. Středověká komedie o Mastičkáři nevděčí svému vzniku prostoru tržiště, jarmarku, jak by se zdálo, ale místu zcela opačnému, kostelu. Velikonoční náboženský příběh o smrti Krista, o snětí jeho těla z kříže a uložení do hrobky, byl postupně obohacován dalšími motivy, někdy i poněkud více světskými, než téma původně nabízelo. Jedním z nich byl i motiv tří Marií, které přicházejí na tržiště, aby nakoupily pro tělo zemřelého balzamovací masti. V každé době a za každého společenského systému vyvolává přílišná svatost, ctnost a vážnost v duších neujařmených pocity úplně protichůdné. Je-li na obzoru reformace a renesance, je půda pro znesvěcení připravena dokonale. Studentská travestie příběhu tří Marií, v níž postupně nabývala stále větší váhy postava Mastičkáře a jeho sluhy Rubína, postav dokonale světských, jejichž ústa neváží kostelní latinu, ale používají jadrný slovník trhovců, postav využívajících lsti k podvodu a obohacení, tato komedie získala brzy popularitu dnešních TV seriálů. V Čechách se zachovaly dva její zlomky, které kdysi spojil a upravil do celistvé komedie mediavelista J. Kopecký. Brněnští jeho úpravy podle vlastních slov nevyužili a spojili části obou zlomků spolu s dalšími dobovými texty do vlastní autorské hry. Tady myslím je už počátek poněkud zmateného dojmu, který jsem si z jejich inscenace odnášel. Jejich hraní je dynamické, vskutku pouliční, ale zdá se mi bez tematického zakotvení, co vlastně sděluji, o čem chci hrát, jaký příběh to vlastně vyprávím. Rubín se svým pomocníkem halasně vychvalují své masti, ale dlouho není zřejmé, proč to dělají. Je jen jasné, že jsou podvodníci. Jenže když jim na jevišti dlouho schází protihráč, který má být obětí, jsou všechno jen slova. Chybí tu zřetelnější vytvoření oné základní situace jarmarku, kde se očekává příchod tří svatých žen, jež je třeba okrást. Proto se mi brzy zdá, že Rubín i jeho mistr vlastně nemají co hrát, a vodopád slov zůstává jen slovním „průjmem", bez motivace a jevištního cíle. I podívaná na pohybově zdatného představitele Rubína, hezký obraz s oběma anděly, stejně jako poslouchání půvabných zbytků staročeštiny se vyčerpají, neslouží-li ke krvi divadla, totiž k situaci. Přitom text situace nabízí - hra o zázračném uzdravení Abrahámova synka Izáka, jako poslední argument léčivosti mistrových mastí, však také zůstává v příběhu nezakotvena a příliš mu neslouží. Z textu, který jsem si přečetl o této inscenaci v hronovské brožuře, je patrné, že inscenátoři jsou lidé poučení a chytří. Že mají do divadla chuť, že je považují za součást své cesty. Tleskám jim za to. Jen bych pro příště poprosil, aby nás diváky na tu cestu víc vzali sebou.

František Zborník

DS Tyl Rakovník / Jaroslav Kodeš: Děvčata aneb Krvavá suita. Foto: Ivo Mičkal.

Společnost Dr. Krásy Praha / William Shakespeare v úpravě Petra Lanty: Macbeth 2003

Trikrát ale

Petr Lanta je živel, ktorého ako divadelníka môžete milovať alebo nenávidieť, ale nemôžete ho jednoducho ignorovať. Zavalí vás ohňostrojom nápadov, vrství význam na význam, strieda druhy a žánre až sa človeku robia mžitky pred očami. Občas sa zdá, že svojou schopnosťou imaginácie nielenže zavalí svojich divákov, poteší alebo vytočí ich na najvyššiu možnú „divadelnú mieru", ale ešte častejšie samým sebou zavalí seba a svoj súbor.

Je takmer už pravidlom, že každé predstavenie Společnosti Dr. Krásy je zároveň premiérou aj derniérou, natoľko sa dokážu od seba jednotlivé predstavenia jednej inscenácie líšiť. Na to by som si s radosťou zvykol, ale...

...ale Macbeth 2003 (alebo „Oná hra") by mi nesmel výrazne pripomínať palimpsest. Teda taký dokument na pergamene, ktorý bol kvôli úspore drahého materiálu mnohokrát prepisovaný, pričom posledná vrstva písma prekrýva všetky predchádzajúce, takže čitateľné môžu byť iba po prácnom rekonštruovaní, zoškrabávaní atď. Chcem veriť, že niekde na začiatku práce na príprave inscenácie bola práca s textom. Pri neustálych zmenách sa však podľa

mňa Petr Lanta nevracia k východisku, teda k textu, ale len k predchádzajúcej interpretácii. Takže po napr. piatej „premiére" môžem síce s veľkým zaujatím sledovať Lantove niekedy výborné, niekedy menej výborné, niekedy chabé nápady, ale štruktúra, ktorá stála na ich začiatku, je už tak vzdialená, že by ju nezrekonštruoval ani Sherlock Holmes.

...ale príbeh je v tejto (ako aj v iných) Shakespearovej hre nositeľom základných významov, z ktorých sa odvíjajú všetky konotácie. Ak mi súbor ako divákovi zásadne znemožní odsledovať základnú story, znemožní mi zároveň aj pochopenie všetkého, čo z tejto story podľa nich vychádza. Zostane síce miestami veľmi efektná „podívaná", ale z princípu nekomunikatívna.

...ale ak mal v „Hře o svaté Dorotě" na javisku k dispozícii Dana Červinku, ktorý tým, ako vedel hrať, spievať, tancovať, vyzerať, stepovať a ešte raz hrať, takže sa akosi automaticky a prirodzene stal oným axis mundi inscenácie, pupkom jej sveta, od ktorého sa odvíjalo všetko ostatné a mohlo sa o neho kedykoľvek oprieť, v Macbethovi 2003 nikoho takého nemal. Zdalo by sa, že jeho úlohu, ale z iného uhla, by mohla prevziať Natália Volková, ktorej výstup v ruštine bol pre mňa osobne z celej produkcie najucelenejší, najkomunikatívnejší a najzaujímavejší. No ale na to, aby mohla držať režisérsky živel a nadšeného divadelného postmoderného anarchistu Lantu pokope, na to by musela dostať na javisku podstatne väčší priestor.

Napriek uvedenému si trúfam poznamenať, že naďalej sa radím k nadšeným obdivovateľom Petra Lantu a jeho súboru, lebo raz sa možno nájde taká papierová guľa, ktorá ho aspoň na jednu inscenáciu udrží pri zemi alebo aspoň kúštik od nej.

Karol Horváth

HR-ON-OFF

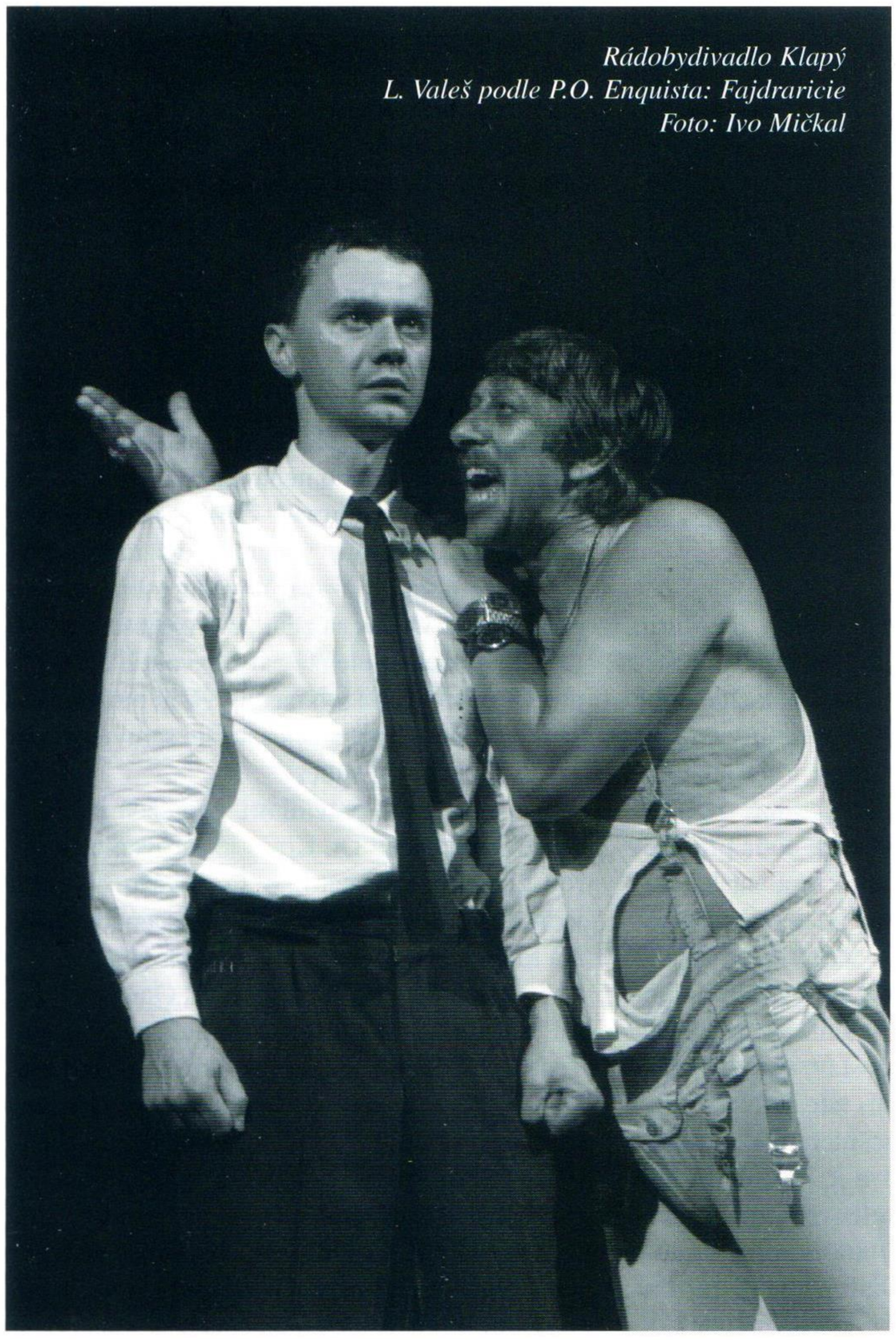
Krvavými prsty potřísnil Petr Lanta hronovské divadlo. Rudé skvrny navždy poznamenaly divadelní oponu a nesmyla je ani přivolaná Banquova armáda. A co víc. Petr Lanta přejmenoval Jiráskovo divadlo na Divadlo Dr. Krásy. Zakrýt Jiráska si před ním dovolili jen fašisté! Hnuly se však hronovské lesy a Jirásek z lůna mrtvého českého národa zrozený Lantu propíchl. Téma přehnaných ambicí, téma vědomého hřešení, jež vede k nucené zkáze, téma divadla a života, hry a životního postoje, tato témata otevřel Lanta razantně. Nelze myslím hodnotit jeho inscenaci měřítky běžné teatrologie, ani měřítky ryze divadelními. Je třeba nahlédnout jeho činnost z šíře pojetí celého jeho divadla. Lanta nabízí fascinaci vlastním snem, temnotou v sobě i kolem nás, ostýchavostí i odvahou. Lanta miluje odkazy, hru, propady, zoufalství, z nichž roste touha a víra. Klíč k jeho divadlu je klíč k nám samým. Klíč k divadlu v nás i nad námi. Dokážeme stát tváří v tvář vlastní nedokonalosti a pohybovat se v ní jako v neznámém pralese, kde každý krok může být objevitelský i trpitelský, děsivý i krásný, nudný i nijaký? Dokážeme být přitahováni, v případě Lanty dokonce uhranuti vlastní nejistotou, bláhovostí svého snažení? Dokážete i přes to jít za svým cílem? Věřit v divadlo, jež není artefaktem, ale postojem, cestou... Lanta nenabízí jistoty. Být přítomen jeho představení je v mnohém utrpení a bolest. Navíc utrpení a bolest, které neočišťují, ale člověk trpí a bolí.

Krvavé prsty Lantovy už nikdo z Hronova nesmyje. Bláznivá Lady Macbeth bude každou noc s lucernou chodit v jeho zdech a káňata a jiní dravci svá hnízda na střeše založí. Jejich zobáky a drápy všem Hronovským oči vyklovou. Nebude už více Aloise Jiráska. Jen Krása bude vládnout nad zdejší krajinou.

Vladimír Hulec

Rádobydivadlo Klapý /
Per Olov Enquist: Fajdraricie

Rádobydivadlo Klapý zaťalo svoje drápy do Enquista. Věc je jistá. Pevně uchopená. Není krok, který nic neznamená mezi zrcadlem a klozetem. Jak je to s námi? Jak se světem, jenž obsloužen je chórem masek plynových? Postřikem. A vůkol padá sníh (*jehož mi netřeba*). Ten tvar však není améba. Má hrany, přím-

Rádobydivadlo Klapý
L. Valeš podle P.O. Enquista: Fajdraricie
Foto: Ivo Mičkal

Společnost Dr. Krásy Praha
W. Shakespeare: Macbeth 2003
Foto: Ivo Mičkal

ky, kontury. Vášnivé tortury v nichž zneklidněně tiká - Týcová Veronika. Přes rudý župánek křiklavé exprese prosákne herectví, co téma unese a nahlas vypráví.

Od otlučených pat až po hlavy jsou v tom namočeni. Vítězové i poražení.

Jen nevím jestli stačí vlasy, jež pláčem si zmáčí Aricie. Hippolytos snad příliš útlounký je a někdy patosavým prázdnem probleskují znova i gesta Théseova. Tam kam nedosáhnem původními slovy, pomůže bonbón fondánový z kolekce vánoční. Hle, jak jsme hlubocí a náročtí. A přitom silné okamžiky i bez vánoční estetiky škvírami mezi těly se zatřpytí. Smrt k neumření. Život k nežití. Kolkolem obklíčeni a bez možnosti změnit své osudy. Příběh co tísní a nikdy neznudí. Navzdory ofáčovaným postavám, umělým kapříkům v síťce, šampaňským oslavám jej v krocích herců poznávám a čtu si. „Promluvit nahlas, jen ať se nazadusím" - to jest v tom obsaženo. A byť i těch konců zůstalo nastaveno několik, (*havraní hejno mělo by je zato klovat!*), cítil jsem vprostřed toho lidský křik.

Volání o pomoc, jež budu si pamatovat.

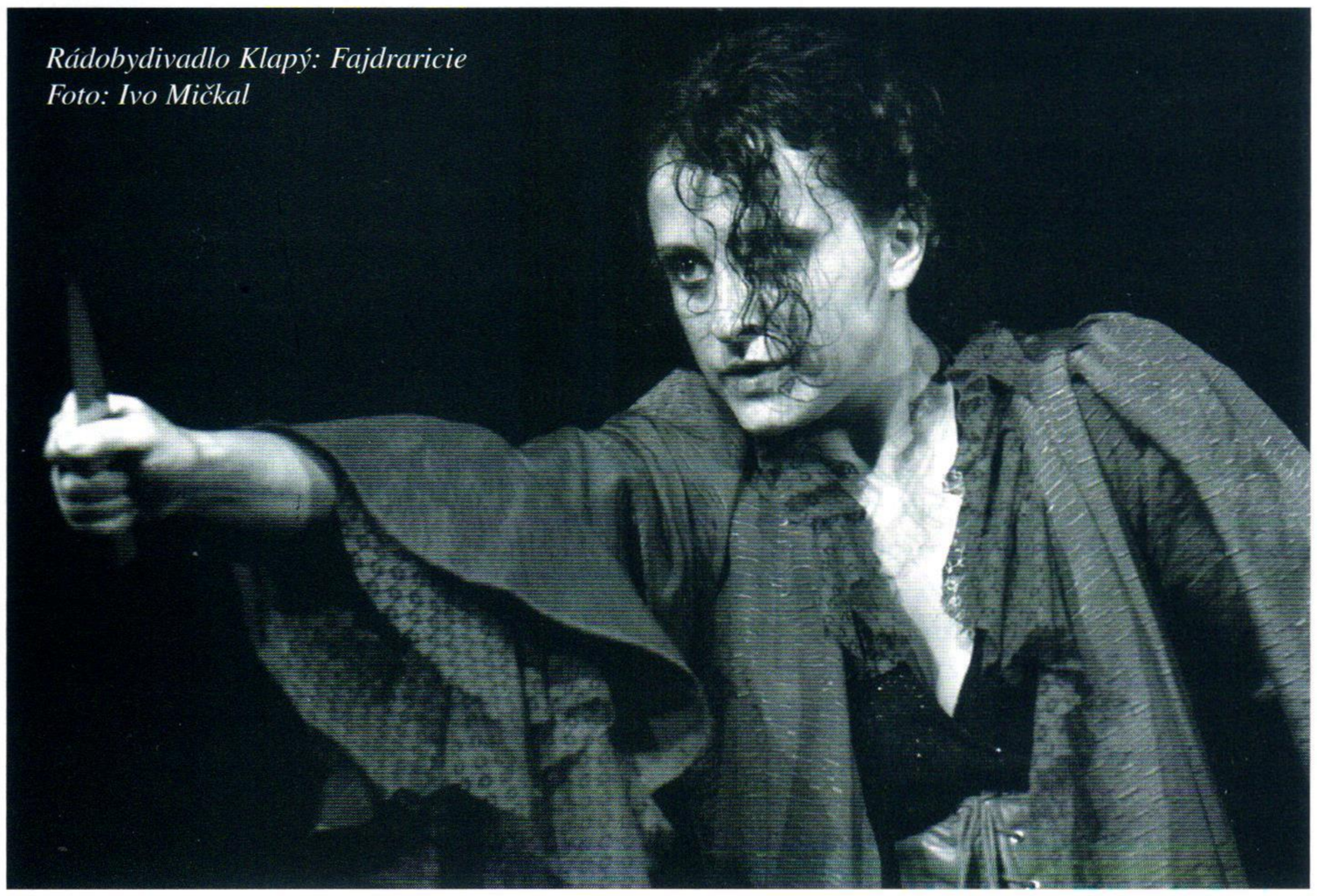
Radovan Lipus

Divadelní soubor Černí šviháci Kostelec nad Orlicí / Josef Tejkl: Amatéři

Bůh, mobil a podnikání v putyce

O textu Josefa Tejkla bylo už napsáno od jara dost, neboť od chvíle co kostelečtí Černí šviháci začali na přehlídkách toto jeho dílko hrát, vzbudilo pozornost, jsouc z rodu, jímž české divadlo neoplývalo a neoplývá: černá drsná fraška, v níž se žertuje se smrtí a v níž slovo, které je „salonunfähig" (nehodící se do salónů) je běžným výrazivem. Když se to vezme kolem a kolem, tak v duchu žánru by se na konec sneslo i trochu nekrofilie a fernet by mohl proudem téct z hadice. Protože takový je ráz a podoba života, v němž se pohybuje majitel pohřebního ústavu pan Mědílek se svými kumpány. Ale abychom se nemýlili: do toho se valí z jeho úst proud – jenž je nejenom monologický, ale je i skutečným monologem - slov a vět, které znějí vznešeností příměrů a obrazů biblické češtiny. A jsem u jádra této frašky: Bůh je tu součástí obchodu s mrtvolami, stejnou součástí jako je jí mobil. To Mědílkovo zoufalé zvolání vyjadřující beznaděj, opuštěnost po ztrátě milovaného mobilu je totiž komplementární (doplňkové) těm rozsáhlým Mědílkovým náboženským citátům. Boha jsme opustili a zůstala jen slova a nové božstvo – mobil – se tak snadno pozbude, opustí nás. A najednou je ten upachtěný, uvozhřený, dýchavičný kšeft se smrtí – račte prominout, ale mohu to napsat jen slovníkem Tejklovy frašky - v prdeli! Stejně zaplivané a k ničemu, jako je ta putyka, kde se to pohřebnictví provozuje. Bída s nouzí je tohle podnikání – ne amatérské, ale jen a jen trapně diletantské. A tady pro mne Tejklova fraška nabývá smyslu, který je adekvátním obrazem všeho toho mizerně bídného českého „protokapitalismu". A její černý humor se zařazuje do řady, do níž patří takové texty jako je na příklad Dürrenmattův Frank V. – Opera o jedné bance.

Recenze

Rádobydivadlo Klapý: Fajdraricie
Foto: Ivo Mičkal

A Černí šviháci svým jevištním bytím jen věrohodnost tohoto světa dotvrzují.

Jan Císař

Divadlo Dostavník Přerov

Dagmar a Václav Martincovi podle Rudyarda Kiplinga: Kniha džungle

Jediný svého druhu?

Pro ty, kdo nevědí: porota Femadu a Divadelní Třebíče má právo dvou nominací; kromě jiného i proto, že se na této národní přehlídce může prezentovat i hudební divadlo. Kdysi, před těmi mnoha lety, když jsem v amatérském divadle začínal, byl tento druh divadla poměrně rozšířen. Ale pomalu začal ustupovat a najednou jako by skoro vymizel. Dostavník se ovšem drží, i když to vypadá, že je téměř jediný svého druhu. Letos ovšem i on vybočil ze svého tradičního muzikálového žánru a pokusil se o cosi jiného. Nevím přesně, kam jejich Knihu džungle zařadit. Ale vím , co z té jejich muzikálové zkušenosti zůstalo: smysl pro kolektivní disciplinovanou souhru, stylizovanost, schopnost vybudovat a udržet v základních obrysech situaci a samozřejmě kvalitní práce s hlasem, zpěvem. Tuhle složku bych v Knize džungle zvlášť vyzdvihl. Zpívá se v tomto novém „dostavníkovém" žánru jistě méně než v muzikálu, ale zpívá se bez hudby a zpívá se přesně. A navíc: nejde tu jako v muzikálu o hity, ale jen o jednu součást struktury, které jsou rovnocenné součásti jiné, jako třeba rytmus udávaný bicím nástrojem, pohyb a koneckonců i mluvené slovo. Muzikálová zkušenost se neztratí ani v dodržování některých konvencí, jež jako by občas na úkor dravé smyslovosti a naléhavosti nasazují v rámci stylizovanosti jistou půvabnost, která je kromě jiného apartní. Řeknu to ještě jinak: v Třebíči jsem tuto inscenaci viděl s větší mírou komunikativnosti přes rampu, s větší dávkou vnitřního obsahu, který vznikal díky zřetelnému individuálnímu projevu herců. V hronovském večerním představení jsem vnímal více podřízenost konvencím jak stylu představení, tak jistým konvencím, jež soubor přijal a osvojil si ve své muzikálové minulosti. Ale čert to vem! Abych se přiznal, zajímá mne něco jiného. Jestliže je Dostavník pomalu jediný svého druhu, jestliže i on se odtahuje od muzikálu a prozkoumává jiné žánry a druhy, pak to možná svědčí o jistém pohybu v současném amatérském divadle, jehož bychom si měli všimnout.

Jan Císař

Občanské sdružení PrakOta Řetová / Neil Simon: Biloxi blues

Zážitky z výcvikového tábora nahlíží autor Neil Simon optikou ex post, takže jeho vzpomínky eliminují ty nejhorší okamžiky a předsunují spíše prvky humorné, které v důsledku umožnily všem frekventantům přežít atak na jejich osobnost. Atak sice nutný, ale v průběhu výcviku destruující. Tím je dána hodnota textu, jeho humor, nadhled a vtip, který oprávněně vyvolával v sále smíchovou odezvu…

…Simonova předloha nám ukazuje v podstatě ne dramatické, ale rekreativní, tedy komické mezičasy výcviku, ale už se nám nedostane zprávy, jak výcvik postavy proměnil. Realizovat toto téma jevištně, vzhledem k textu jaký je, není snadné, ba dokonce je to obtížné – ovšem, pokud se nám dostává pouhé slovní informace, že je výcvik obtížný, ale na postavách není znám žádný vývoj, žádná proměna, pak se nacházíme ve skutečné pohodě. Pak se neuskuteční ani takový klíčový okamžik, jakým je potvrzení oprávněnosti neandrtálské metody ser-

žanta vůči Epsteinovi, a následně potvrzení i metody druhé, která odcházejícímu seržantovi dodá sebeúcty (jeho smysl života je pryč, neboť bude už navždy v županu, a ne v invazkách a pětačtyřicítkou za opaskem). Lze jen konstatovat, že vývoj postav se nekonal v žádné výrazové složce, v žádném komunikačním prostředku, kromě slov dodaných autorem. A to je, soudím, přinejmenším škoda a pro mne problém inscenace.

Na druhou stranu nutno podotknout, že co se týče hereckého zpracování postavy Daisy, tak v tomto směru byla nejpřesvědčivější a nejpřesnější.

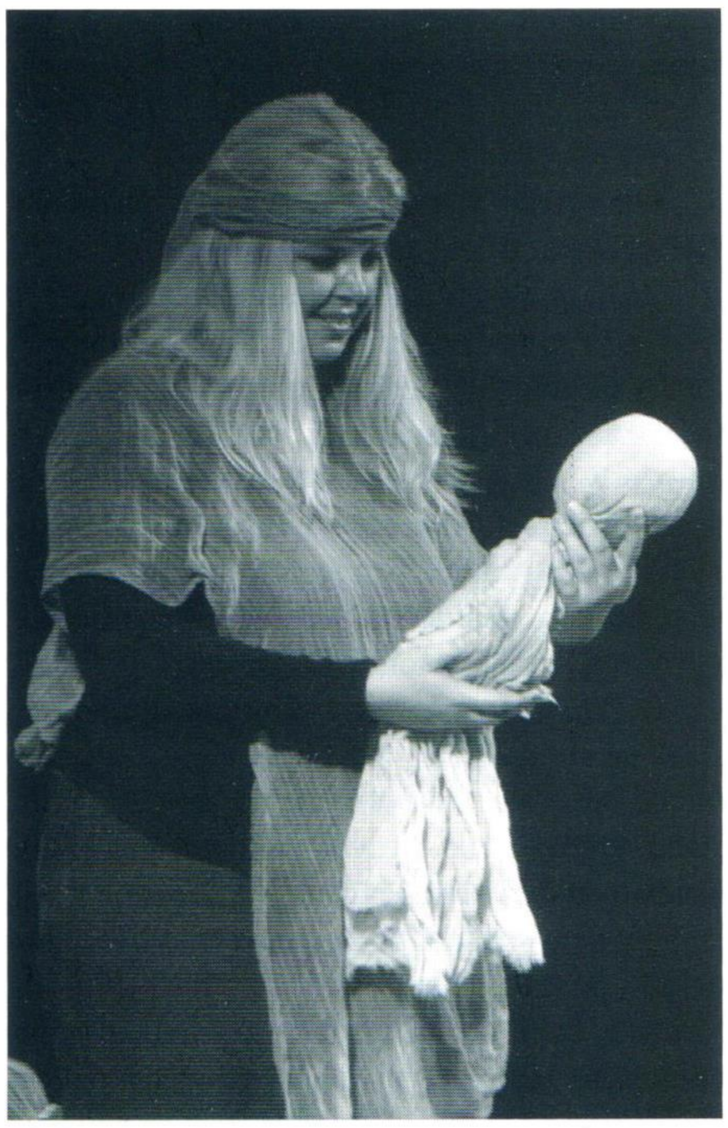
Vladimír Zajíc

Soubor 3+1 Praha / Karel Dlabač: Zajímá mě jenom nesmysl

Tu větší polovinu Hronova, co už máme za sebou, jsem si několikrát kladl otázku, zda mé nepochopení pro některé jevištní kreace není způsobeno generační rozdílností, a tudíž vzájemným neporozuměním. Třeba tvůrci oslovují pouze své vrstevníky a já jim z hloubi svého hrobu nemám co naslouchat, natož je snad chápat. A pak přijdou tři sympatické dívky (Soubor 3 + 1 Praha), které prý zajímá jenom nesmysl, a s lehkým i zcela samozřejmým nadhledem mi sdělí, jak to podle nich na tom světě chodí…

Rudolf Felzmann

Pražáci. Copak to bude? Nesmysl? Studentská recese, ale taky inteligentní hovadismus. Od smyslu k nesmyslu. Fajn holky, sebevědomé, lehce přidrzlé. Scénické pásmo básniček, svižné, nedlouhé. Břitké, kontrastní pointy. Často s citem pro formu i čas pointy zrežírované i zahrané. Odpozorovaný a zrytmizovaný detail. Nápady. Ale taky banální banality nezbanalizované. Taky divadelně. Mě

Divadlo Dostavník Přerov / D. a V. Martincovi podle R. Kiplinga: Kniha džungle. Foto: I. Mičkal.

DS Černí šviháci Kostelec nad Orlicí / Josef Tejkl: Amatéři. Foto: Ivo Mičkal.

se moc líbila ta Meditátorka nad krásami světa, která, když jí šlohnou magneťák, kleje rázem hůř než... A že jsem těm holkám, narozdíl od některých jiných představení tady, taky – co říkají – rozuměl! Na více frontách převažující radost. Talentované. Co dál? Jako režisér a autor textu uveden Karel Dlabač, ale nadpoloviční část textů je od Ivana Wernische. To se nedělá. Vada na kráse. Chtěný či nechtěný nesmysl? I tak: příjemné zakončení večera.

Aleš Bergman

Z rozhovoru Jany Soprové s režisérem Karlem V. Dlabačem: Zajímá vás jenom nesmysl?

Nesmysl je celý náš život, protože všechno končí smrtí. A jak může mít něco, co končí smrtí, smysl?! Při všem, co vytvoříme, máme pocit, že to má smysl – ale není to tak, protože to končí smrtí. Ale je potřeba najít v nesmyslu ten smysl – a pak to má smysl...

Divadelní studio mladých Aglia, Litva / A.P. Čechov: Medvěd

Byl vůbec nějaký Medvěd?

Podstatu této inscenace vyslovují dva řádky v programové brožuře v poznámce nazvané O hře: „Touha zastavit představení a zvětšit detaily a zaostřit detaily vede ke zvláštní interpretaci hry. Od Čechovova žertu až k dramatu L. Adomaitiene“. Tak to je, jevištní realizace svým systémem a strukturou stvořila naprosto samostatné, svébytné dílo. Někteří budou na tuto inscenaci psát básně, jiní zkonstatují, že s dobrou vůlí lze v nejlepším případě mluvit o parafrázi na Čechova. Oba pohledy budou mít pravdu; jde jen o to, odkud se na divadlo díváme, jak je chápeme a co od něho chceme. Situace je o to horší, že bez znalosti litevštiny nevíme přesně, kolik a co se z Čechovova textu říká, a hlavně v jakém místě a v jaké vazbě k akcím, jež probíhají na jevišti. A tak nezbývá než dívat se, dívat a dívat a snažit se porozumět tomu, co se nám v té vizuální sféře předvádí. Dvě věci jsou jisté: je toho na dívání mnoho a většina z toho vizuálního dění s Čechovem nesouvisí vůbec, nebo jen zcela okrajově. Upřímně řečeno: chvílemi jsem si připadal jako hrdina Gorkého románu Klim Samgin, jenž jako dítě byl u toho, když se pod ledem utopil nějaký chlapec, pak upadl do horeček, a když se z toho probral, nevěděl, zda se mu to všechno zdálo, nebo to byla pravda, a ptal se: Byl vůbec nějaký chlapec? Taky jsem se po jistou dobu ptal: byl vůbec nějaký Medvěd ? Ale to je asi otázka, která se u tohoto typu jevištního jazyka klást nemá – nebo dokonce nesmí. Neboť to, co přináší nonverbální jazyk, je tu podstatou, jádrem. A budiž řečeno, že soubor Aglia toho přináší každou vteřinu tolik, že se až dech tají. A umí to předložit divákovi s veškerou potřebnou bravurou a imaginací. Takže je vůbec potřeba, aby byl nějaký Medvěd?

Jan Císař

Taneční divadlo Panboro Budapešť, Maďarsko

Péter Uray a Panboro: Vadak

Ani kapka potu nazmar

Holá scéna, neuvěřitelné pohybové kreace, totálně propocení herci, kteří do představení jistě vložili maximum. To byl můj pocit, když jsem opouštěl sál Josefa Čapka ve středu 6. srpna 2003 ve 14,55 v Hronově po zhlédnutí představení VADAK od poloprofesionálního souboru Panboro z Budapešti. Představení autorsky a režijně společně se souborem vytvořil jejich šéf Péter Uray. Zaujalo mě jednoduché používání světel, která přesto díky hře stínů vytvářela zajímavé atmosférky. Ve střídání reproduko-

vané hudby s autentickými zvuky herců jsem nenašel systém, ale jejich používání mě nikterak nerušilo.

O čem hráli? Nevím. Možná to není potřeba. Předvedli nádherné dynamické představení, velice přesné, s citem pro rytmus a prostor, s obdivuhodnými tanečními a akrobatickými prvky. Používané výrazové prostředky si sice byly navzájem hodně podobné, ale energie interpretů a jejich emocionální herectví moji pozornost vždycky strhla. Vydržel jsem se celých padesát minut soustředěně dívat, a tak můžu říci, že můj zážitek je jednoznačně kladný.

Avšak jako rozený příběhář se nespokojím s emocemi, ale chci si je spojit do děje…

Michal Hecht

DS Jana Honsy Karolinka / Alois a Vilém Mrštíkovi: Maryša

MARYŠA Z KAROLINKY (útržky, glosy, zmínky)

Maryša doširoka rozkočená. Valašským živlem obklopená a žitá v něm. Nahoře nebe.

Soubor 3 + 1 Praha / Karel Dlabač: Zajímá mě jenom nesmysl. Foto: Ivo Mičkal.

Dole zem. Sklénkami slivovice cinká v údolí Karolinka. A jak s bří Mrštíky zde nakládáno? Něco ne. Něco ano. Insenace jak tobogan. Nahoru dolů. Do čtyř stran. Jakoby trochu strach z rozhodnutí. Obava z vážnosti. Absence spolehnutí. První půle takřka komiksová. Rozhodně jiná, možná ne tak nová.(*Vidíš, Vladimíre, či, Jane Antoníne?*) Odchod rekrutů s poněkud známým stínem. Co však s herectvím v tom nakresleném světě? Kuchyně. Krajina s cestou v divném létě. Hrané však s kolorovaným docela nespojeno. Střídavě oblačno i zataženo. Voliéra z malovaných stěn. Málo dovnitř a mnoho ven. Předčasně opuštěné kóty. Vždyť právě jen pro herce, pro ty je bojištěm tento zvláštní svět. Prožitek přijde co nevidět, škoda, že začasto se změní nápadem - *třeba zabíjením much* - v rozmělnění.

Až v hospodské scéně po přestávce vyrazí vpřed s prudkostí dravce. Lízal, Vávra, Francek - kus poctivého tance v postavách. Příběh se vrací, mizí strach. Pevné chvíle. Schopnost vyprávět a schopnost sdílet náhle vzkříšena. Obraz je obraz a něco znamená. Černá a bílá. Červená. Když věřím textu – jak voda vpřed mne žene. Ztrácím-li víru – utoneme.

A tak je u mne i s tímto představením. Mezi chůzí po hladině a utopením.

Radovan Lipus

Recenze

DS Tamtam OZ Tamtam Humenné, Slovensko

Božena Slančíková – Timrava: Na jednom dvore

Božena Slančíková – Timrava nenapísala žiadnu divadelnú hru, a napriek tomu sa stala frekventovanou divadelnou autorkou. Existuje dlhý rad dramatizácií - od Šulajových Ťapákovcov až po humenské predstavenie. Inscenačná tradícia B. S. - T. prešla pozoruhodným vývojom. Od realistickej drobnokresby popisujúcej dedinské prostredie cez expresívne dynamizujúcu skratku až po moderné divadlo pracujúce so zložito štrukturovaným dialógom, vnútorným monológom, prekračujúcim úzky rámec realistického divadla psychologickej pravdepodobnosti. Dalo by sa povedať, že posledné interpretácie čerpajú z postupov postčechovovskej dramatiky. O takomto pojatí nás presviedča nedávna dramatizácia Petra Pavlaca, ktorá mala premiéru v SND v réžii Ľubomíra Vajdičku a stretla s veľmi pozitívnym diváckym ohlasom práve pre svoj súčasný divadelný jazyk. Prečo je táto autorka v dejinách slovenskej literatúry zaraďovaná medzi kriticko-realistických spisovateľov s dedinskou tématikou tak aktuálna aj dnes? Prečo súbor mladých cíti potrebu konfrontovať svoju súčasnú životnú realitu s príbehom z prostredia a času dávno minulého? Prečo sa v slovenskom divadelnom kontexte stále obnovuje inscenačný kód autorky a je schopný dokonca reflektovať postupy moderného divadla? Čiastočnou odpoveďou môže byť i predstavenie Na jednom dvore v podaní súboru Tamtam z Humenného. Inscenátori rezignovali na psychologickú drobnokresbu, nezaťažovali sa opisom prostredia a predsa postihli ducha predlohy. Prostriedkami pohybového divadla vo veľmi úspornej choreografii akoby obnažili archetypálne možnosti zakliate v príbehu. Aj keď textová zložka netvorí základnú os inscenácie, dramatizátori nemenia jazyk, myslia divadelne a postavy nadobúdajú životnosť a sú nositeľmi významov typických pre dedinskú societu s presahom do súčasnosti. Irónia a schopnosť rozbiť selankovitý obraz vidieka, obnažiť rudimentárny a existencionálny rozmer vzťahu muža a ženy, stále prítomnú hlúposť, živočíšnosť a márnomyseľnosť hlboko zakotvenú v prostredí, je hlavným komunikačným prostriedkom umožňujúcim preniesť zámery inscenátorov cez rampu k divákom.

Je sympatické, že takto plnohodnotné predstavenie priniesol na hronovskú prehliadku súbor, ktorého korene sú v detskej dramatickej výchove.

Ján Zavarský

Převzato ze Zpravodajů 73. Jiráskova Hronova.

DS J. Honsy Karolinka / A. a V. Mrštíkovi: Maryša. Foto: I. Mičkal.

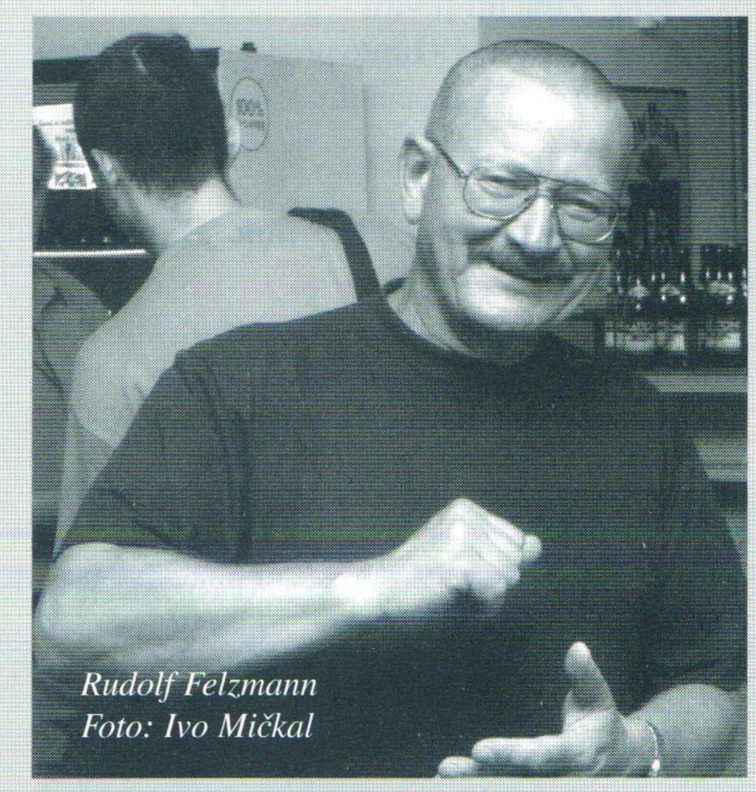
NAHLÉDNUTÍ DO SEMINÁŘŮ A DÍLEN 73. JH

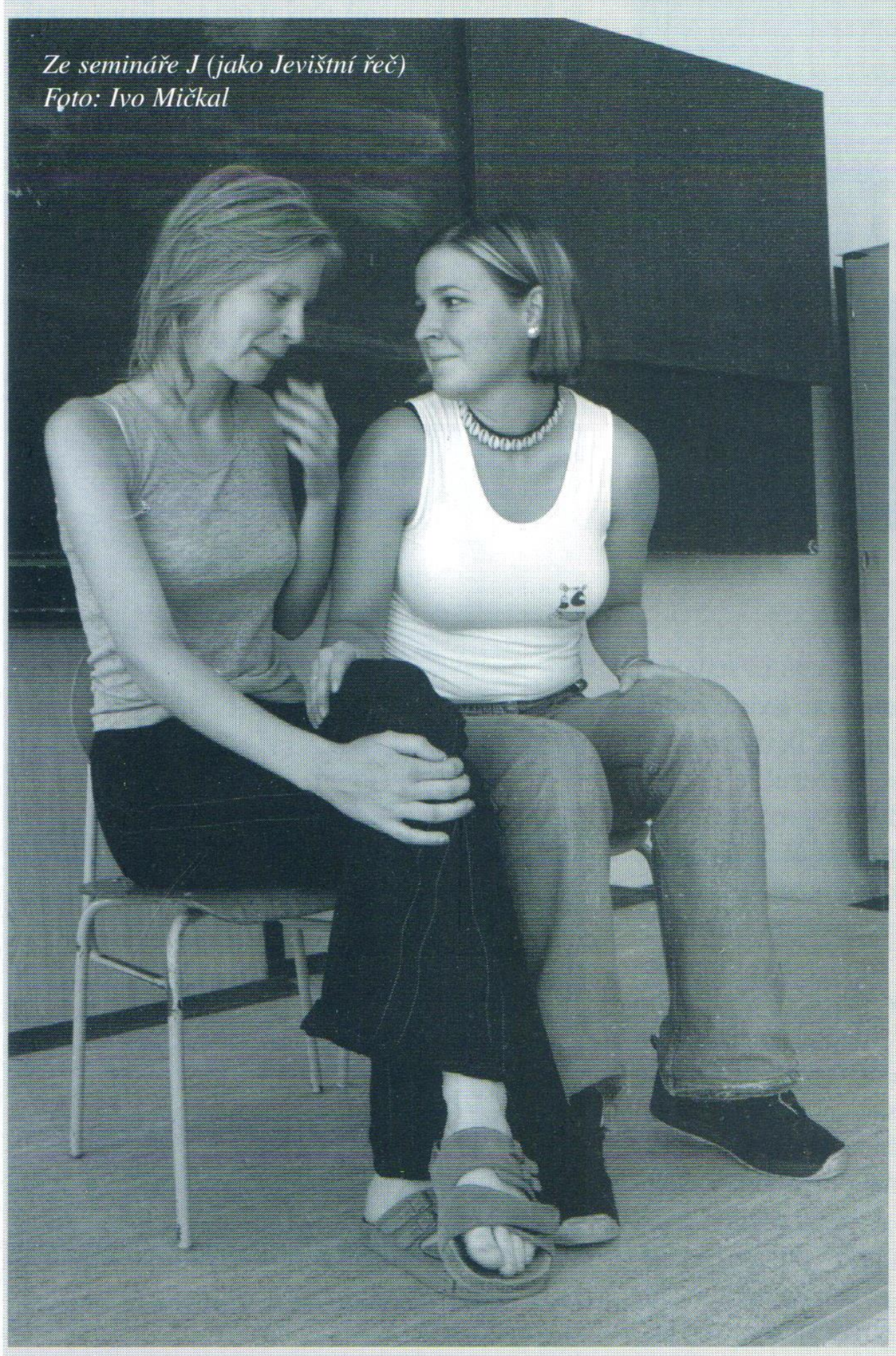
Jiráskův Hronov nabídnul v roce 2003 šestnáct příležitostí k poznávání a nabývání divadelních vědomostí či k osvojování dovedností a prostředků, jimiž vládne divadlo. Těchto příležitostí využilo na 300 účastníků festivalu. Vybrali jsme ze Zpravodajů Jiráskova Hronova útržky rozhovorů s lektory seminářů a dílen či pozorování redaktorů, abychom čtenářům přiblížili, co se ve vzdělávací části JH dělo. Jednotlivá nahlédnutí opisují chronologii zveřejnění.

K(n)MD / Seminář D (jako Dramaturgie)
Rudolf Felzmann: Praktická dramaturgie

Simona Bezoušková: K Jiráskovu Hronovu neodmyslitelně patří i Váš seminář dramaturgie. Můžete blíže popsat v čem spočívá, jak seminaristé pracují?

Rudolf Felzmann: Myslím si, že přesnější název by byl dramaturgicko-režijní seminář, protože v amatérském divadle málokde najdeme, že by soubor měl čistě oddělenou funkci dramaturga a režiséra. Naopak režisér si musí dramaturgii udělat sám. A stává se i to, že dobrý režisér s dobrým souborem uvízne na tom, že zanedbají ty nejzákladnější a nejjednodušší záležitosti, které se musí před samotnou realizací připravit. Cílem našeho semináře je nalezení základních věci, které režisér musí zvládnout, aby mohl začít režírovat. Zároveň se k tomu pokouším přidávat návody, co seminaristé jako režiséři musí řešit a dělat dál. Že například pro vyjádření myšlenky je nutné to, co se na jevišti děje. Režisér by měl udělat smysluplné aranžmá, vytvořit mizanscénu, ne jen takové to „ty přijď zprava, ty přijď zleva". Seminář je především prakticky zaměřený, protože každý režisér si musí umět seškrtat text. Je to vlastně takový návod ve smyslu „chceš-li zkusit režírovat, musíš si být i dramaturgem".

Rudolf Felzmann
Foto: Ivo Mičkal

Ze semináře J (jako Jevištní řeč)
Foto: Ivo Mičkal

Diskusní klub / Mgr. Roman Černík

David Slížek: Lidé si často pletou Diskusní klub (DK) s Problémovým klubem (PC). Jaký je mezi nimi rozdíl?

Roman Černík: Diskusní klub je prostor pro reflektování představení, pokus učit se pojmenovávat, navzájem si sdělovat pohledy na představení. Máme domluvu, že vždycky jeden z lektorů PC klubu přijde a nabídne pohled odborníka. Zatím se v DK sešli především mladí lidé, kteří se učí dívat na divadlo nebo by se chtěli o divadle dozvědět. Chtěl bych, abychom se naučili mluvit o představení, popsat jeho složky a bavit se o něm ve dvou rovinách – diváckého zážitku a jak je představení postavené. Od Pepy Brůčka jsem zjistil, že to tak loni běželo. Smysl PC klubu, protože se jmenuje problémový, je v pojmenování specifických otázek nejen jednoho představení, ale všech představení jednoho dne nebo otázek, které se kolem divadla dějí. Někteří od PC klubu očekávají, že tam lektoři budou reflektovat jednotlivá představení, jak jsou zvyklí na krajských přehlídkách. Tak to není, tady by mělo jít spíš o souvislosti, nějaký širší pohled, trendy. Zatímco v tom našem Diskusním klubu je to právě o té diskuzi o představení.

Mgr. Veronika Pospíšilová na fotografii Ivo Mičkala.

DS: Kolik vás v Diskusním klubu letos je?

RČ: Oficiálně přihlášených je deset lidí. Diskusní klub je ale otevřený a všichni jsou zváni. Dveře budou neustále otevřeny. Myslím si, že je to cesta k tomu, co mě hodně zajímá – učit se komunikovat a diskutovat. To je věc, která Hronov a další přehlídky šlechtila už v době před demokracií.

K(n)MD / seminář J (jako Jevištní řeč)
Mgr. Veronika Pospíšilová: Jevištní řeč

Simona Bezoušková: Na Hronov jsi jako náhrada za Reginu Szymikovou přijela narychlo. Jak dlouho před odjezdem ses tu novinu dozvěděla?

Veronika Pospíšilová: Týden, možná deset dní předem.

SB: A stihla si připravit vlastní koncepci, nebo pracuješ podle zaběhlých osnov?

VP: Pracuji podle Reginy Szymikové. Ona je pro mě největší autoritou co se hlasové výchovy týče. Den před odjezdem jsem s ní i výuku

konzultovala, ale hrozně jsem se bála.

SB: Jak práce v semináři probíhá?

VP: Ona je poměrně složitá, protože těch dvacet lidí, které pod svou ochranou mám, jsou dost nesourodí jak věkově, tak i zkušenostmi s divadlem. Věkové rozpětí je od patnácti do jednatřiceti. Zhruba pět – šest frekventantů je naprosto nedotčených divadlem. Přijeli se spíš poradit, protože svůj hlas potřebují ve svých nejrůznějších zaměstnáních… Takže výuku musím uzpůsobovat a občas improvizovat. Pravidelně ale praktikujeme dýchací, artikulační, rezonanční cvičení. Navíc jsme společně odhalili i některé logopedické vady, takže jsme se dohodli na individuálních konzultacích.

K(N)MD / seminář A 2 (jako Abeceda)

Mgr. Aleš Bergman, Ph.D.: Základní abeceda divadla

David Slížek: Co bys chtěl posluchače semináře A v Hro nově naučit?

Aleš Bergman: Jedna z nejzásadnějších věcí, které by se lidi měli naučit třeba i v dramatických výchovách, je rozeznávat autentické herní jednání. A potom to autentické herní jednání jako režisér dokázat provokovat, iniciovat. Takového toho různého pitvoření, třeba takového, co jsem viděl na Mastičkáři, toho je v divadle strašně moc a velmi rychle se k němu dá sklouznout. Je to něco, co se rychle objeví, a těžko se pak dává pryč. Jak se říká malým dětem „Nešilhej, nebo ti to zůstane!“ tak já studentům hrozím „Nepitvořte se, nebo vám to zůstane!“

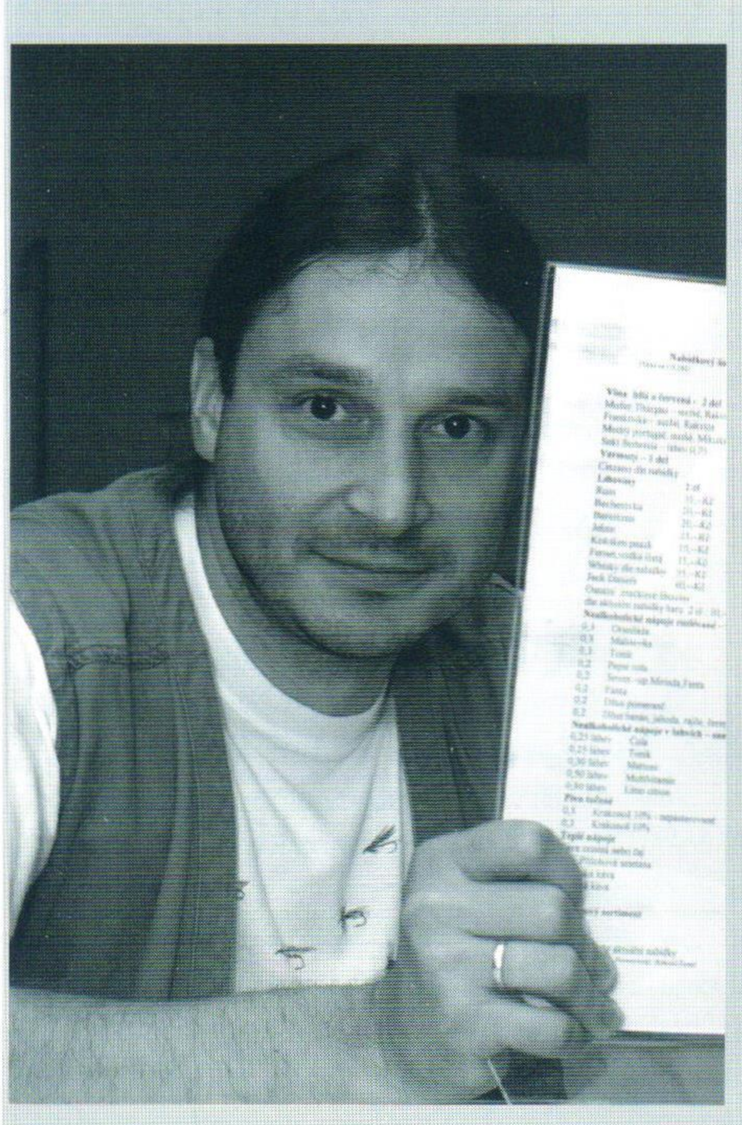
K(n)MD / dílna I (jako Improvizace)

Prof. Andreas Poppe: Divadelní improvizace

Pozorovala Jana Soprová: *Pojďme do ZOO, do lesa, do přírody – zavřete oči a poslouchejte. Vyberte si zvíře, které vás zajímá, a zkoumejte ho blíže – jak vypadá jeho tělo, jak byste ho nakreslili. Kopírujte jedno jeho charakteristické gesto...* A teď, kdy už každý našel své zvíře – a podle mého odhadu jsou tu tučňáci, opice, ptáci i šelmy – prožijete se svým zvířetem den. *Den začíná, vychází slunce a vy začínáte žít.* Někdo zůstává déle v klidu, někdo je aktivnější... *pokuste se najít svůj zvířecí jazyk, upozorněte na sebe druhé, ale nekontaktujte je přímo... Vykonejte očistu, hledejte jídlo... a přichází večer, zvířata si hledají nory, pelíšky, kouty ke spánku… a zvířatům se zdá, že umí chodit po dvou... jste cosi mezi zvířetem a lidskou bytostí...*

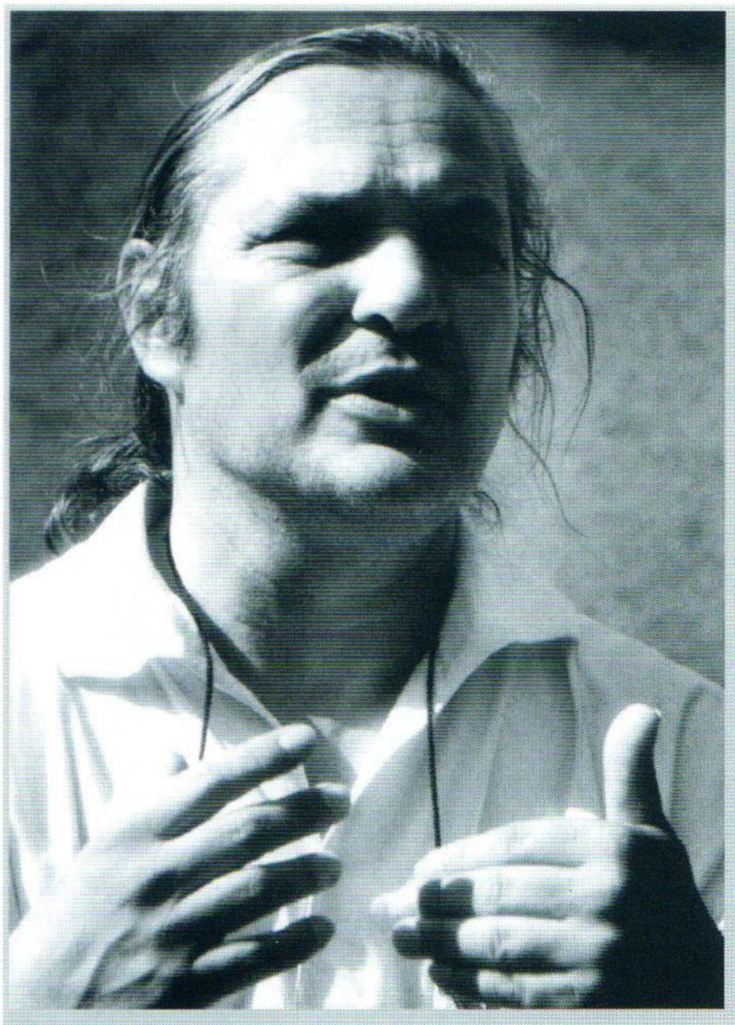
Snímek z parku A. Jiráska z ukázky práce semináře prof. Andrease Poppeho Divadelní improvizace, v níž předvedli posluchači fragmenty z hry Bertolta Brechta Vzestup a pád města Mahagony. Foto: Ivo Mičkal.

Mgr. Aleš Bergman, Ph.D. na fotografii Ivo Mičkala.

Diskusní klub moderoval muž se zdviženým prstem Mgr. Roman Černík. V popředí sedí jeho asistent Mgr. Jakub Hulák. Vpravo je lektorská opora z PC Mgr. Vladimír Zajíc. Foto: Ivo Mičkal.

Prof. Andreas Poppe, učitel herectví a režie na univerzitě v německém Osnabrücku. Foto: I. Mičkal.

Snímek z parku A. Jiráska z ukázky práce semináře prof. Andrease Poppeho Divadelní improvizace, v níž předvedli posluchači fragmenty z hry Bertolta Brechta Vzestup a pád města Mahagony. Foto: Milan Strotzer.

„Animal work to a body of a character" - zvířecí identita, pohyb, gesto, charakteristika se stává základem pro lidský charakter.

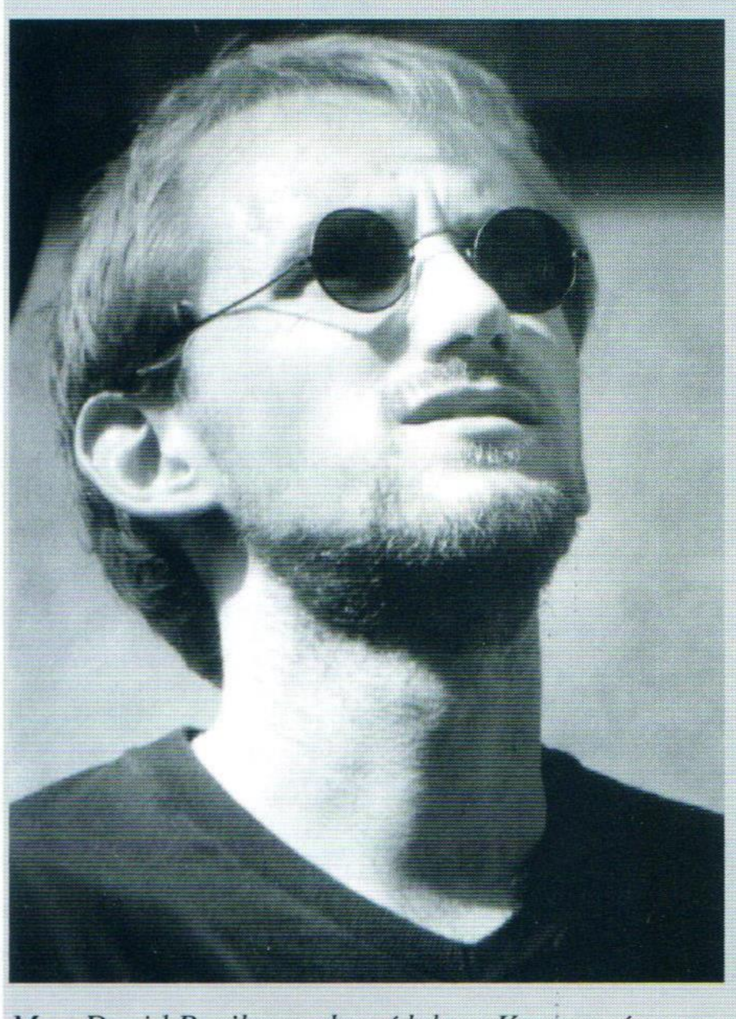
A přichází práce s textem – *vyberte si každý nějakou jednotlivou větu z textu a pracujte s ní podle své „zvířecí přirozenosti"*. Je to změť zvuků pralesa, nezúčastněnému jednotlivci se to balábile jednotlivě vykřikovaných, šeptaných či skandovaných vět může zdát legrační, ale má to svou atmosféru – výrazně pisklavě *Jsme děvčata z Mahagony*... kamenně s důraznou dikcí *Sedm let jsem kácel stromy, sedm let jsem trpěl zimou*... nesmělé *A ty se nezlob* … s povzbuzující vemlouvavostí *My tě máme rádi Jimmy*... nadějně *Tak to tam můžeme jít*... depresivně *A není kam si sednout!* … s tesknou nostalgií *Ale pobřeží je příliš dlouhé*...

K(n)MD / seminář N (jako Nonverbální komunikace)

Daniela Fischerová a Mgr. Marie Poesová: Nonverbální komunikace

Pozorovala Jana Soprová: ÚSMĚV. Nejprve hřejivý, uklidňující úsměv Daniely Fischerové, a pak spousta překvapivých informací: úsměv jako transkulturní gesto, úsměv vyrobený, jak rozeznáme falešný a upřímný úsměv (jestlipak víte, že při prvním kontaktu je sice dobře se usmát, ale „bez zubů" - je to tzv. úsměv zavřený), zatímco ten druhý otevřený (cenění zubů) naopak může dát signál útočící... A k tomu i trochu statistiky, že např. na jeden upřímný úsměv připadá 20 úsměvů vyrobených. Dnešní sociální nákaza v duchu amerického „keep smiling" nás učí stále více se usmívat, ale nemusí to příspívat k lepší komunikaci. Víte například, že když se misionáři-kolonizátoři usmívali na Indiány, bylo to domorodým obyvatelstvem považováno za výsměch, protože indiánský úsměv vždycky patřil jen do té nejintimnější sféry?! Pro odborníky není problémem rozlišit upřímný úsměv od neupřímného - při tom upřímném totiž máme přivřené oči a bochníčky pod očima (aktivizace tzv. Duchanneova svalu). Dnešní filmová technika je systémem 24 okénka schopna odhalit kvalitu vašeho úsměvu, při neupřímném se totiž ukážou mimovolné křečovité zachvěvy obličeje (čili staceatové škleby). A ještě jedna rada od starých Číňanů - boj se lidí, kterým se při smíchu netřese břicho!

(…) Double-bind, neboli dvojná vazba, kdy výpověď slovní protiřečí řeči těla, na nás prozradí všechno. A řeč těla má vždy pravdu (legrační je pozorovat to třeba v televizi u politiků, když si to však začnete uvědomovat u sebe, moc příjemné to není, odhalíte totiž sami na sebe hrozné věci!). Zkouší se v praxi - každý předveďte double-bind! Ne všichni se odváží, ale přesto je těch odvážných většina. Double-bindy jsou pro mě nejzajímavější místečka lidského osudu - prozrazuje Daniela Fischerová. A lze jich využívat i v herectví - herec může hrát tzv. po srsti, ale zajímavější je rozhodně hrát „proti srsti", tj. jít proti slovům, pracovat s double-bindy. A rada od paní profesorky: Všímejte si double-bindů a dozvíte se o lidech všechno, co se chcete dozvědět!

Mgr. David Bazika, vedoucí lektor Kurzu scénografie. Foto: I. Mičkal.

Daniela Fischerová Foto: Ivo Mičkal

K(n)MD / KS (Kurz scénografie)

Mgr. David Bazika, Mgr. Marek Epstein, MgA. Eva Špreňarová a Mgr. Jan Tobola

Simona Bezoušková: Kurz scénografie trvá tři roky. Co všechno by se frekventanti měli za tu dobu naučit?

David Bazika: Měli by umět pracovat jako divadelníci. Na kurzech pracujeme s textem, režií, hledáme vlastně meze a pole scénografie. To znamená, kam ještě scénografie zasahuje, a kde už nemá co říct. Do jaké míry je schopná divadlo stvořit sama o sobě. To není žádná pýcha.

Jde spíš o to, nečekat na režisérův výklad, ale svobodně tvořit a přinášet řešení. Takže seminaristy nutím k tomu, aby se uměli postavit k jakékoli látce se ctí od začátku do konce. Práci s hercem pomíjíme, ale zabýváme se tím, do jaké míry můžeme hercům jako scénografové pomoci, nebo ublížit.

K(n)MD / seminář S (jako Situace)
Mgr. Milan Schejbal: Jevištní realizace dramatické situace

Simona Bezoušková: Nedílnou součástí tvých seminářů je krutá a krvelačná hra Palermo. Kde a kdy jsi ho hrál poprvé?

Milan Schejbal: Poprvé jsem ho hrál před mnoha lety na táboře, kam jsem jezdil jako vedoucí. Pak jsem ho dlouho nehrál a vrátil jsem se k němu až v Jaroměři, kde jsem učil. A zjistil jsem, že Palermo funguje jako výborné doplnění výuky dokonce nejen nonverbální, ale i verbální komunikace. A je to i dobrá průprava pro tu oblast psychologie, která je pro režii i herectví nutná.

SB: Myslíš, že se v Palermu ukáže, jaký kdo opravdu je, nebo je to víc taková herecká průprava?

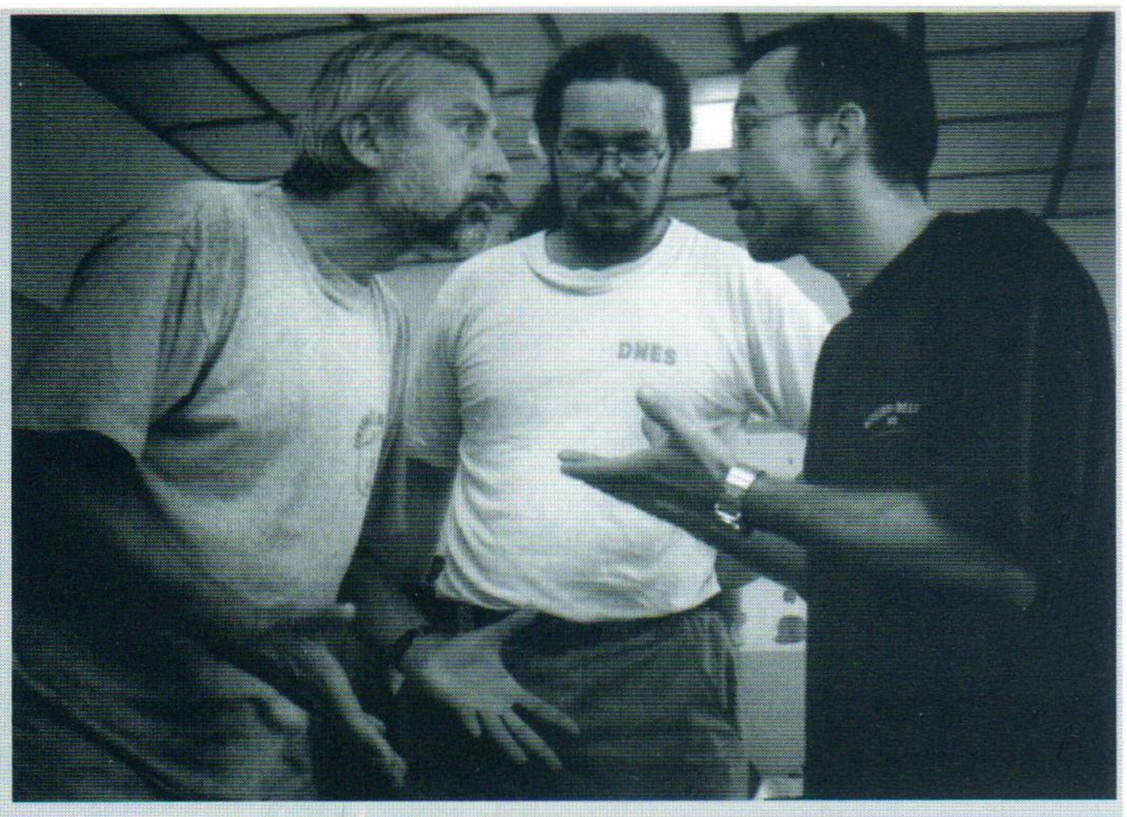
MS: Ono se to prolíná. Vždycky, když hraješ nějakou postavu, tak do ní promítáš i sama sebe. A kdo tohoto není schopen, nemá příliš předpoklady k tomu, hrát divadlo. Herec se musí umět vyrovnat s tím, co je herecká postava a co herecká osoba.

K(n)MD / seminář K (jako Klíma)
Prof. Miloslav Klíma: Dramaturgicko-inscenační seminář

Miloslav Klíma: Není umění vymyslet koncepci a hned ji zase odhodit a vymýšlet něco nového. Je třeba se svého nápadu držet a rozvíjet ho. Má to i technologický důvod, jestliže začínám stále znovu, tak se vracím nazpátek, nepokračuju, dělám pořád ty první chyby. A tím riskuju, že nikam nedojdu. Samozřejmě, i když trpělivě jdu po tom svém námětu, můžu dojít k tomu, že je to skutečně blbost, ale nesmím to vzdávat dopředu. Umění je dokázat právě to, že ten nápad blbej není. Chyba není v nápadu, ale v tom, že to já neumím udělat. A přijít na to, to je to největší vítězství.

Jana Soprová: Na semináři zaznělo taky slovo „energie". Jak to s ní je?

MK: Velmi jednoduše řečeno, každé dílo vzniklo ne proto, že by se ten člověk nudil nebo neměl co dělat. Vložil do toho energii, ten přetlak života. A jestli se mi podaří objevit, v čem je podstata té energie, co ho štvalo, co ho pudilo, tak pochopím vnitřek díla. Budu v tu chvíli strašně

S (jako Situace) byl seminář jevištní realizace dramatické situace, vedený Mgr. Milanem Schejbalem. Objektiv Ivo Mičkala zachytil lektora (vlevo) výmluvně přímo v seminární praxi.

svobodnej a můžu s tím hodně věcí dělat. Budu v energetickém poli, které k tomu přináleží. Vždycky říkám takový příklad, co známe z fyziky: železné piliny, pod které se strčí magnet, vytvoří takové zvláštní obrazce. To je ono, a když na tohleto přijdu, pak můžu ty piliny libovolně přehazovat, ale znám strukturu toho energetického pole. Proto dělám tzv. strukturální analýzy, dělím si hru na sekvence, situace, dělám si různé sloupečky: co je to za kus děje, jaký je to žánr, co se s tím dá dělat, a co ne, jaký to má objektivní význam, jaký by to mohlo mít význam v mojí interpretaci... je to mozaika, z které se pak vystaví konečný tvar. Jak se to udělá, to je výrobní tajemství, na to si musí přijít každý sám...

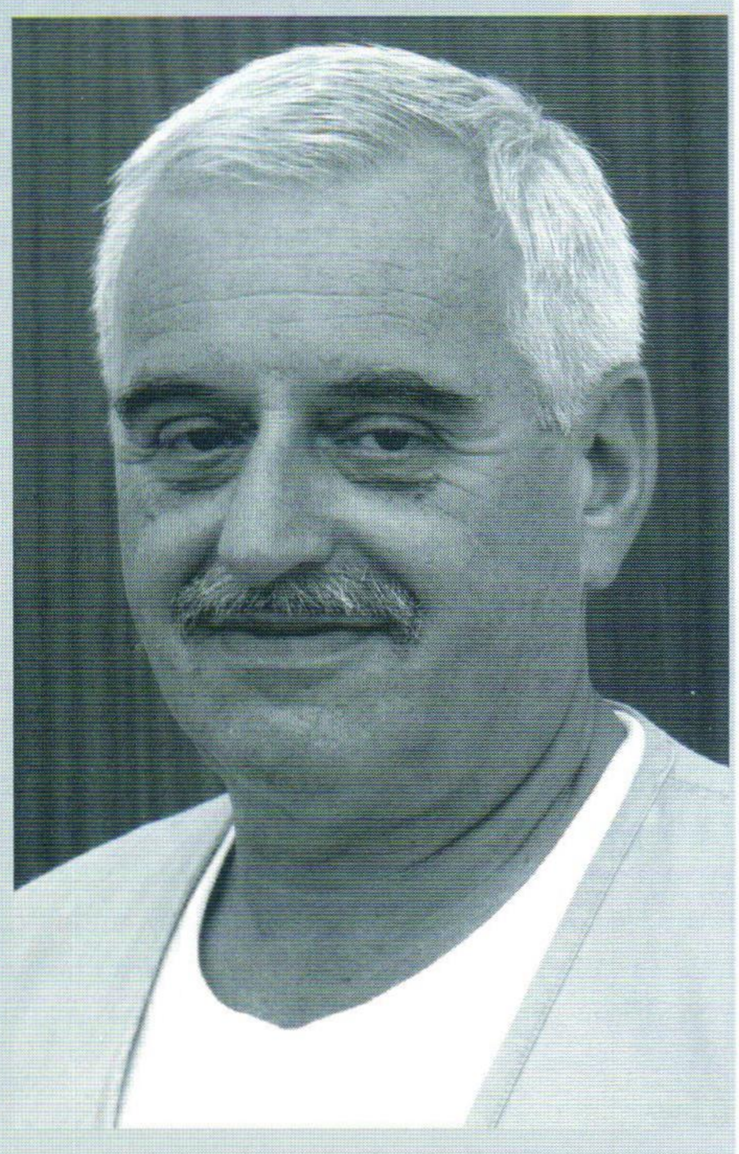
K(n)MD / dílna Ž (jako Žižka)
Tomáš Žižka: Site-specific – souhra s příběhem prostoru

Vladimír Hulec: Co je site-specific?

Tomáš Žižka: Site-specific je v překladu divadlo v netradičních prostorech, což je sice nová formule, ale označuje něco, co tu bylo vždycky a je. Divadlo nikdy nebylo určeno jen do klasických svatyní, betonových nebo jiných, ale bylo také pouliční. Hrávalo se v různých veřejných prostorech nebo i soukromých, které v té které společnosti

Snímek z předvedení ukázky práce semináře Site-specific – souhra s příběhem prostoru vedeného lektorem Tomášem Žižkou v prostorách zimního stadionu v Hronově. Foto: Ivo Mičkal.

Prof. Miloslav Klíma
Foto: Ivo Mičkal

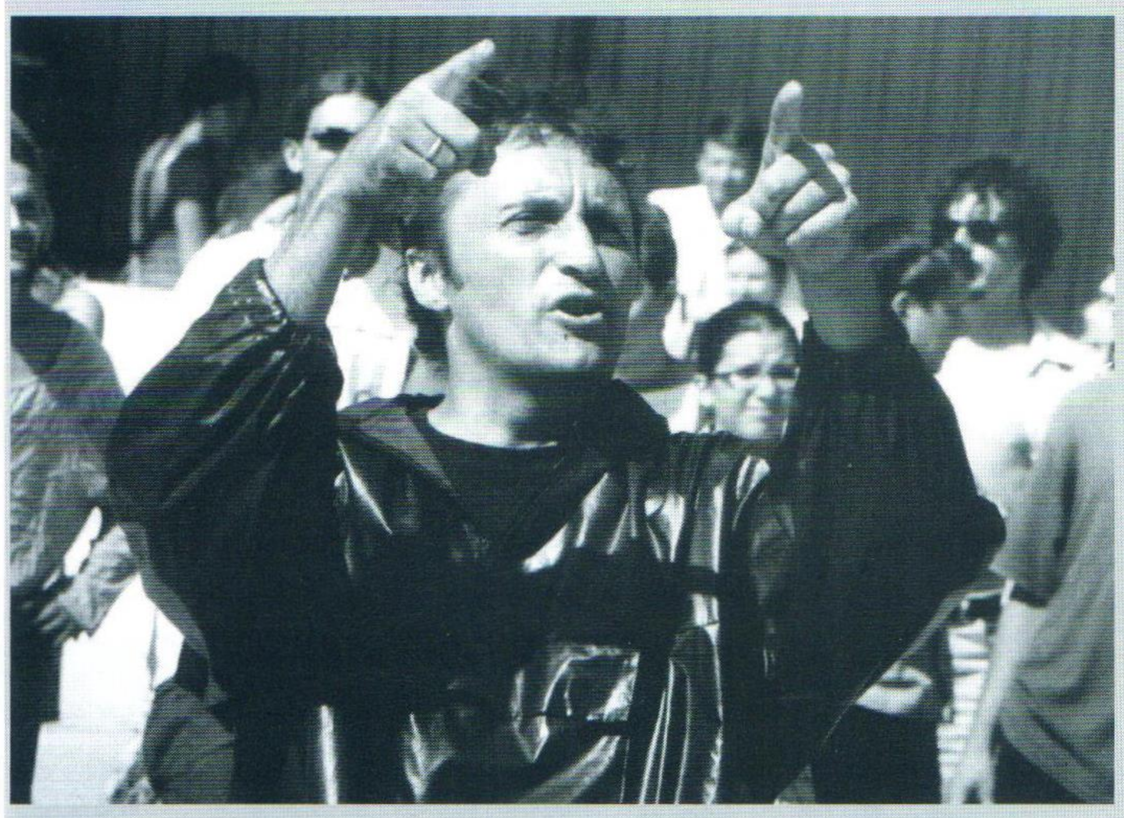
měly nějakou společenskou váhu. A termín site-specific, který se obejvil až někdy v devadesátých letech, jen teatrologicky zařadil možnost nazývat tuto činnost v nějakých „netradičních" prostředích a situacích divadlem. Ne divadlem jako budovou, ale divadlem jako sociálním nebo společenským aktem.

VH: Jak vypadá vaše práce tady?

TŽ: Mě zajímají v prostředí konflikty, co se kde děje. Nahodile se stalo, že nám zde poskytli prostor nad zimním stadionem, který je nový. V takovém svahu nad ním je malý altánek, taková ruinka, dřevěný altáneček, a tam jsme měli pracovat. Altánek a pod ním ratejna zimního stadionu. Intuitivně mě to silně zaujalo. Začali jsme se hrabat v historii toho místa. Propojili jsme se s místními. Začali jsme se zajímat, co jsou kolem stadionu za tahanice, proč to tak podivně vypadá. Ty prostory jsou jakoby jeden v druhém nabourán. Pod sokolovnou byl kdysi evidentně plácek, kde ti sokolové cvičili, a v tom altánku byla muzička, která jim k tomu hrála. Spousta lidí se na to v dobách první republiky chodila koukat. Nicméně teď je tam velkej holej stadion, který slouží hokeji a bruslení, ale město se soudí s firmou, která jim to zbudovala, že to nefunguje... Takže další taková ratejna, jakou už je v Hronově

Zchátralý altán v areálu zimního stadionu v Hronově se stal jedním z objektů zájmu semináře Tomáše Žižky Site-specific. Pro závěrečnou produkci se změnily jeho útroby v provazovou pavučinu. Foto: Milan Strotzer.

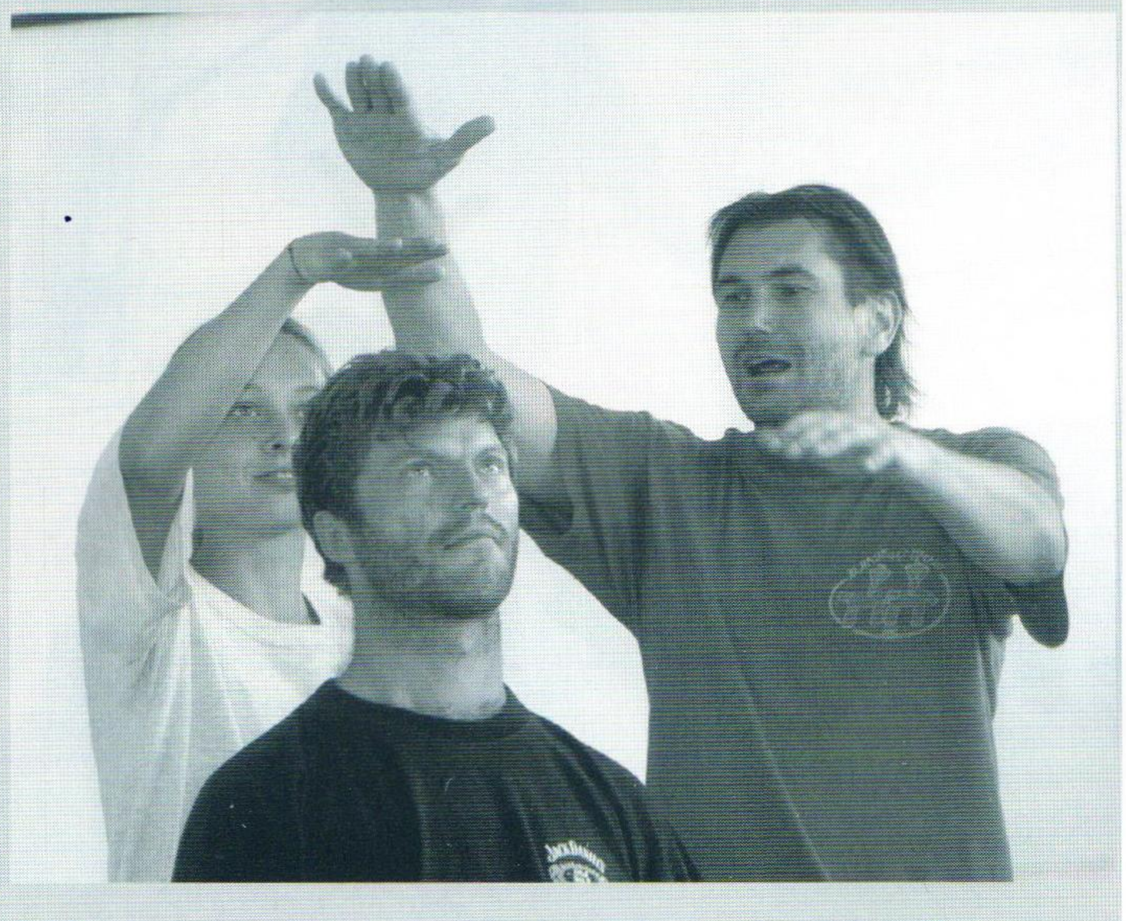
Tomáš Žižka uděluje poslední pokyny před zahájením představení práce jeho semináře Site-specific na hronovském zimním stadionu. Foto: Ivo Mičkal.

Čapkovo divadlo... Bolavá místa, bolavé příběhy, které v tom prostředí určitým způsobem rezonují. Lidi tady zhodnocují i jakousi dvoupolaritu toho stavu: máme dvě divadla a zimák, co je víc? (...) Dnes je doba více vytočená sportování, ale to nemusí být věčně... To mě na tom zaujalo. Konflikt sportu a kultury. Kultura, která je taky tak chabá jako ten altánek, který možná spadne někomu na hlavu nebo se rozsype. (...) Pobývali jsme tam a získávali taky ty tzv. „ne-intuitivní informace". Tedy prováděli jsme vnitřní výzkum každého jednoho účastníka, ale taky se dozvídali historii toho prostředí. Nejen historii o Jiráskovi, ale dozvěděli jsme se například, že nedávno tady působil básník Karel Kubík, který recitovával své básně ve Stovce. Stáhli jsme z těch štamgastů nějaké texty, které chceme použít a míchat to s takovou teatralitou vyšších forem. Jeden účastník si totiž vybral fragment Racka. Celé to provedeme na tom zimáku. Já jej nakrokoval a ten stadion měří přibližně - hloubkově i šířkou - jako ratejna Národního divadla. Tak tomu říkáme Národák.

K(n)MD / dílna O (jako Obraz)

Michal Hecht a Štěpánka Elgrová: Pantomima a pohybové divadlo

Pozorovala a ptala se Jana Soprová: *„Všechno umění je zároveň povrch a symbol. Ti, kdož jdou pod ten povrch, činí tak na vlastní nebezpečí. Ti, kdož luští ten symbol, činí tak na vlastní nebezpečí."* - citát z Obrazu Doriana Graye. A právě tato předloha Oscara Wilda se stala inspirací pro letošní kurz mima, režiséra a pedagoga Michala Hechta, jehož pravou rukou je zde pohybová pedagožka Štěpánka Elgrová. Dnešní lekce směřuje k sobotnímu „představení" inspirovanému právě Dorianem Grayem. Účastníci dostali za úkol už před příjezdem přečíst si předlohu a tady společně rozvíjejí fantazii a své pohybové dovednosti. Dá se za týden vůbec něco naučit – ptám se. *„Rozhodně se dají naučit základy, dá se naučit, o čem je neverbální projev a jak ho použít na jevišti"*, říká Michal Hecht a dodává: *„Strašně mě potěšilo to, co jsem zrovna v této dílně objevil - že se obrovsky rozvinula invence a kreativita. Vysvětlovali jsme si například, co je to metafora, a když jsme dělali scénky, bylo vidět, že velice dobře pochopili principy, které divákovi ukázat, aby to pochopil on."*

Pohled do semináře pantomimy a pohybového divadla Michala Hechta (vpravo). Foto: Ivo Mičkal.

Jana Soprová: Zaujal mě termín „nejkratší komunikační kanál k divákovi" - co to znamená?

Michal Hecht: Když je divadlo neverbální, musíme se snažit všechno co nejrychleji objasnit. Když má člověk text, tak ho řekne a divák ví, o co jde. My musíme udělat mnoho umných gest, aby to divák pochopil. A mělo by se jich dělat co nejmíň, aby to nebylo rozplizlé a dlouhé, a přesto to bylo pochopitelné.

JS: A co je v mimoslovním vyjadřování nejdůležitější?

MH: Nejdůležitější je myšlenka. Znám spoustu technicky vynikajících mimů, ale když nemají dobrý nápad, tak je to na nic. Znám spoustu mimů, kteří neumějí techniku, ale když mají dobrý nápad, tak vždycky něco nonverbálně zahrajou.

Dílna Sergeje Fedotova / Doba kamenná ztvárněná metodou Michaila Čechova

Vladimír Hulec: Pokolikáté jste už v Hronově?

Sergej Fedotov: Snad popáté, možná pošesté, nesčítám to. Vím, že poprvé jsem tu měl seminář v roce 1996. Já jsem v Hronově vždycky rád. Moc se mi tu líbí. Atmosféra a lidi zaujatí divadlem, to mě vždycky vnitřně nabíjí. I letos se v mé dílně sešla dobrá parta. Je v ní hodně lidí, s kterými jsem během těch pěti let pracoval, takže práce jde velmi dobře. A festival se mi taky líbí. Viděl jsem několik velmi zají-

Snímek ze závěrečného představení – ukázky výsledků práce semináře Sergeje Fedotova, který byl tentokrát tematicky zaměřen na dobu kamennou. Foto: Ivo Mičkal.

mavých inscenací. Třeba Hotel Infercontinental. Zajímaví herci, ta práce byla profesionální. Zajímavá byla hra Josefa Tejkla Amatéři. Je tady na co se dívat, je co si pro sebe vzít. V Hradci na festivalu regionů, kam také jezdím často a rád, jsem byl letos, co se týká programu, nespokojen. Viděl jsem velmi málo podnětných inscenací. Tady jsem spokojenější.

VH: Jak se vyvíjely vaše dílny během let?

SF: Nedá se říct, že by se nějak vyvíjely. Spíš se snažím být pokaždé jiný. Vždycky ale vyučuju hereckou metodu Michaila Čechova. To je základ. Žánry a témata pak obměňuji. Minulý rok jsme pracovali na textu Romea a Julie. Byl to pokus seznámit se s divadlem Shakespeara. Tentokrát jsem vybral příběh kamenného věku. Cvičíme rituály. Pokoušíme se zpracovat rituální divadlo, kde je málo textu a hodně pohybu.

VH: V čem je metoda Michaila Čechova tak cenná?

SF: Je to živé divadlo, divadlo energie. Mnozí o ní mluví, ale nevědí, co to vlastně divadlo energie je, jak je svázáno s praxí. Já se snažím to předvést v praxi. Ukazuju, jak lze pracovat s atmosférou, jak hereckými prostředky vyrábět na jevišti energii. Čechov definoval základní pojmy a zákony. Jde především o zákony kontrastu, pohybu, dynamiky, ansámblové práce. Je velmi důležité, aby všichni pracovali s jedním cílem, aby všichni byli jedna parta, aby všichni byli sami sebou, aby používali svou vlastní emoci, svou energii, své vlastnosti, své srdce, svou duši. Myslím, že systém Michaila Čechova nikdy nezestárne. Dává divadlu nové cesty. Každý, kdo se zabývá tímto systémem, ví, že je nevyčerpatelný. Je tam hloubka, již nelze dohlédnout. Myslím, že i proto je vždy v mém semináři hodně profesionálů. Letos tu jsou herci z Národního divadla moravskoslezského Ostrava, z Jihlavy. A je u mě taky hodně lidí z divadeních škol, jsou tam pochopitelně amatéři, co už mají něco za sebou, i ti, co s divadlem začínají. Každý si něco bere. Čechov je univerzální.

K(n)MD / seminář A 1 (jako Abeceda)

Prof. Mgr. František Laurin: Základní abeceda divadla

Jana Soprová: Váš kurs se nazývá Základní abeceda divadla. Co jsou podle Vás nejdůležitější věci v divadelním procesu ať už z hlediska tvůrců či diváků?

František Laurin: Vyjdu z našeho kurzu. Někteří měli pocit, že se za ten týden dozvědí o divadle všechno, že se za týden naučí hrát divadlo - hned druhý den zjistili, že to není možné. Já jsem si připravil spoustu materiálů a všeho, co bych měl probrat, a první den jsem zjistil, že toho můžu probrat tak deset procent. Protože všechno, aby to mělo smysl, potřebuje svůj čas. Takže z těch základů: snažíme se v diskuzi hledat, nacházet a pokusit se analyzovat jednotlivé složky představení, jaká je práce režiséra, kdy je vidět, a kdy není vidět, jaká je funkce výtvarníka, dramaturga, jaký je postup práce herce od prvního čtení hry,

Ruský režisér Sergej Fedotov se stal i letos lektorem dílny na Jiráskově Hronově. Tentokrát ji zorganizovala Karla Dörrová v sokolovně ve Velkém Poříčí. Foto: Ivo Mičkal.

cesta od sebe k pochopení okolností, které mně jsou naprosto vzdálené, přes něco, co jsem sám v životě zažil, ale také třeba o funkci scénické hudby. Byl bych rád, aby se snažili trošku rozlišovat a v těch nejjednodušších náznacích se dozvěděli, co vlastně která profese je a jak je na představení vidět. Druhá taková praktická věc je, aby oni sami sobě byli materiálem. Takže se vlastně snažíme pochopit, v čem jsou předpoklady k herectví, co to je herec, jaký je rozdíl mezi životní a jevištní pravdou a snažíme se během těch několika dnů ovládnout některé základní termíny vnitřní a vnější herecké techniky. Začali jsme od daných okolností, od motivace, cíle jednání, průběžného jednání, pocitů, proměny emocí, prostě od těch základních věcí, které jdou rovnou zkoušet. To si oni na etudách zkoušejí, každý dostane téma, každý si to sám připraví. A v poslední řadě jsem jim dal na výběr z několika monologů - ať je to Julie - lahvička s jedem, Merkucio - královna Mab, Ženitba - Agáta, nebo Hamlet či Truffaldino. Každý si vybral a v tom krátkém čase se to pokusili na tomto materiálu uplatnit své znalosti. Takže program byl strašlivě široký. Do toho jsme měli projekce videa scénografie prof. Svobody, navštívil nás profesor Císař, který se jim za půl hodiny snažil vysvětlit, co je dramatická situace a taky rozdíl mezi psychologickým a jiným typem divadla. Měli jsme tam nakrátko Davida Baziku, který vysvětloval, jak asi má scénograf pracovat, když si položí otázku nad textem, dr. Hrdinová nám přišla vysvětlit smysl a základní poslání kritiky. Takže i mimo rámec jsme se seminář pokusili obohatit o určité prvky, které odborník určitého druhu vysvětlí za půl hodiny,

rychle, názorně a srozumitelně, a oni odsud odjedou a budou plní dojmů.

K(n)MD / seminář T (jako Technika)

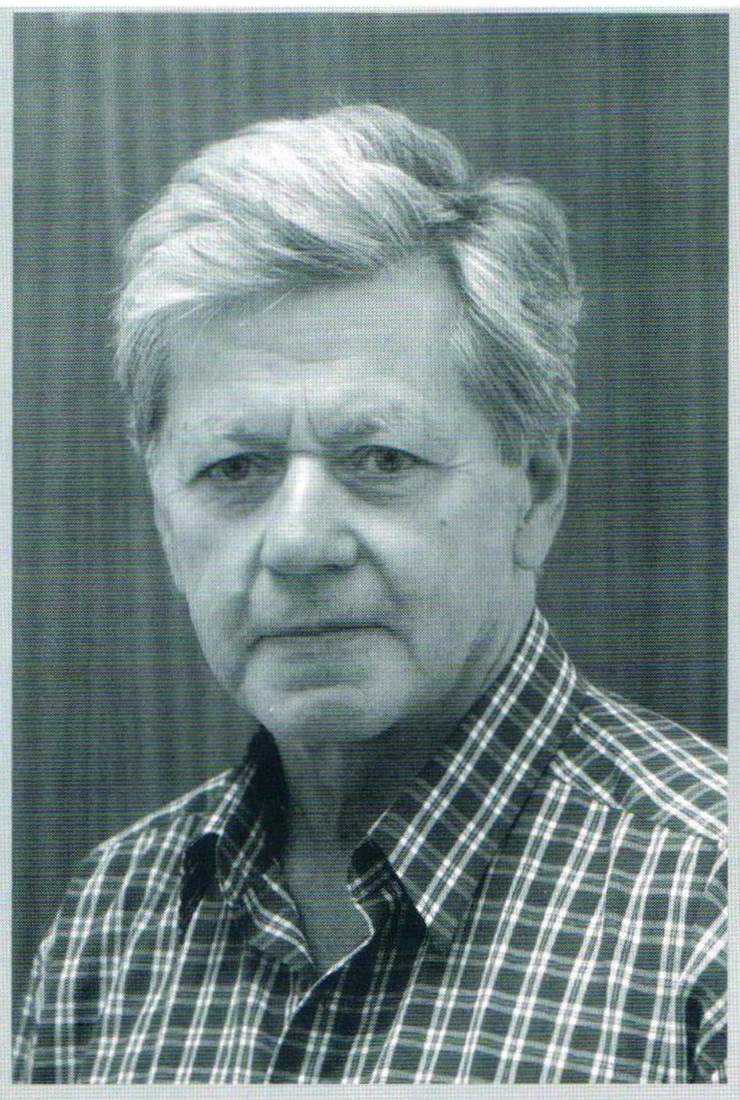
Pavel Hurych: Divadelní technika – svícení

David Slížek: Jak vlastně práce na semináři probíhá?

Pavel Hurych: Pracuji s osmi lidmi. Začali jsme trochou teorie. Připravil jsem taková improvizovaná skripta, protože jsem si už léta říkal, že bych měl něco takového udělat. Je v nich celá škála informací – od historie divadla, přes medicínu a fyziognomii oka, pokračuje to technikou světla, informací o filtrech, barvách a jejich míchání a je tam zahrnutý i takový přehled nejběžnějších reflektorů a vývoj světelné techniky včetně pultů. Úmyslně jsem tam nezahrnoval postupy při práci se světlem na jevišti, protože tohle dost dobře zpracovává brožura, kterou napsali pan Müller s panem Felzmannem. Taky na ni často v praktické části semináře odkazuji. Část semináře jsme věnovali kategorii vedené světlo, kdy se vlastně nějakým reflektorem vodí herec po jevišti, což je šíleně těžká kategorie.

DS: Jakých největších technických chyb se amatérští divadelníci dopouštějí?

PH: Úplně nejzásadnější chyba je nevysvícená scéna. Vznikají pak na ní černé díry. (…) Amatérští divadelníci často neumějí udělat základní nasvícení a projít si ho. Herci mají ten dar, že si tu díru vždycky najdou, vždycky. Ono je jim tam dobře, protože jim nic nesvítí do očí. A na tu černou díru je potom kolikrát i tlačenice.

Prof. Mgr. František Laurin na fotografii Ivo Mičkala.

JEDEN ROZHOVOR Z DRUHÉ STRANY NAVÍC

Podstata divadla je všude stejná

Rozhovor připravil Vladimír Hulec pro Zpravodaj JH č. 9 / 2003

Dokladů toho, že zdejší dílny a semináře nejsou jen pro amatéry či začínající herce, ale že jsou zajímavé i pro profesionály, je i na letošním Hronově několik. Jedním z nich je JANA EMA BERNÁŠKOVÁ, herečka Národního divadla moravskoslezského Ostrava. A ne herčka ledasjaká. Za pět sezón, co v divadle pracuje, si zahrála postavy, o nichž mnohé marně sní celý život – Terinu v dramatizaci Romance pro křídlovku režiséra Radovana Lipuse, Girandouxovu Ondinu (režie Peter Gábor), Shakesperovu Julii (Juraj Deák), Irinu ve Třech sestrách (Juraj Deák) nebo – letos – Ofélii v Hamletovi (Juraj Deák). Mohli jste ji vidět také v televizních pohádkách O ječmínkovi (režie Milan Císler) a Král ozvěny (Dušan Klein) či v televizní inscenaci Komu zvoní hrana (Roman Motyčka). Příští týden začíná točit film Milana Císlera Duše jako kaviár, kde ztvárňuje roli Milušky.

Pokolikáte jste v Hronově?

Potřetí. Dvakrát jsem byla u Radovana Lipuse. Absolvovala jsem jeho dílny kavárenského povalečství. Poprvé, to mi bylo šestnáct, se jmenovala Obývací nepokoje Petra Hrušky, v té době jsem ještě Radovana Lipuse osobně neznala, a tak pro mne svět poesie, který mi nabídl, dostal nový rozměr. Studovala jsem tehdy Janáčkovu konzervatoř v Ostravě a divadlo bylo mým snem. Šla jsem do třetího ročníku a režisér Václav Klemens mi nabídl hostování v Divadle Petra Bezruče v inscenaci Tajemná zahrada. Během roku mě pozvali na záskok do Šumaře na střeše Národního divadla moravskoslezského a na konci sezóny mi Radovan Lipus nabídl roli Teriny v Romanci pro křídlovku. Takové štěstí při obsazení jsem od té doby už nikdy necítila. Měla jsem velkou roli ve velkém divadle! Ale zpět k Hronovu. Další rok jsem zase jela na Radovanovu dílnu. Pak jsem několik let vynechala, byla jsem buď pracovně zaneprázdněná nebo nemocná. A teď jsem tady zase.

Co vás stále táhne do Hronova?

V Hronově se můžu absolutně uvolnit, být šťastná,nikdo totiž nečeká na mé chyby. Jedu na místo, kde jsou lidé, které zajímá divadlo, jsou jím zasaženi, a současně jsou vůči divadlu i sobě navzajem laskaví, přívětiví, tolerantní. Tady si všichni fandí, chtějí, aby představení dopadlo dobře, nikdo nikomu nezávidí, alespoň já to tak vnímám. Divadlo je tady tím, čím by mělo být – komunikací. V lidech je divadelní jemnost a úcta. V profesionálním divadle to už je v jistém směru práce, tady je stále vnitřní radost z hraní.

Co je podle vás ta podstata divadla?

Když se jím lidé baví, když jsou schopni se plně soustředit a dělají to s chutí. A naplno. Ne protože se ráno musí do práce.

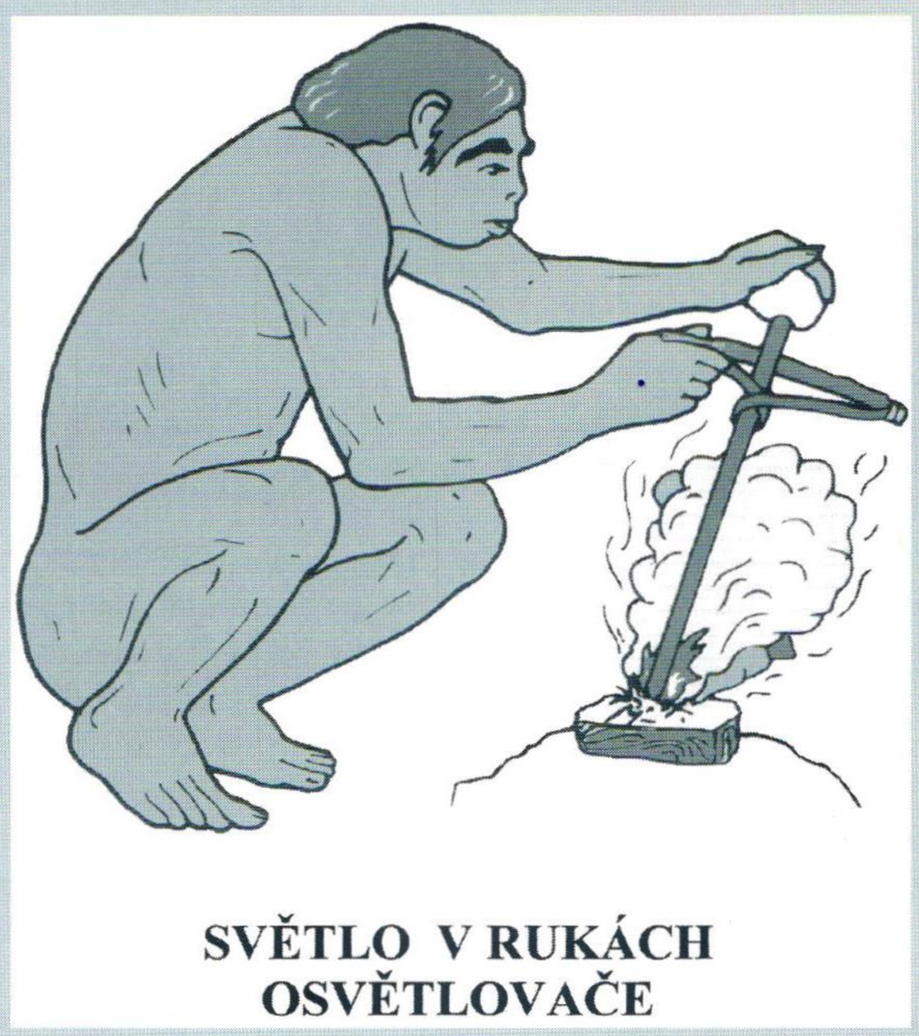
Jaké vidíte styčné body a jaké rozdíly mezi amatérským a profesionálním divadlem?

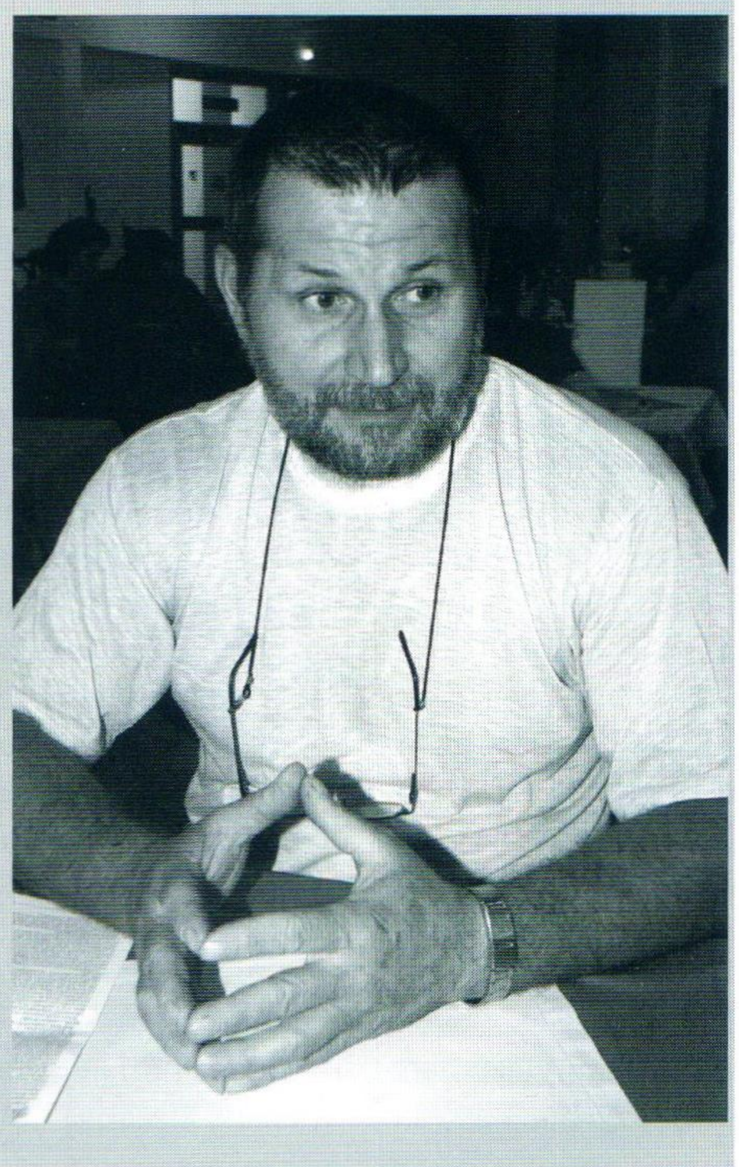
Podstata je všude stejná. V profesionálním divadle, ale existují mezi lidmi jisté bariéry, kolikrát dokonce brnění. Lidé zapomínají na tu jemnost, křehkost... Ovšem pochopitelně zase daleko víc ovládají řemeslo. Bez něj by v divadle pracovat nemohli. Tady nejsou tak technicky dokonalí, ale má to srdce, což se v profesionálním divadle kolikrát ztrácí. (…)

Přijedete ještě někdy do Hronova?

Určitě. Bude-li nějaký zajímavý seminář a budu-li mít čas, tak třeba hned příští rok. Letošní seminář byl fantastický. Paní Fischerová nám otevřela dveře do nonverbální komunikace, ze které jsem paf.

Nahlédnutí připravil a uspořádal ***Milan Strotzer***

Pavel Hurych a vývěsní štít jeho hronovského semináře T (jako Technika). Foto: Ivo Mičkal.

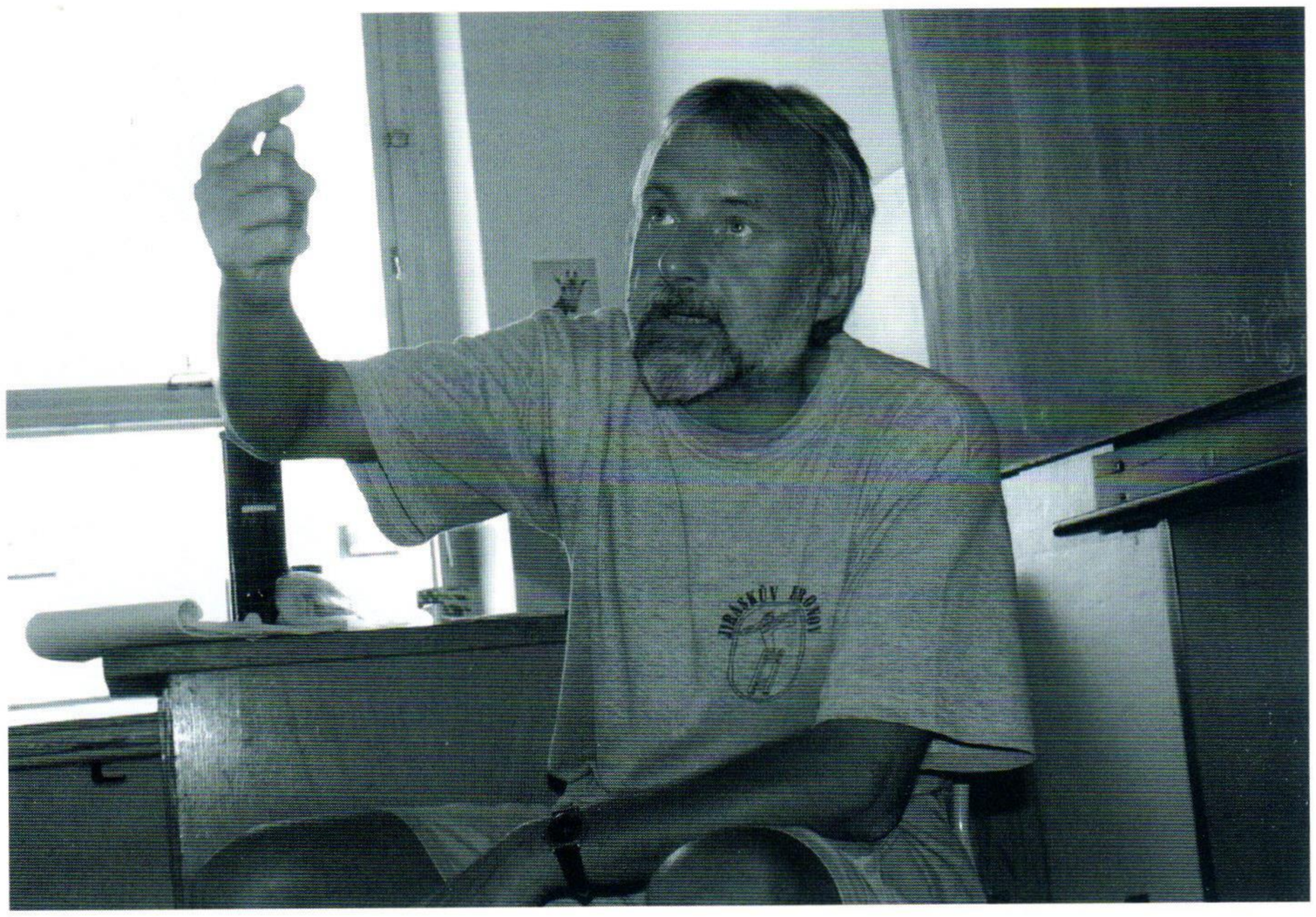
JIRÁSKŮV HRONOV – POSTŘEHY ODJINUD

Je nesporné, že Jiráskův Hronov je již pěknou řádku let pro české amatérské divadlo (a nejen pro něj) zásadním fenoménem. Pro drtivou většinu amatérských divadelníků je metou z nejvyšších a i ti, kteří na něj pohlížejí s jistou dávkou despektu či pohrdání, většinou neodmítnou se na něm prezentovat. Tak, jak se vše přirozenou cestou vyvíjí, samozřejmě včetně divadla, nezůstal – a doufejme do budoucna, že ani nezůstane – Jiráskův Hronov tohoto vývoje ušetřen. Když mě Milan Strotzer v průběhu letošního JH požádal, abych napsal do Amatérské scény své postřehy o tomto festivalu, čemuž jsem se v minulosti několikrát úspěšně ubránil, souhlasil jsem tentokrát, neboť není vůbec na škodu udělat si čas od času jakousi inventuru a pokusit se pro sebe analyzovat stav věcí. Zároveň si myslím, že je třeba se zamyslet, kterak dát této přehlídce nové životodárné impulsy, a to zejména v oblasti reflexe přehlídkových představení. Nechci se pouštět do hlubokých odborných reflexí inscenací letošního ročníku, ale nemohu se úplně vyhnout ani této oblasti.

Začnu od té části JH, která mi je v posledních letech nejbližší a nejvlastnější. Klub (nejen) mladých divadelníků (K(n)MD) se stal nedílnou a dnes již neodmyslitelnou součástí programu JH. A právem, o čemž svědčí stále větší – dnes už na hranici samé kapacitní únosnosti – počet seminaristů. Za posledních zhruba patnáct let je evidentní zásadní postupný kvalitativní posun náplně těchto seminářů. Vzpomínám si, že když se ve druhé polovině 80. let minulého století začala tato vzdělávací akce zcela nově koncipovat, byla zaměřena ryze teatrologicky, tj. výhradně na divadelní disciplíny směřující k inscenačnímu tvaru, samozřejmě včetně interpretace. Je logické, že takovéhoto klání se účastnili především režiséři amatérských souborů (včetně těch špičkových – namátkou např. František Zborník, Jožo Krasula a další). Osvědčený lektorský čtyřlístek tvořili význační činoherní profesionální režiséři tehdy mladší střední generace Ivan Rajmont, Karel Kříž, Miroslav Krobot a Jiří Fréhar. Myslím, že tehdy byly položeny základní kameny smysluplného a potřebného vzdělávání u tak významné akce, jakou JH je. Šlo totiž především o to, otevřít frekventantům nové divadelní obzory a naučit je divadelně myslet. V 90. letech se pak společenská situace zásadně změnila a nemohla se nepromítnout i do oblasti divadelní. V té době jsem se systematicky začal věnovat lektorské práci v K(n)MD a mé následující postřehy vycházejí právě z této zkušenosti s mladými (někdy i velmi mladými) seminaristy. Především v první polovině 90. let vyrostla nová mladá generace, která byla otevřená všem novým podnětům, a jaksi programově ignorovala vše negativní, co život přináší. Zásadně pozitivní pohled na život této generace v sobě nesl i jistá nebezpečí – z hlediska divadelního například nechuť vidět svět konfliktně. V té době se také objevil pro mě nový rys: touha mladých lidí více než kdy předtím spolu komunikovat, chápat se a rozumět si. Ona touha komunikovat spolu se pak přenášela, alespoň dle mé zkušenosti, do samotné divadelní praxe a stala se důležitější než vše ostatní. Praktická cvičení z této oblasti pak vyhrávala na celé čáře a byla frekventanty brána jako zásadní. Zde jsou také, podle mého názoru, kořeny té touhy seminaristů K(n)MD **patřit někam a být spolu** a to, naštěstí, platí až do dnešních dnů. Tento trend zároveň přivedl do K(n)MD nejen amatérské divadelníky, ale i mladé lidi, jejichž vztah k divadlu nebyl přímo aktivní, ale kteří chtěli některé divadelní postupy aplikovat ve svém (většinou budoucím) povolání. Objevil se tak zcela nový jev, do té doby u nás spíše okrajový. Byl jsem až zaskočen, kolik takovýchto mladých lidí je. Když jsme letos na JH uzavírali několikaletý seminář S, musím říci, že jsem byl víc než potěšen, když dnes již lékaři, učitelé, advokáti či komunální politici aj. se shodli na tom, že týden na Hronově patřil každoročně k jejich největším zážitkům, a postupy, které si zde osvojili, jim pomohly v řadě složitých každodenních situací. Na druhé straně se to ovšem vrací i samotnému divadlu v podobě kulturně vzdělaných lidí se schopností vlastního úsudku. Možná ze stejných důvodů začali do hronovských seminářů jezdit i studenti vysokých uměleckých škol (DAMU, JAMU), budoucí profesionálové, což do té doby byla věc nevídaná.

Postupem času si i tito mladí začali uvědomovat, že pro hodnotný divadelní zážitek zdaleka nestačí jenom umění komunikace. Stejně jako se u nás divadlo jako celek začalo postupně, a mnohdy ve velkých bolestech, vracet zhruba v polovině 90. let ke své nejdůležitější funkci, tj. zobrazovat člověka se všemi jeho radostmi a bolestmi ve světě ostatních lidí a přestalo být víceméně politickou tribunou, tak stejně se jevilo nezbytně nutné osvojit si alespoň základní divadelní zákonitosti. Vynořila se znovu naléhavěji potřeba systematičtějšího režijního vzdělávání, ale i osvojení si základů hereckých psychosomatických disciplín, jako je jevištní řeč či jevištní pohyb. Přesto, že by se konkrétně v těchto disciplínách mělo a mohlo vzdělávat na nižších stupních (např. v regionech), je rozsahem a kvalitou lektorů hronovské setkávání prakticky nezastupitelné. A tak se postupem času a potřebami doby strukturalizoval systém celého K(n)MD. V současné době existují z mého pohledu zhruba čtyři základní okruhy vzdělávání. Jednak jsou to zmíněné psychosomatické disciplíny, jednak semináře zaměřené na konkrétní hereckou a režijní práci (kde se pochopitelně pomítá i umění komunikovat), dále pak semináře teoreticky vzdělávací a v neposlední řadě semináře zaměřené na netradiční divadelní vyjadřování, včetně netradičních prostor. Myslím, že takto strukturovaný systém vzdělávání na JH plně odpovídá požadavkům současného divadla. A to nejen toho amatérského. Čas ukáže, co bude dál…

A ještě poslední poznámku ke K(n)MD. Jistou dobu se stalo takřka tradicí, alespoň u některých seminářů, vždy na závěr předvést ukázku či uzavřený divadelní tvar celotýdenní práce. I mí seminaristé mě každoročně přesvědčovali, že chtějí vystoupit. Rozumím této touze, ale nezdá se mi vždy efektivní. Moje zkušenost je taková, že veškeré úsilí frekventantů je pak

Milan Schejbal při výuce ve své hronovské třídě semináře S (jako Situace) na 73. JH . Foto: Ivo Mičkal.

v druhé polovině festivalu směrováno pouze k sobotnímu výsledku. Popírá to v některých případech samotnou podstatu pedagogického procesu. Tím v žádném případě nechci popřít, že někdy je sobotní vystoupení organickou tečkou výuky, ale lektor by měl vždy s plnou zodpovědností tuto skutečnost zvážit, neboť se může lehce stát, že se nadělá více škody než užitku. Navíc bere část hronovské divadelní veřejnosti tyto ukázky jako regulérní divadelní tvar, přes veškerá marná upozornění a vysvětlování, a při reflexi těchto produkcí již nejeden seminarista zažil zbytečná zklamání. Paradoxně k tomuto faktu musím zdůraznit, že letošní ukázka práce semináře O (lektor Michal Hecht) – jevištní adaptace inspirovaná knihou O. Wilda Obraz Doriana Graye – patřila k mým největším divadelním zážitkům celého JH.

A nyní bych se rád vyjádřil k té části JH, která se mi v současné době jeví jako nejproblematičtější. A je to oblast zároveň nejchoulostivější, neboť se týká reflexe, kritiky či chcete-li hodnocení představení hlavního programu JH. Už samotný výběr inscenací je posledních několik let předmětem diskuzí (někdy i velmi vášnivých) v odborných kruzích. Chápu, že programová rada JH, která má rozhodující slovo, se snaží vybrat inscenace, které jsou z divadelního hlediska něčím inspirativní, zajímavé či diskutabilní. Potud je vše v naprostém pořádku. Pokud se ale na národní přehlídce FEMAD Poděbrady / Divadelní Třebíč vyhlásí oficiálně na závěr vedle nominovaných inscenací pořadí inscenací doporučených a toto pořadí je pak programovou radou zpochybněno, již zdaleka, dle mého názoru, vše v pořádku není. Jestliže je nedodržení pořadí zdůvodňováno atraktivností toho či onoho titulu ve smyslu dramaturgickém, je zpochybněn verdikt poděbradsko-třebíčské poroty, neboť předpokládám (a z vlastní zkušenosti vím, že to tak je), že je do něj ona dramaturgická volba automaticky promítnuta. Navíc v okamžiku vyhlášení pořadí doporučených inscenací je všemi toto bráno jako výsledek celé národní přehlídky - a to ať chceme nebo nechceme. Tato jistá necitlivost může pak někoho vést k úvahám o ne úplně čistých úmyslech programové rady. Z vlastní zkušenosti však mohu jen potvrdit, že tyto úvahy jsou zcela zcestné. Mluvím samozřejmě o oblasti činoherního interpretačního divadla, neboť při doporučení z jiných oblastí dochází ke změně pořadí jen velmi zřídka. Přitom by, dle mého názoru, stačilo vyhlásit na závěr třebíčské přehlídky nominované inscenace (zde by stálo za úvahu rozšířit tuto nominaci na tři) a poté všechny doporučené inscenace bez udání pořadí. Tím by mohla programová rada JH daleko volněji přizpůsobit výběr inscenací určitému dramaturgickému směřování. Ostatně, o tomto problému psal i profesor Císař v prvním čísle Zpravodaje letošního Hronova a myslím, že nadešel čas tento problém konečně řešit.

Samozřejmě je velkou devizou tak významného festivalu, jakým JH bezesporu je, že se zde můžeme setkat s inscenacemi mnoha druhů a žánrů amatérského divadla. Tato jakási „žatva" vznikla svou přirozenou cestou po roce 1989 a zdaleka nevznikla jako blesk z čistého nebe. Vzpomeňme jen, jak již před tímto datem vedle hlavního oficiálního programu byly paralelně uváděny inspirativní představení v tzv. „vedlejším" či „doplňkovém" programu. Bylo pak jen logické, že oba tyto „programy" splynuly a vytvořily dnešní podobu JH. Vytvoření tohoto širokého proudu však od samého začátku vyvolalo jeden velký otazník. Jak v takovémto případě přistupovat k hodnocení tak rozdílných inscenací, a to nejen ve smyslu použití divadelního jazyka? Za oněch uplynulých třináct let se již vyzkoušela řada možností s různými výsledky. A poslední dobou se ustálil model PC klubu (Problémový club) v čele s pěti lektory, kterému předchází v dopoledních hodinách DK – Diskusní klub. Zatímco v DK jde, jednoduše řečeno, o rozbor jednotlivých představení, v PC jde o pojmenování specifických otázek nejen jednoho představení, ale i určité oblasti či trendů. Takto to také, dle mého názoru, několik ročníků v zásadě dobře fungovalo. Z mých návštěv PC klubu (letos jsem se zúčastnil jen zřídka) jsem však již před dvěma lety začal mít pocit až přílišné rozvolněnosti a bezbřehosti diskuzí (především o jednotlivých inscenacích) a tento pocit se mi vloni ještě prohloubil. Mám dojem, že v nastolené rozvolněnosti se ztrácí jistá odpovědnost, která chtě nechtě z funkce lektora tak rozhodujícího semináře, jakým je bezesporu PC klub všemi účastníky z hlediska reflexe představení brán, vyplývá. Jako by v jisté fázi šlo více o prezentaci názoru jednotlivého lektora na to či ono představení, jev nebo trend, než o hlubší pokus své tvrzení doložit či prakticky dokázat. Nejde vůbec o to, aby všichni měli jeden názor (doufám, že tomu je již definitivně odzvoněno), ale o snahu upozornit na prokazatelná pozitiva či negativa toho kterého představení, jevu nebo trendu, ale i na úskalí, která mohou vést k jejich různorodému vnímání. Ať chceme nebo nechceme, vždy bude brán názor lektorů PC klubu jako názor rozhodující. Přemýšlel jsem velmi intenzivně o tom, kterak z problému oné „rozvolněnosti" ven. Napadlo mě jisté řešení, a to na základě letošní zkušenosti. Redaktoři Zpravodaje JH (mimochodem letos nejzdařilejšího za posledních několik let) oslovili některé frekventanty mého semináře, aby se vždy na několika řádcích vyslovili ke zhlédnutým představením. Vím, že oslovení pohlíželi na tento úkol nejprve s despektem, později je to však zaujalo jako možnost a prostor vyjádřit se a nakonec to brali velmi zodpovědně. A hlavně, začali na představení nahlížet z trošku jiného úhlu než byli zvyklí a vedlo je to k jisté odpovědnosti, neboť si uvědomili, že jejich názor se stává věcí veřejnou. Když jsem s nimi na konci JH diskutoval, byl jsem tímto faktem velmi mile překvapen. A ještě větší překvapení jsem zažil, když na mou otázku, zdali by nechtěli některé ze soutěžních představení vyzdvihnout či ocenit, odpověděli jednomyslně, že rozhodně ano. A to i ti, kteří se zmíněné ankety neúčastnili. A tak jsem si řekl, že by možná nebylo špatné ta představení, která zaujala nejvíce, přece jen nějakým způsobem ocenit. Ne, nechci se vrátit ani náhodou k nějakému soutěžení a vím také, co bych v této chvíli z řady úst slyšel: „Jak lze porovnávat jablka s hruškami?" Myslím si však, že to za jistých okolností jde. Na přehlídková představení lze také nahlížet z úhlu *jakým způsobem* nebo *kterak inspirativně* obohacují divadlo jako celek právě teď (tj. v tom kterém roce). A myslím také, že ocenění tako-

Obraz Doriana Graye podle Oscara Wilda. Závěrečné představení hronovské dílny vedené Michalem Hechtem za asistence Štěpánky Elgrové, na němž se světly podílel i seminář T (jako Technika) Pavla Hurycha. Foto: Ivo Mičkal.

výchto představení by obohatilo a okořenilo celé festivalové klání a zároveň by mělo určitou výpovědní hodnotu. Nebylo by nezajímavé, kdyby jedno takové ocenění vzešlo i od lektorů PC klubu (nebo event. rozšířeného o další lektory). Předpokládá to ovšem, že se tito **chtějí** dohodnout. Měl jsem totiž poslední dobou nezřídka dojem opačný. Myslím také, že lektorský sbor může integrovat v současné době pouze jediný člověk, prof. Jan Císař. Nemám důvod mu pochlebovat, ale je to v současnosti nezpochybnitelná a nezastupitelná autorita na poli divadelním – a to jak na profesionálním, tak na amatérském. A ať se to někomu líbí či nikoliv, je zároveň persona grata, jejíž slovo je bráno nejzávazněji. Je však logické, že nezbytně nutně kolem sebe musí mít tým lektorů, který se chce (znovu opakuji!) **domluvit**. Další ocenění, které by mohlo mít svou váhu, by mohlo vzejít od mladé generace frekventantů K(n)MD a další od dlouholetých pravidelných účastníků JH, včetně frekventantů Klubu režisérů SČDO. Celkově si myslím, že by to jistý obraz o tom kterém ročníku JH podalo (potažmo o stavu amatérského divadla v tom kterém roce) a rozhodně by se podpořila odpovědnost všech zainteresovaných. Ostatně k nepřímému hodnocení stejně každý rok dochází a vím, že drtivá většina účastníků s napětím očekává ony pololegálně se tvářící „puntíky" (o Zlatém Aloisovi ani nemluvě). Nastínil jsem zde úvahu, která zatím není ničím jiným než jen úvahou. Rozhodně by však stálo za to se nad nějakou takovou podobou reflexe představení JH zamyslet, neboť ona výše zmíněná odpovědnost na JH opravdu schází.

Teď už mi dovolte jenom pár postřehů k obsahu hlavního programu letošního ročníku. Z mého pohledu byl letošní JH po obsahové stránce asi nejzajímavějším za posledních několik ročníků. Pravda, neviděli jsme asi inscenaci, která by nás bezezbytku uchvátila (ale ruku na srdce – od Roku na vsi boleradických se zde také taková neobjevila), ale na druhé straně jsme mohli být přítomni pouze několika málo „propadákům", což také není jev právě obvyklý. Na všech ostatních bylo vždy něco pozoruhodného, objevného či inspirujícího. Pro mě, vedle inscenací Amatéři a Hotel Infercontinental, bylo asi nejpříjemnějším překvapením herectví části souboru PrakOta Řetová v inscenaci Biloxi Blues autora Neila Simona, které (až na představitele Seržanta Merwina) nic nepředstíralo a nic „nevyrábělo", ale čistotou svého osobnostního zaujetí pro mě představovalo obrovskou jevištní sílu a znovu mi dokázalo, v čem také může být amatérské divadlo silné a neopakovatelné.

Ano, Jiráskův Hronov je fenomén a fenoménem jistě zůstane. Upřímně mu přeji, aby dokázal vždy dostatečně včas reflektovat dobu, ve které se divadlo i celá společnost nachází. Festival takového rozsahu, tradice a významu si to rozhodně zaslouží. A bylo by skvělé, kdyby byl počet účastníků JH na hranici kapacitních možností Hronova každý rok.

Milan Schejbal

ZA HRANICÍ REALITY

73. JH VIDĚNÝ OČIMA SEMINARISTY

Jiráskův Hronov je vždy takovým vrcholem amatérské divadelní sezóny. Láká své návštěvníky a příznivce většinou zajímavou prací v seminářích, vybranými divadelními delikatesami a nemálě svou neopakovatelnou atmosférou. V mnohém z toho nás myslím 73. ročník ani letos nezklamal.

Práce v seminářích znamená vždy pro mnoho divadelních nadšenců z celé republiky jedinečnou příležitost skutečně intenzivního usměrnění jejich energie protřelými harcovníky povětšinou z jiných úrovní než je čistě amatérská. Taková zkušenost je mimo akademickou půdu v takovéto míře bohužel stále vzácnější. Výběr byl, dle mého názoru, relativně široký, aby uspokojil nováčky i zkušenější. Semináře mimo jiné nabízely abecedu divadla, jevištní řeč, režii, dramatické situace, techniku svícení, mezinárodní prvek byl přítomen v podobě semináře improvizace, vedeného Andreasem Poppem z Německa. Zajímavou novinkou byla myslím dílna site-specific, kde se řešil způsob průniku komplexního prostoru s příběhem. Z nemnoha závěrečných ukázek práce v nich nadchlo myslím většinu pohybové divadlo ze semináře pantomimy. Sám jsem se zúčastnil dramaturgicko – inscenačního semináře Miloslava Klímy, pod jehož rýpavým dohledem jsme víceméně řešili různé dramaturgické přístupy k inscenaci hry Bertolta Brechta Kavkazský křídový kruh. Rozhodně zajímavý byl rozbor jednotlivých segmentů sestavených individuálně a konfrontace jejich ztvárnění s různými používanými prvky, ale i jejich vnitřní logikou spolu s logikou samotného děje. Stěžejní část té (plodné) konfrontace zajišťoval sám lektor. Dále bych vyzdvihl jedinečnou možnost (měli jsme k dispozici projektor) zhlédnout některé starší inscenace různých děl, včetně samotného Křídového kruhu. Mám dojem, že i přes absenci dílny, která by se zabývala plnohodnotně loutkohrou (ale to je problém dlouhodobější), byla letošní didaktická část JH povedená. Navíc jsem ani neslyšel, že by si někdo v kuloárech (společná tělocvična, jídelna popř. různá pohostinství) vyloženě stěžoval na to, co se děje v jeho dílně, což nebývá samozřejmostí každého ročníku.

Seminarista Jakub Schejbal na snímku I. Mičkala.

Obrátíme-li svou pozornost na samotný program festivalu, myslím že byl rozmanitý dle možností, které organizátoři měli dané kvalifikacemi souborů z národních přehlídek. O úrovni výběru se vedou spory a dohady každým rokem, řeší se zda na JH měl či neměl být ten či onen soubor. Osobně si myslím, že JH odráží uplynulý rok v amatérském divadle relativně věrně a nesouhlasím s tím, že by se nacházelo v nějaké vleklé krizi. Občasné úlety budou dané spíše úrovní jednotlivých přehlídek, ze kterých přišla nominace. Každopádně jsme mohli vidět inscenace myslím zaslouženě na vavřínech (Hotel Infercontinental, Amatéři a další). Dále inscenace přijaté chladněji, ale pozitivně (Biloxi blues, Zelňačka a další), ale také inscenace, dle mého názoru, spíše odmítnuté (Mastičkář, Romeo, Julie a tma a další). Viděli jsme i inscenace velmi rozporuplné a budící vášnivé debaty (Fajdraricie, Macbeth 2003). Macbeth byl asi nejdiskutovanější záležitostí. Nebylo by tomu dle mého názoru tak, kdyby tento nedozkoušený trapas (začínající trikem s nevyhoditelným Rusem) neskončil nehodou spočívající v destrukci opony v nablýskaném Jiráskově divadle. Následné peripetie a dohady, které se kolem rozpoutaly pak tvořily hlavní obsah většiny oněch vášnivých diskusí. Dále jsme měli možnost shlédnout i velmi povedená představení zahraničních souborů (Vadak z Maďarska, Žena v písku z Německa a další).

Myslím si, že jsou pro nás takovéto mezinárodní kulturní kontakty prospěšné a osobně je velmi vítám. Celková porce představení byla něco kolem dvaceti pěti, rozložených do devíti dnů. Takže porce velice slušná, přičteme-li k tomu semináře a letošní rekordní teploty (je obecně známo, že efekt tropických teplot Jiráskovo divadlo zdvojnásobuje). Divák, který vše kompletně absolvoval by si zasloužil titul Ironman. Pokud měl kdokoliv nějaké problémy, mohl se je jít tradičně pokusit řešit do Problémového klubu, který se prosazoval poznávací a přesahový akcent. To jak fungoval nechám na jiných, ale osobně bych v něm v dalších letech uvítal více názorových proudů. Takto na mě působil dojmem počínající uniformity. Doprovodný a další program v ničem nezaostal za minulými ročníky, osobně mě v něm nejvíce zaujalo představení Karkulka v amfiteatru v parku. Bohužel se mnohé akce překrývaly s programem hlavním a takto nám letos unikly například mažoretky.

Celková atmosféra byla jako vždy příjemně uvolněná. Potkávali se známí i neznámí, o mnohém se debatovalo do pozdních nočních hodin a víc jak týden jsme měli možnost se odebrat do trochu „jiné reality". Hronovští, ale i ostatní organizátoři, jsou na svůj festival po právu náležitě hrdí a dělají pro něj mnoho. Daří se jim pravidelně měnit po čas festivalu jinak ospalé městečko v městečko pulsující. Díky jim za to.

Jakub Schejbal

HRONOV DŘÍVE A NYNÍ

73. JH VIDĚNÝ OČIMA PAMĚTNÍKA

Jak tak člověk stárne, tak má více na co vzpomínat. Pokud mu ovšem aspoň trochu funguje paměť. Počítám se při vší své skromnosti do této kategorie. Teď se dostávám k meritu věci, ale rychle, než zapomenu na co jsem si chtěl vzpomenout.

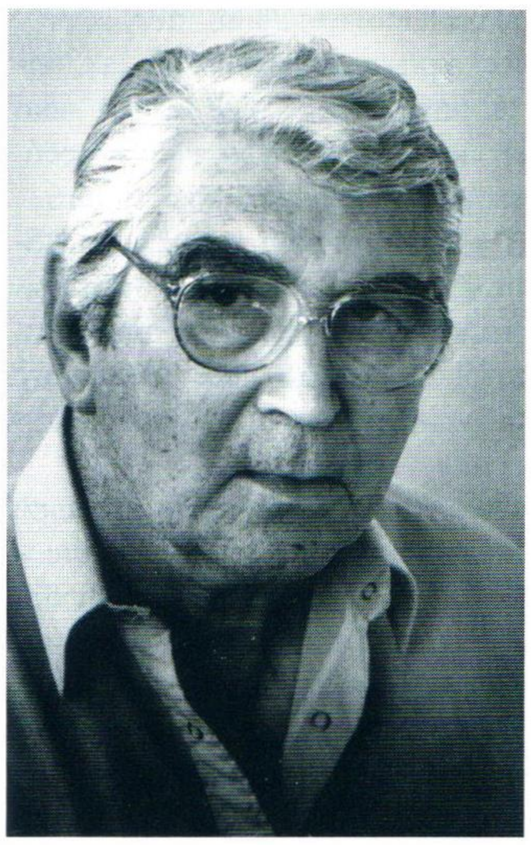
To je tak. Jezdím do Hronova nepřetržitě skoro třicet roků. To je dost dlouho, i když vím, že sem někteří jezdí déle. Návštěvník, kráčející městem rok co rok, bezděčně srovnává: Copak to? Jakpak to? Tady přece bylo tamto a teď je tady tohle. Logická námitka je, že tak se děje přece všude, není to jen zvláštnost Hronova. Jenže mě zajímá Hronov. A nejen domy a ulice, ale hlavně to, co dělá Hronov Hronovem, a to je slavný divadelní festival.

Pokud si vzpomínám na své už historické Hronovy, byly to přehlídky tzv. tradičního divadla. To, co známe dnes a čemu se říká divadelní žatva čili pestrá přehlídka nejrůznějších divadelních druhů a žánrů, to zde tenkrát nebylo. (Bylo to, pokud si vzpomínám, na Slovensku v Martině). Sem, do Hronova, se soubory probojovávaly z krajských přehlídek, jimž předcházely výběrové přehlídky v rámci okresů. Do Hronova se tak dostaly inscenace převážně vysoké úrovně. (I když i tehdy se občas ventilovala otázka: Kdo to sem poslal?).

Místo stávajících seminářů fungovaly diskuzní kluby. Ty probíhaly denně od půl deváté, za velké účasti zájemců, v několika třídách ve škole na náměstí. V každé třídě vedl diskuzi jeden jediný lektor. Ve třídách profesora Císaře a režiséra Vinohradského divadla Františka Štěpánka bývalo tak plno, že opozdilci seděli na zemi. Vlastní hodnocení souborů za veřejné účasti probíhalo odpoledne.

Kde všude se hrálo? Prostory Jiráskova divadla samozřejmě nemohly nával inscenací zvládnout, a tak se hrálo v Sokolovně, což dosud trvá, v bývalé Slávii, v obcích Žďárky a Rokytník, kam vozily diváky divadelní autobusy. Každé představení bylo zahájeno znělkou (dosud ji v duchu slyším) a přivítáním diváků a souboru. Bylo to takové slavnostnější. Rozhodně lepší, než současná výzva, aby diváci vypnuli mobily. Na závěr hronovských festivalů byly vyhlášeny výsledky hodnocení odborné poroty. Byly oceněny nejlepší inscenace a samozřejmě herecké výkony, dramaturgie, režie, scénografie atd. To už není dnes dost dobře možné, neboť žánrová různorodost inscenací brání možnosti srovnávání.

A ještě něco – jak to bylo s mladými divadelníky? Letos, jak jsem napočítal, Klub (nejen) mladých divadelníků pracoval ve třinácti skupinách. To považuji za fantastické, i když nevím, jaká byla v jednotlivých skupinách účast. Asi veliká, soudě podle obrovského množství mladých lidí v Hronově. V šerém dávnověku, na který vzpomínám, takový klub také existoval, i když se mu zřejmě říkalo jinak. V kterémsi roce se ho zúčastnily dvě mladé kolegyně z našeho souboru, takže vím, že celá, asi dvacetičlenná skupina byla jen jedna a bydlela v Dřevíči, kde také celý kurs probíhal. Takže tady byly učiněny dalekosáhlé a chvályhodné kroky dopředu.

Miroslav Rada na 73. JH. Foto: I. Mičkal.

Taky si nevzpomínám, že by tehdy probíhal režisérský nebo scénografický kurz. To bylo, pokud mne paměť nešálí, až mnohem později. Závěrem: jako notorickému staromilci se mi na Hronově dříve líbilo víc (i přes svůj obdiv ke krásnému divadelnímu sálu J. Čapka a přilehlých prostor), ale ono to souvisí i s jinými ukazateli, nejen divadelními.

Nicméně – budu-li živ a pohyblivý, budu na Jiráskův Hronov jezdit i nadále. Už teď se těším na srpen 2004.

Miroslav Rada

ŠUMPERK 2003

Setkání mladých amatérských divadelníků 15. - 24. 8. 2003 ŠUMPERK

Půlka srpna v Šumperku se většinou vyznačuje pěkným počasím, folklórním festivalem a Setkáním mladých amatérských divadelníků. Tedy pěkné počasí nebylo letos nic tak zvláštního, navíc zemědělci na to, co je u počasí „pěkné“, mají názor odlišný, folklórní festival v jednom víkendu proběhl - a setkání? Tento článek budiž určitým svědectvím. Ale co má člověk potolikáté psát? Proto bude tentokrát materiál proložen fiktivním rozhovorem s Gábinou, Svatkou, Vojtou, Petrem, Eliškou a Katkou (použity názory z písemné ankety – cenzurované a upravené) – pokud přijedou příště, tak se s nimi o honorář za článek rozdělím. Slibuju. Podtituly názvů tříd jsem převzal z jiné ankety, kdy bylo třeba každou třídu charakterizovat pěti slovy.

Letošních pět tříd bylo opravdu naplněno – přijelo 64 účastníků, kteří se chtěli inspirovat v oblastech hereckého tréninku, scénografie, herecko-režijní práce, improvizace či pantomimy.

Pohled do třídy B – Scénografia? vedené scénografem Peterem Janků. Foto: Karel Tomas.

S jakým očekáváním jste na dílnu jeli?

- *Načerpání nových zkušeností, intenzivní práce, inspirativní setkání, navázání přátelských vztahů.*
- *Protáhnout si tělo a vyvětrat hlavu. Načerpat nápady a poznat nové lidi. Navázat kontakty.*
- *Že poznám něco nového a že překonám některé své vstupní bariéry.*
- *Práce a spolupráce. Tvorba. Zkušenost.*
- *Čekala jsem klíč k otázce, jak se dá dobře nastudovaný text ukazovat na jevišti.*
- *S tím, že to bude paráda jako vždycky.*

Třída A – WORKSHOP: HERECKÝ TRÉNINK – Viliam Dočolomanský a spol.

(výdech, pánev, lehkost, intenzita, rytmus)

Třída pracovala mimořádně intenzivně na pěvecké, taneční i herecké interpretaci, na soustředěném sdělení výpovědi rytmem existence, i na fyzické a zvukové připravenosti frekventantů. Propojovaly se zde inspirace jinými kulturami se zkušenostmi totálního divadla a světem každodenního života.

Divadlo exprese, rytmu, soustředění.

V čem se vaše očekávání (stran dílny) naplnilo?

- *Zkušenosti.*
- *Je to paráda – Šumperská atmosféra je zase v plném proudu.*
- *Dostala jsem ho (ten klíč). A taky dost dalších podnětů k úvaze. Uvědomila jsem si, že mé původní představy o scénografii byly dost zjednodušené.*
- *Všechna očekávání se naplnila v maximální míře.*
- *Ve všem.*

Prezentace výsledku práce třídy A – Workshop: Herecký trénink vedené Viliamem Dočolomanským a spol. Foto: Karel Tomas.

Třída B – „SCÉNOGRAFIA?“ – Peter Janků

(zajímavá, obohacující, tvořivá, příjemná, smysluplná)

Malá laterna magika Petera Janků byla výsledkem, ve kterém se setkaly výsledky práce tříd B a C. Záběr scénografické dílny byl však mnohem širší – vycházel z obecných principů tvorby prostoru a scény, ze vzájemného ovlivňování, z chápání tvarů, světla, barev. Nebyl pominut ani krátký exkurz do historie jevištního a divadelního výtvarnictví, aby se pak skupina plnou silou vrhla na realizaci výtvarné stránky šumperské miniinscenace Fausta.

V čem se realita s tvým očekáváním nesetkala, čím tě zklamala?

- *Nezklamala.*
- *Neprožívám žádné zklamání.*
- *Dílna mě nezklamala v ničem. Jenom je problém v tom, že týden má 7 dní, a bylo by potřeba víc!*
- *Zklamala mě snad jen tím, že mě donutila zjistit, že se ve mě nenachází dostatek energie pro denní i noční život (což je tady v Šumperku potřeba obojí) a musela jsem v obojím chvílemi polevit.*
- *Nevím, co kdo od dílny čekal. Mám někdy pocit, že někteří účastníci vůbec netuší, co se kolem děje, co se po nich chce a co mohou po lektorovi a jeho dílně chtít.*

Třída C – TÉMA: FAUST – Ondřej Pavelka

(píle, vůle, pochopení, zkušenost, zkouška)

Poctivé divadelní práce na cestě od textu k režii a herectví s dramaturgickými odbočkami není nikdy dost. Skupina třídy C se vrhla na tak náročný a komplikovaný text, jakým je Goethův Faust, na kterém si vyláme zuby mnohý profesionální soubor. Vize, která se v Šumperku realizovala za osm dní práce, byla výsledkem téměř nepředstavitelným. V kooperaci se scénografickou třídou vznikl „na koleně“ Faust hodný zařazení mezi významné inscenace mladého divadla současnosti (samozřejmě s omezeními danými mírou zkušeností i dovedností jednotlivých zúčastněných subjektů).

Jsi v něčem z dílny bohatší, resp. v čem tě dílně obohatila? Co jsi nečekal(a), resp. byla ti dílna k něčemu?

- *Všiml jsem si, jak je důležité dělat věci naplno. Protože napůl to nejde.*
- *Odstartovala hodně myšlenek pro práci na mých nových věcech.*
- *Každopádně. Samozřejmě. Jasně. (Já si ani neumím představit dílnu, kterou bych se nechala neobohatit). Hlavně je to trénink soustředěnosti, koncentrace a práce s energií.*
- *Dílna mi ukázala prostou věc – hranice nejsou v ničem a dobrým vodítkem k interpretaci hry může být i sebevětší hloupost. Chce to všechno si zapisovat.*
- *Poprvé jsem se zkusil poprat se skutečně náročným textem, kooperace dvou seminářů přinesla opravdu dobré výsledky.*
- *Poznala jsem nový styl improvizace a hlavně jsem prožila týden s báječnými lidmi!!!*

Třída D – DIVADELNÍ IMPROVIZACE – Martin Plešek

(pohoda, nadšený souhlas, pohyb, otevřená mysl, soustředění)

Poměrně mladá disciplína, která svojí formou sportovního zápasu nutí účastníky k okamžité a intenzivní tvorbě, k uvolnění fantazie a imaginace, k nadhledu nad rolí i sdělením. Cesta k „zápasu“ však vede přes tvrdé tréninky a učení se nejrůznějším stránkám improvizačního umění. Pochopitelně se může stát jak cílem, kompletní realizací v tvorbě, tak i pomůckou v jakékoli umělecké práci či v životě – to už je ale na každém účastníkovi.

Myslíš, že práci v této dílně využiješ ve své praxi? V čem?

- *Jistě!*
- *Ano, naučila jsem se dobře uvolnit napětí.*
- *Určitě při práci s dětmi v dramatickém kroužku, byla to vydatná lekce.*
- *Myslím, že ano. Krom technických (pohybových) prvků, nových písniček, práce s tělem, zvuků, dobrých rad,... hlavně tu intenzitu práce.*
- *Vím, že nejlepší by bylo vybírat si kolegy sám. Což ve světě amatérského divadla je možné.*
- *Všechny šumperské zkušenosti budou doufám časem bezezbytku v budoucí praxi zužitkovány.*

Třída E – MIMICKÁ DÍLNA V ŠUMPERKU SE MNOU – Josef Tichý

(byla to moc velká p**!)**

Nevím, co si představovali frekventanti, kteří se hlásili do dílny, jejíž doporučenou literaturou byl Přepravní řád Českých drah, a na kterou bylo třeba přivézt kufr jakýchkoli rozměrů. Tato záminka se však rozrostla do zkoušení nejrůznějších metod a postupů pantomimy a pohybu na jevišti vůbec. Bylo třeba se poprat se základním problémem, jak se oprostit od slov a sdělit to, o čem chci hrát. A výsledek stál určitě za to.

KDY·KDE·CO·O ČEM·JAK BYLO

Co ti na dílně chybí?

- *Disciplína.*
- *(Ta nevyčerpatelná energie v mém těle, ale to už jsem říkala...)*
- *Víc dní! Ale v nejlepším je třeba skončit.*
- *Čas – v případě, že by den měl 46 hodin a dílna 3 týdny – by všechny výsledky mohly být dokonalé – zase bychom možná všichni zemřeli na ponorkovou nemoc.)!*
- *Poezie – nemyslím konkrétně tuto dílnu, ale všeobecně.*

Večerní pořady

už tradičně doplňovaly spektrum nabídky a inspirace účastníkům. Objevilo se zde čistě pohybové Divadlo KUSY CUKRU Kremnica s představením ETUDY (60 minut absurdní monumentální oslavy deprese), hravé a v drobnokresbě nápaditě představení OKOLO STOLA & JINÉ královéhradeckého souboru DNO, jevištně podávaná beatnická poezie v inscenaci ZATRACENÝ CHLAPI Divadla JESLIČKY Hradec Králové či mladé zpracování známé předlohy W. Saroyana v inscenaci souboru **Divadlo Šest Pé Partizánske** TRACYHO TIGER, ve kterém hráli i někteří seminaristi. Svůj večer měli i dva z lektorů – šaman slovenského kmeňa Peter Janků vystoupil se svým KONCERTORECITÁLEM a Josef Tichý s komponovaným večerem několika etud ŽE BY PANTOMIMA?

Můžeš zveřejnit nějakou zajímavou událost, příběh, setkání či situaci, ke které v rámci dílny došlo (= jak se říká: „veselý /smutný/ příběh z natáčení“)?

- *Nejvíce mě překvapilo naše setkání s věšákem, který nás stále překvapuje tím, co ukrývá za nápady.*
- *Hrou „molekuly“, provozovanou na společném výletě, jsme velmi bavili celé okolí.*
- *Až do šumperské dílny jsem netušil, že si zahraji v (téměř) pornografické scéně těžkého kalibru, a to poměrně dávno před svými 30. narozeninami.*
- *Naše dílna byla celkově naladěna do velice příjemné atmosféry. Legraci jsme si užili hlavně při natáčení v šumperských ulicích, při odhánění dětí z houpaček, a taky se nám líbila všechna zadaná témata – Faust byl fajn, ale téma „Přivítání J. K.“ bylo větším oříškem.*
- *K naší dílně patří soutěžení v modřinách. Jak ve velikosti, tak v počtu. Myslím, že soutěží skoro každý, a s úsměvem. A taky heslo: modřina = chyba (v práci).*
- *Celé to bylo veselé, ne?*

Genius loci

Prostorové možnosti mají své limity, se kterými se občas těžko bojuje (rozpálené třídy, jejich rozměry, vybavení...). Proto jsme v minulých letech párkrát koketovali s přesunutím „Šumperka“ na jiné místo. Šumperk se mezitím stal pro znalé divadelníky druhovým pojmem. Někteří se vracejí kvůli atmosféře, jiní kvůli kouzelným exteriérům tohoto zeleného města v bráně Jeseníků. Což ocenilo i město udělením grantu a další podporou. Výsledek: v Šumperku zůstáváme.

Překvapilo tě něco (+/-)?

- *Ochota všech zúčastněných spolupracovat, přátelská atmosféra, dobrá organizace, genius loci Šumperka.*
- *Skvělý nápad propojit dílnu scénografie s herci – pro obě strany to byla vysoká laťka a hnala nás dopředu.*
- *Že nám (seminaristům) s lektory pár prvních dní trvalo, než jsme si řádně „potykali“. (Kvůli intenzivní práci nebylo možná dost času...).*
- *Hodně věcí, ale nejvíc ta neuvěřitelná pohoda, kterou jsme tu všichni společně zažívali.*
- *Pracovní nasazení ostatních frekventantů.*

Ako to hovoríte, chalani?

Je bezvadné, že se daří bez přerušení udržovat Šumperk jako dílnu s účastí českou i slovenskou – v hubených letech Slovensko reprezentoval alespoň lektor, občas několik seminaristů, nyní byla nalezena i přímá podpora Národného osvetového centra v Bratislavě, a tak se letošního ročníku mohlo zúčastnit kromě dvou lektorů a dvou souborů i deset slovenských seminaristů. Pro účastníky z obou stran této hranice, kteří již nejsou zvyklí na každodenní porci obou jazyků v rozhlase, televizi či denním tisku, to byla opět velká inspirace a škola komunikace.

Co podle tebe chybí českému amatérskému divadlu?

- *Asi jak kde, peníze asi chybí všude, ale dohání se to nadšením. Kvalita je také různá, jinak nevím, nejde to zevšeobecnit.*
- *Nadšený souhlas.*
- *Větší odvaha hledat nové cesty, strach z experimentalismu, silné individuality.*
- *Peter Janků a Jozef Krasula.*
- *Profesionalita.*

Prezentace na závěr

Jako obvykle si poslední večer jednotlivé třídy předvedly, k čemu se během týdne práce dopracovaly. Protože skupiny Petra Janků a Ondřeje Pavelky pracovaly ke stejnému výsledku, měl večer ”jen“ čtyři části. Mně nezbývá než smeknout pomyslný klobouk a poděkovat. Všem, kteří se do téhle ”taškařice“ zapojili. Protože v tomhle zmatečném světě najednou vidíte smysl. Je kam a proč jít a na co koukat. Jednotlivé třídy jsou pochopitelně obrazem svých lektorů a jejich práce. Ale také všech individualit a náhod, které se zde sešly. A to je to úchvatné.

Jaké kvality by měl mít lektor dílny nebo čeho by se měl vyvarovat? Jde o obecnou úvahu, tedy z jejich uvedení nevyplývá, že by uvedené vlastnosti letošním lektorům chyběly, či naopak přebývaly.

- *Ve svém oboru zkušený a praxí zbičovaný profík.*
- *Měl by být dobrý učitel, dobrý kamarád, mít nevyčerpatelné množství energie (docela vysoký nároky, že?!) a hlavně, aby jeho samotného ta práce a ti lidi bavili (a taky se vyhnout jakýmkoli přetvářkám).*

Snímek z třídy E Josefa Tichého nazvané Mimická dílna v Šumperku se mnou. Foto: Karel Tomas.

- *Měl by vědět, o čem mluví, tedy měl by to být odborník ve svém oboru. Měl by mít sám o dílnu zájem a dělat ji pro radost. V naší dílně se tohle všechno sešlo a má to znatelný výsledek.*
- *Výrazná individualita, skvělý pedagog, vnímavý naslouchač. Rozhodně by se měl vyvarovat sebestřednosti a ran pod pás.*
- *Měl by vědět, že dílna je pro frekventanty, ne pro jeho „ego“.*
- *Velké zkušenosti v oboru a zároveň zkušenosti s předáváním, komunikativní, odhadnout možnosti frekventantů.*

Co říci na závěr?

Doufejme, že i další možnosti vzdělávání, dílen a seminářů se budou s časem zmnožovat. Šumperská dílna nebo Klub (nejen) mladých divadelníků v Hronově na všechno nestačí. A že se inspirace společnou prací nestane cílem, ale prostředkem k obohacení vlastních souborů, které budeme na dalších akcích potkávat. Tak zase za rok...

Karel Tomas

ČERVENCOVÁ TRÁVA KOSENÁ V ZÁŘÍ

Mnohokrát jsem si sliboval, že budu-li psát článek pro Amatérku, budu tak činit okamžitě po skončení akce, o které mám psát. Nepamatuji si již, kdy jsem si naposledy tento slib splnil. A tak teď, v době uzávěrky zářijového čísla, sedím a listuji programovou brožurou celonárodní přehlídky divadelních souborů hrajících v trávě, které se již tradičně konala v prostorách Klášterní zahrady v Bechyni. Započínám tedy mírně kostrbaté pátrání v paměti a vracím se k víkendu 25. – 26. července tohoto roku.

Úplný začátek přehlídky, tedy průvod městem, jsem bohužel nestihl, ale na přednášce Pepy Brůčka o problematice pěstování travních porostů v zemích českých a přilehlém okolí jsem již nechyběl. Nepropásl jsem tedy ani podpálení pomníku, ani ohňostroj a z povzdálí jsem mohl fandit účastníkům Popelčiny nejmilejší hry. Po vyhlášení vítězů hry a jejich odměnění nezbytnou keramikou už areál Klášterní zahrady patřil divadlu.

Prvním souborem, který se divákům představil byl, **domácí Bateteba**. Jejich **Před lesem za lesem** se zrodilo na loňské Trávě. Inscenace prošla několika přehlídkami (včetně Loutkářské Chrudimi) a v podobě, v jaké jsme ho viděli letos, se počet aktérů zdvojnásobil. Inscenace se stala divadelnější právě díky možnosti budování vztahů obou sympatických mladých protagonistů. Charmsovsky laděná anekdotka se tentokrát potýkala s „neposlušností scény“, díky níž místy pokulhával temporytmus, a celek se tak stal rozvleklejším. Nicméně dřevěné loutky plné orezlých akčních doplňků mne nezklamaly.

Druhým souborem pátečního večera se stal nikoliv domácí, ale v podstatě zdomácnělý **teplický** soubor **Marcinovo bílý balet mezi divadly**. Na letošní Trávu přivezl inscenaci **Pěst**. V duchu své vlastní nezaměnitelné poetiky, balancující někde na pomezí improvizace a inzitnosti, nám předvedl divadelní tvar apelující na dobro v nás a nepoužívání oněch „pěstí“ k řešení našich, v podstatě vždy malicherných mezilidských problémů. Inscenace sama byla spíše sledem jednotlivých výstupů a celek mi připadal delší, než mi na konci ukazovaly často sledované hodinky.

Poslední páteční představení přivezlo **pražské Divadlo Trakař**. Jejich **Písně starých kozlů aneb Oběti lásky** byly plnokrevným jarmarečním divadlem. Toto ryze mužské divadelní seskupení odehrálo formou kramářských písní několik krátkých anekdot na věčné téma lásky. Humor, nadhled, čistota, smysl pro pointu – co víc si před půl desátou večer přát.

Divadlo Kvelb z Českých Budějovic je již také stálicí mezi „travnatými“ soubory. Jejich **Kavkazským pohádkám** patřilo sobotní dopoledne. Třem pohádkovým příběhům, které soubor hraje rozdílnými typy loutek, scházel výraznější propojovací prvek a představení se tak rozpadlo na tři samostatná krátká představení. Nechyběly divadelní nápady, živá hudba a loutky hrající jak o život. Celek sice zůstával někde na půl cesty, ale malí i větší diváci si našli své a nadšení a živelnost srší z Kvelbu strhla snad všechny přítomné. Mě taky.

Divadlo jednoho herce Pavla Černocha Rentiér / A.P. Čechov: Labutí píseň aneb Můj kalchas. Foto: Jan Strejcovský.

Čas před sobotním obědem patřil **Divadelnímu souboru Bouček Vimperk** a jejich **Šípkové Růžence**. Oproti pátečnímu večeru hrací prostor zaplnily samé ženy. Známý pohádkový příběh byl odehrán, zlá sudička s osudem protagonistů pořádně zamotala, chrabrý princ zahradničil až růže lítaly a děti se nakonec dočkaly probuzení Růženky. Proč celý příběh rámovaly oživlé houby, ze kterých se vyklubaly tři sudičky – nevím. Proč jedna ze sudiček šišlala – nevím. Proč ve zpěvových předělech zaznívalo dlouhé rockové „yees“ – nevím. Nevím spoustu dalších věcí a myslím, že spoustu z nich neví ani inscenátoři sami. Škoda. Obrovské energii, která se z jeviště nesla směrem k divákům, by pomohlo více divadelního přemýšlení.

Posilněni obědem a zmořeni vedrem se diváci dostavili na sobotní odpolední představení. **Pražské** cestovní pružinové činoherně – maňáskové **Divadélko Romaneto** přivezlo inscenaci **Pejsek a Kočička jdou do divadla**. S vydatnou pomocí známých a oblíbených postaviček Pejska a Kočičky se inscenátoři pokusili dětským divákům vštípit zásady chování v divadle. Včetně toho, co si mají vzít děti na sebe, jak si mobilem objednat vstupenky a jak nešustit bonbóny. To vše v poetice Dády Patrasové. Pejsek a Kočička se nebránili. Děti taky moc ne. Já ano.

Dalším domácím souborem, který pod rozpálenou sobotní oblohou vystoupil, byl **Rentiér**. Pavel Černoch, který „po osvobození od pracovní povinnosti užívá nevysokou, leč pravidelnou doživotní rentu každého dvanáctého dne v měsíci“, odehrál svoji **Labutí píseň aneb Můj kalchas** před zaplněným hledištěm. Známý a amatéry často hraný text A.P. Čechova o stárnoucím herci, který rozjímá nad rolemi, které si nikdy nezahrál, si protagonista a režisér v jedné osobě upravil na tělo. Představení bylo protknuto nádhernou, až živočišnou schopností existování na jevišti. Prostě „krásnota“.

Divadlo Kvelb České Budějovice / Kavkazské pohádky. Foto: Jan Strejcovský.

Posledním představením letošní Trávy byla inscenace **pražského Divadla bez zábran V ptačí kleci**. Inscenace prezentovaná v programové brožuře jako situační komedie se nejenže komedií nestala, ale spíše přerostla v jakousi agresivní velkoplošnou agitku za registrované partnerství homosexuálů, než ve tvar vonící alespoň trochu divadlem. Škoda. Text skýtal spoustu možností.

Nedílnou součástí každé Trávy je nejen Koloběžková Grand Prix Bechyně, nejen Vyhlášenínejlepšíhozevšechnejlepšíchsouborůtrávysezúčastnivších, ale i POPOFTR. Tedy Popovídání v trávě. Popovídání o tom, co jsme viděli, popovídání s diváky, s autory a protagonisty jednotlivých inscenací. Nejinak tomu bylo i letos. Hlavního moderátorského postu se ujal Roman Černík, kterému jsem sekundoval já a samozřejmě všudepřítomný Pepa Brůček. Všechna tato setkání byla příjemná a zajímavá pro všechny zúčastněné.

Končím teď tedy dolování z paměti a slibuji, že příště budu psát hned!

Jan Strejcovský

S KAROLEM HORVÁTHEM O SLOVENSKÉM I ČESKÉM AMATÉRSKÉM DIVADLE

Dramaturg na volné noze s jednodenní zkušeností z angažmá v Národním divadle v Praze a delší zkušeností z Městského divadla ve Zlíně. Vzdělaný divadelní kritik, který často překvapí neotřelými názory i své kolegy. Znalec slovenského i českého amatérského divadla. České zná např. jako porotce Šrámkova Písku a člen lektorského sboru PC semináře na Jiráskově Hronově. AS doufá, že jeho názory budou pro čtenáře zajímavé.

Zmínil jste se o projektu, který by měl slovenskému amatérskému divadlu přinést novou kvalitu. Můžete nám prozradit něco bližšího?

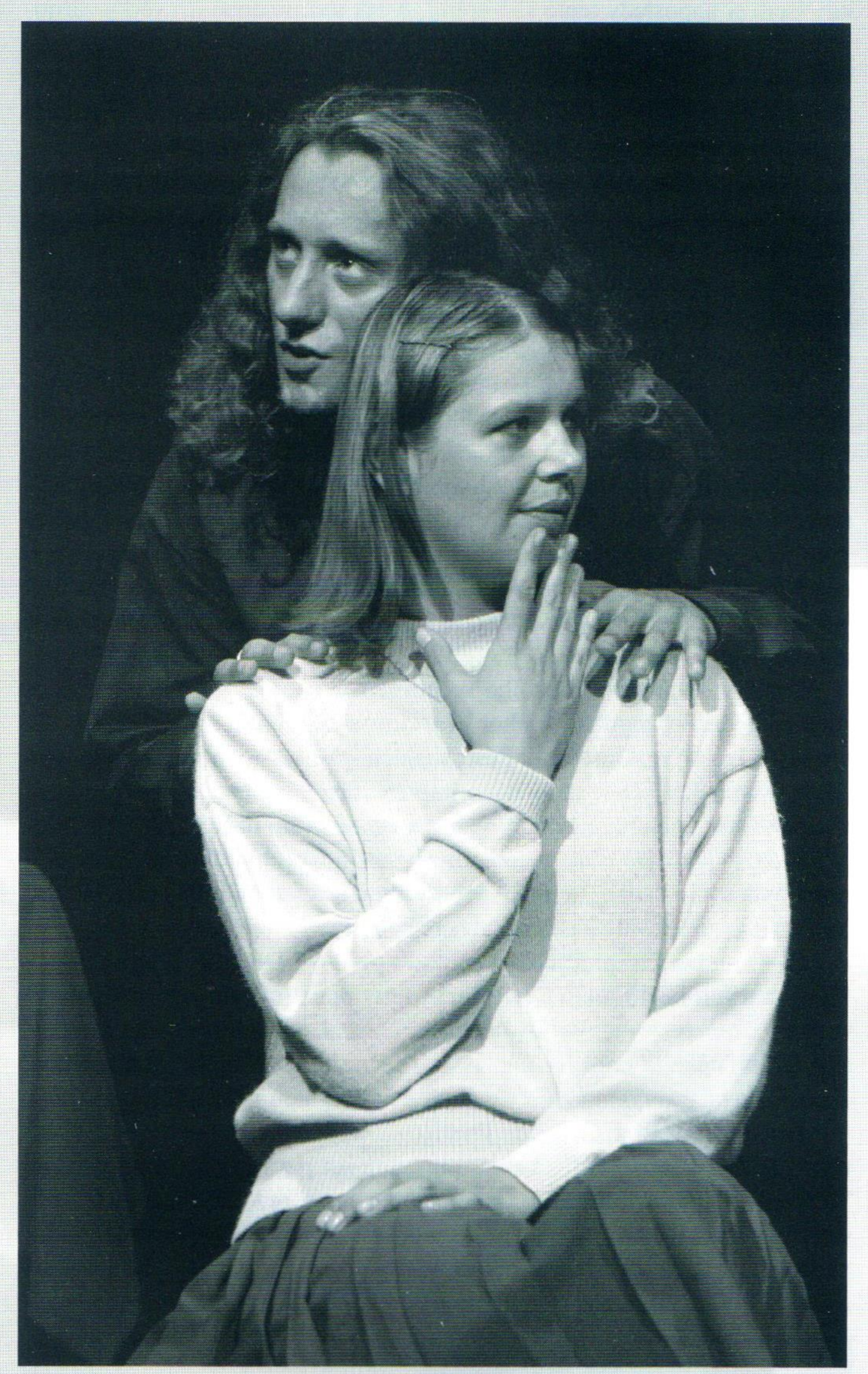
Nejsem jeho autorem, bohužel ne, ale mluvil jsem se skutečnou autorkou a mohu vydat zprávu. Jmenuje se Zuzana Ferencová a je studentkou 5. ročníku dramaturgie VŠMU v Bratislavě. Řekla mi, že to vymyslela cestou z celostátní přehlídky činoherního divadla souborů kategorie A ve Spišské Nové Vsi a konzultovala se spolucestujícím Vladem Štefkem. Do podoby projektu to začala utvářet doma. Vedly ji k tomu jednak osobní pohnutky, v příštím roce končí vysokou školu, jednak obecnější. Přehlídka měla velmi nízkou úroveň, porota nejenže nenominovala do Martina, ale dokonce ani nikoho nedoporučila. Zuzana nechce zůstat v Bratislavě, necítí ambici zakotvit v profesionálním divadle a zviditelňovat se na nějakém postu, nechce tak jako mnoho absolventů hledat místo v agentuře, případně v kulturáku, či se upíchnout do televize. Nejraději by se vrátila tam, odkud pochází, tj. do Rimavské Soboty. Protože chce dělat divadlo, které studovala, tak přemýšlela, jak to celé spojit. Když analyzovala situaci, došla k poznání, že kultura je silná především v regionech. Většina obyvatel Slovenska žije na venkově. Sama vzešla z amatérského divadla a cítila, že mu něco dluží. Na druhé straně možná právě mezi amatéry může zúročit to, co se naučila na vysoké škole. Pravdou je, že je to také mladá žena, která si potřebuje zařídit život. Pan Štefko ji upozornil, že podobný systém existoval za komunismu v Rusku, a já jsem si vzpomněl, jak kdysi celé ročníky absolventů včetně režisérů a dramaturgů posílali do vesnických divadel, což na nějakou dobu založilo jejich slávu. Vzpomenu trnavské divadlo nebo Astorku, kam si režisér Strnisko přivedl celý ročník.

Takže co je podstatou projektu?

Ona jako absolventka by se vrátila do rodného města a tam by z peněz z grantu, které by pokryly její měsíční plat, začala od základu budovat amatérské divadlo. Vyprofilovala by jeho poetiku, zvala si své kolegy absolventy režiséry, scénografy apod. Ti by byli zaplaceni také z grantu, byť méně než v profesionálním divadle, ale zároveň tak, aby to pro ně nebyl čistý altruismus. Projekt by zahrnoval jak fázi odborné přípravy, tj. např. tvůrčích dílen, tak studování inscenace. Ona by souboru umělecky šéfovala. Všechny vstupy do inscenace s výjimkou hereckých by byly profesionální. Herci by byli amatéři. Na Slovensku, stejně jako v Čechách, jsou amatérská představení hojně navštěvovaná a lidé o nich diskutují jako o něčem, co jim cosi řeklo o jejich životě.

Kdo by to měl platit?

Vycházím z toho, že by nešlo o ojedinělý případ, nýbrž o něco, co by velmi podstatně ovlivnilo amatérské divadlo jako celek. Možná po pěti letech bude odborná veřejnost zírat, co se to stalo s amatéry. Spojilo by se totiž nadšení a nasazení amatérů s odborným zázemím. Kvalitu přece nezaručí nahodilé poznatky, k nimž se příležitostně dostanou na přehlídkách či dílnách. Projekt řeší to, aby odborníci mohli být na celé cestě přípravy inscenace.

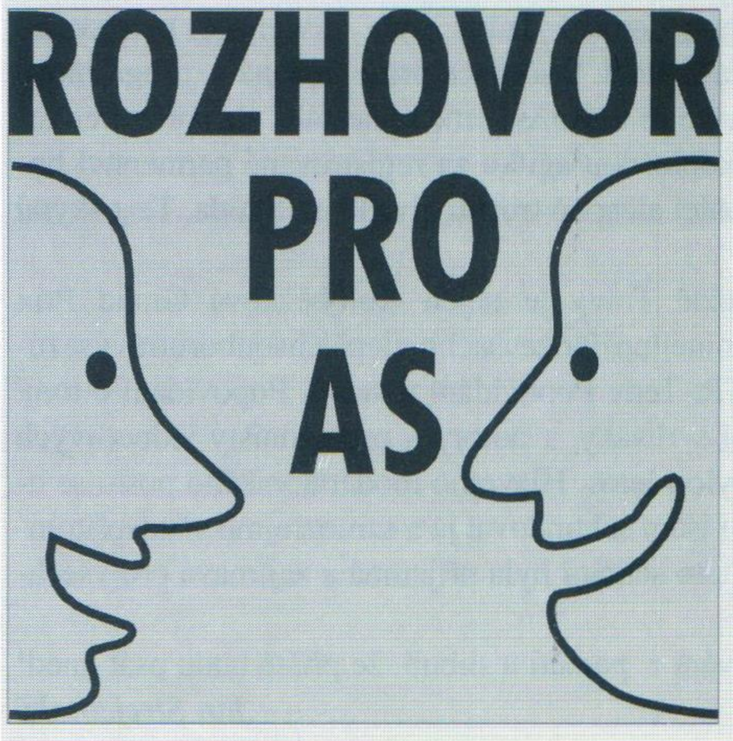
Divadlo V. A. D. Kladno / Lupinec & Co.: Hotel Infercontinental. Foto: Ivo Mičkal.

Nebojíte se, že se odřízne jedna vrstva amatérského divadla, která funguje na bázi společenství a těžko přijme profesionální spolupracovníky a jejich způsob práce? A to nemluvím o sousedském divadle, jemuž o kvalitu vůbec nejde…

Předpokládám, že by se do projektu zapojili pouze ti absolventi, kteří nechtějí odejít z místa, kde žijí a které dobře znají. Nebyli by tedy zcela cizorodým prvkem. Neměl by být problém vysvětlit souboru, že mohou mít dobrého scénografa. Jádro souboru, tj. herci, zůstává přece amatérské, stejně jako organizační vedoucí.

A co větší nárok na čas. Intenzita práce se může dostat do rozporu s objemem disponibilního volného času a také s motivací dělat amatérské divadlo jako zábavu či relaxaci…

To je pravda, musí se to vyzkoušet a uvidí se. Je jistě přirozené,

že některé soubory tento způsob práce nepřijmou. Neměly by být nějak diskriminovány.

Pak se také více rozevřou nůžky mezi špičkou a sousedskými soubory…

Jistě takové riziko existuje, ale na druhé straně zároveň se zmenší prostor mezi amatérskou a profiscénou. Teď si uvědomuji, že jsem neřekl, odkud by peníze měly přijít. Možná z fondů pro regionální rozvoj, z grantů EU i z fondů MK SR. Svatokrádežně prohlašuji, že by rozhodně bylo zajímavé brát peníze na úkor profesionálů. Mám zkušenost jak s divadly dotovanými městy, tak státem, takže občany a přitom dělají tvrdou komerci. Např. Nová scéna v Bratislavě dostává milióny a tváří se, že je komerčně úspěšná. Tím neříkám, že amatéři jsou lepší. Říkám pouze to, že dotace jdou z daní občanů a občané z venkova se do Bratislavy nedostanou a Nová scéna je ani nezajímá. Peněz navíc není mnoho a kdyby šly do regionů na tento projekt, považoval bych to za spravedlivější. České i slovenské divadlo vzešlo z ochotníků a přitom mnoho profesionálů na ně hledí jako na zoologickou zahradu, nikoliv jako na součást živé kultury, která je živější než oni sami.

Třeba se mýlím, ale u nás by to narazilo na problém, že peníze na kulturní aktivity a na profesionální kulturu jsou striktně odděleny a neumím si např. představit, jak z nevelké hromádky na položky regionální scény se něco rozpouští pro amatéry. To by byl konkurenční boj jako víno.

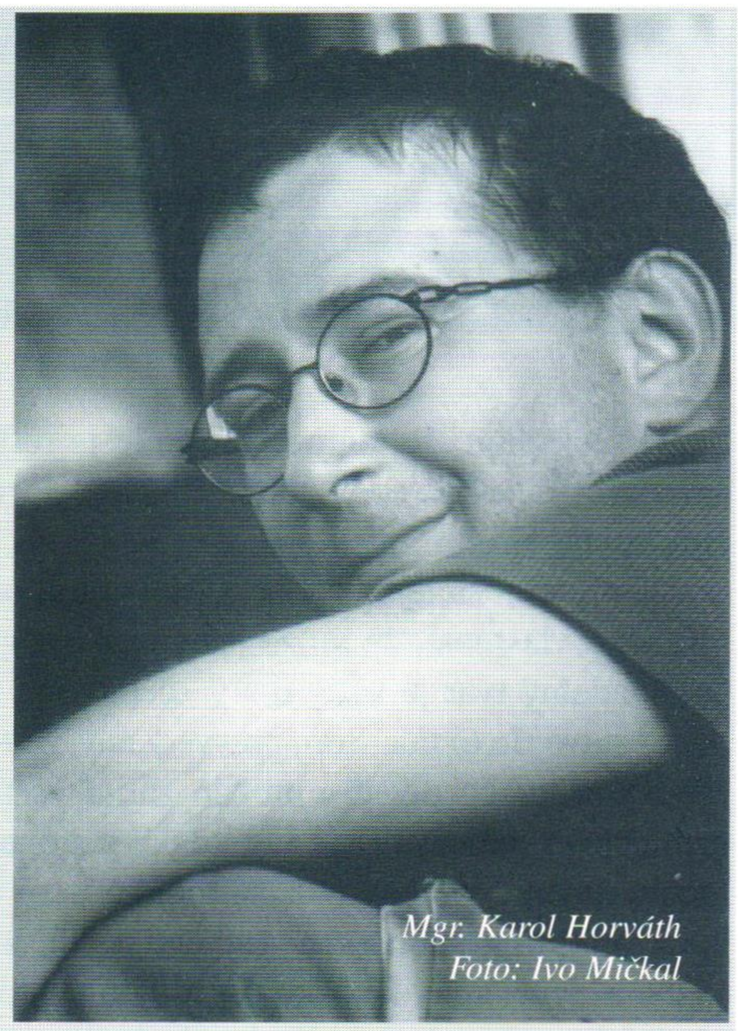
Já bych považoval za ideální situaci, kdy stát peníze dává pouze na udržování divadelních budov a ostatní všechno jde přes granty. Každý divadelní subjekt by mohl dát projekt a pouze na základě kvality by dostali peníze. Pouze inscenace by pak zaručila, že by mohli zažádat znovu. Kultura by se měla vrátit tam, odkud vzešla. Nechť jsou špičky, ale profesionální divadlo by nemělo žít na úkor amatérů.

Mluvíme spolu ke konci JH. Ráda bych se Vás zeptala na to, co jste zmínil v jedné diskusi tady na Hronově. Řekl jste, že v chuti experimentovat, v umění experiment dotáhnout do konzistentního tvaru tak, aby nebyl jen výkřikem do tmy a v přijímání experimentu, je slovenské divadlo dál než české…

Opravdu si to myslím na základě důvěrné znalosti slovenské scény a pětileté zkušenosti z mého hostování v lektorském sboru JH.

A co si myslíte o faktu, že v Čechách chybí mladší střední režisérská generace. Mluvím o Ivetě Jurčové, Silvovi Lavríkovi, Jožovi Krasulovi a dalších…

Kořeny by se patrně daly hledat v divadelní tradici. Vím, že to ode mne zní zvláštně, protože česká je o hodně starší a hlubší než slovenská. Je to tím, čím je ovlivňována zvenku. Slovenské profesionální divadlo formovali Češi a donesli asi to nejlepší. Slovenští divadelníci herecky hodně čerpají z vídeňské školy a z maďarské. S Maďary jsme tisíc let žili v jednom útvaru pod vládou uherského krále. To je historický fakt. Když má člověk k dispozici o hodně horkokrevnější herce, kteří na jevišti pracují jiným způsobem, nevyhnutelně to režiséry tlačí do jiného způsobu práce. To platí i pro slovenské amatéry. Na Hronově se každý rok setkávám s tím, že experimenty jsou přijímány s velkou neochotou. Často si mi zdá, jakoby se inscenátoři nechali zakřiknout a dál už nejdou. Špičky na Slovensku se sice rodí pomaleji, ale v současné době máme patrně víc originálnějších souborů. Vám závidíme šíři základny a Hronov. Víte, my máme žatvu v říjnu, neboť kdysi gazdové neměli jindy čas. Co my s tím v 21. století?

Mgr. Karol Horváth
Foto: Ivo Mičkal

Oslovilo Vás něco na letošním JH?

Je to několik věcí. Celý zahraniční program, mimořádným zážitkem byl litevský Medvěd. Zaujalo mě Divadlo V.A.D. Kladno a jejich Hotel Infercontinental. To je současné moderní divadlo, byť mám několik drobných výhrad. Pohlazením byla děvčata z Prahy. Inscenace Zajímá mě jenom nesmysl má myšlenkový názor, který je precizně a srozumitelně formulovaný. To je pro mě podmínkou dobrého amatérského divadla.

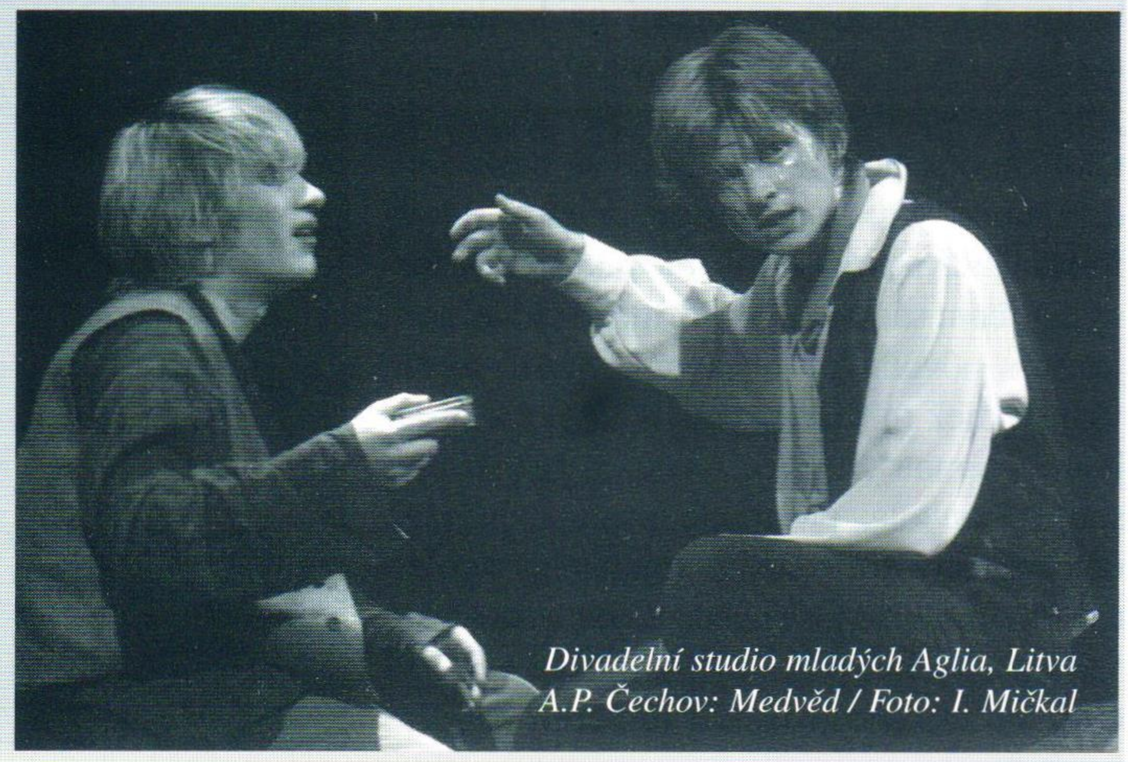
Nezdá se Vám, že trochu stagnuje velké činoherní divadlo jako dokonale vyvážený soulad všech složek?

Mám na to takovou teorii, že velký text chce velkého režiséra a velké herce. Dělat velké divadlo je fascinující. Velmi mě zajímá dramaturgie Rádobydivadla Klapý. Víte, velký text, a to Enquist jistě je, vytváří dojem, že on sám je motorem. Stačí, když režisér k tomu něco navymýšlí. Takový text chce víc než jednoho dobrého herce. A já neznám amatérský soubor, který na to má.Tím vůbec nechci říci, že Klapý nedělá poctivou práci a že Fajdraricie je špatná inscenace. Mnohé soubory se velkých textů bojí. Navíc velký text nelze dělat jako chudé divadlo, to musí být velká, emocionálně působivá podívaná. Můj opatrný ostych před velkými texty vyplývá ze špatné zkušenosti s tímto typem divadla v amatérských podmínkách.

Děkuji za rozhovor.

Připravila ***Lenka Lázňovská***

Divadelní studio mladých Aglia
A.P. Čechov: Medvěd / Foto: I. M

Divadelní studio mladých Aglia, Litva
A.P. Čechov: Medvěd / Foto: I. Mičkal

NAJSTARŠIE ZO VŠETKÉHO STARÉHO JE STARÉ DIVADLO

Predosielam, že tento článok nie je reflexiou festivalu. Je iba skromnou úvahou o vzťahu obsahu, formy, súčasnosti a 73. Jiráskovho Hronova.

Nemienim sa teraz zaoberať dôvodmi, prečo má divadlo tú výnimočnú vlastnosť, že môže jestvovať len v okamihu keď vzniká, že divadelný tvar je vždy iba v „čerstvom, nikdy nie konzervovanom“ stave. Je to tak. Som presvedčený, že to je tým najhlavnejším dôvodom, prečo divadlo prežilo zatiaľ všetky ideológie, módy aj technické vynálezy. Teda nie vďaka nekonečnému do žuly tesateľnému umeniu velikánov z „národáku“, ani vďaka ich veľkým krokom, veľkým gestám a zo všetkého najväčším rečiam o sebe a zase iba o sebe, ani vďaka ich úspešným epigónom a plagiátorom na všetkých možných úrovniach, ale jedine vďaka tomu, že divadlo dokáže byť v súhre všetkých svojich zložiek najsúčasnejšie a zároveň zobrazujúco i nezobrazujúco najkomunikatívnejšie zo všetkých umení. Dokonca ešte viacej ako futbal alebo hokej.

Hovorí sa, že nie je nič staršie ako deň staré noviny. Dovolím si tvrdiť, že ešte staršie môže byť deň staré pečivo. Ale najstaršie zo všetkého starého je staré divadlo. To má totiž význam iba dnes. Včera v ňom patrí do prác kunsthistorikov ako predmet výskumu alebo do naveky nenajedených úst estrádnych zabávačov ako veselá historka z natáčania.

Divadlo môže byť súčasné (nové) alebo staré svojím obsahom (témou) alebo formou. Každý obsah bol raz nový (dokonca aj ten donekonečna omieľaný nezmysel o odvekej téme boja dobra so zlom bol raz nový). Sú obsahy, ktoré vnímame ako „nové - aktuálne“ permanentne. Podľa všetkého tvoria zdrojový kód nášho človečieho „operačného systému“ a aktuálne prestanú byť až vtedy, ak sa nám šťastím či osudovým omylom podarí zmeniť náš operačný systém. Takisto každá forma bola raz nová a vznikla ako naviazaná na istý obsah či príbuznú skupinu obsahov.

Všetko zatiaľ nasvedčuje, že všetky obsahy už boli dané, že meniť sa môže iba ich radenie do skupín alebo umiestnenie v hierarchii podľa dôležitosti vo vzťahu k momentálnemu stavu vedomia spoločnosti, že nové obsahy nevznikajú, ale že môžeme staré obsahy vnímať ako nové vďaka novej forme, cez ktorú sú kódované.

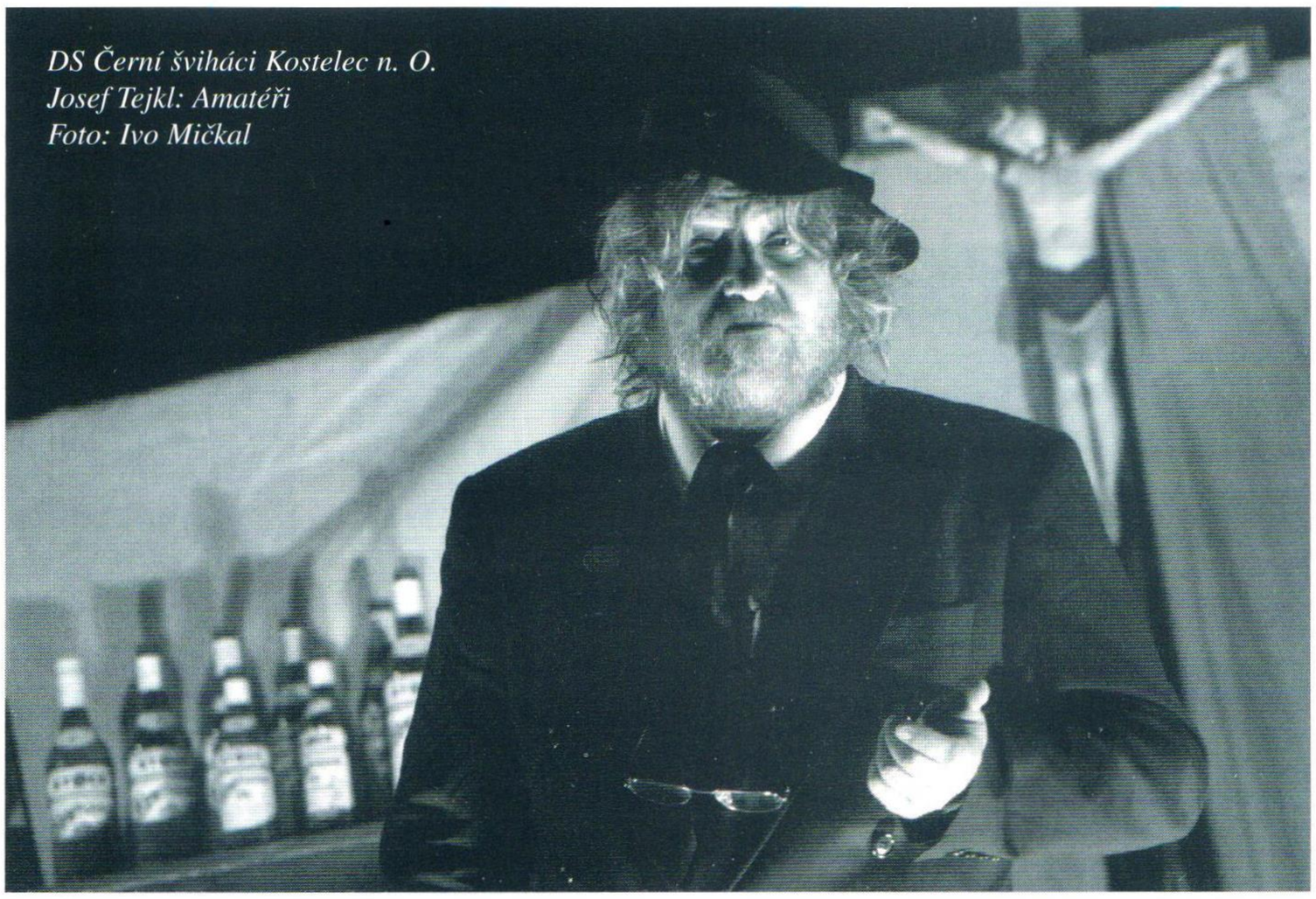
Každá forma môže byť považovaná za aktuálnu iba raz a v naviazaní na konkrétny aktuálny obsah. Sú formy, ktoré sú trvalo spájané predovšetkým so svojím pôvodným aktuálnym obsahom. Stará forma sa môže modernizovať tým, že je citovaná v rámci novej formy (hlavný operačný modus postmoderny), pričom súčasťou citácie môže byť jej spojenie s pôvodným obsahom. Starú formu však taktiež môžeme spojiť s „novým obsahom – témou“, teda s takou, s ktorou ešte spojená nebola, pri tomto postupe je však dôležité, aby bol zreteľne vnímateľný ako citácia v kontexte inscenácie alebo v kontexte vedomia spoločnosti. Je teda možné v rámci coolness inscenácie použiť formálne aj obsahové citácie melodrámy alebo v kontexte postmodernej spoločnosti čo najvernejšie zrekonštruovať barokovú inscenáciu.

Divadlo je naraz mimoriadne zaujímavé, úžasné a zradné aj tou vlastnosťou, že forma je kódovaná dvomi hlavnými spôsobmi – cez text a cez jeho inscenovanie (predovšetkým cez herecké stvárnenie a cez dramaturgicko-režijnú koncepciu), pričom už v samotnom texte môže byť tak silne prítomná následná javisková podoba, že ak chcú inscenátori zmeniť formu, musia podstatným spôsobom zasiahnuť aj do textu. V tom prípade inovačné pokusy väčšinou stroskotajú na neúnosnej disproporcii medzi „formálnymi“ schopnosťami pôvodného autora a jeho „vylepšovateľov“. Toto konštatovanie sa pravdaže týka aj väčšiny dramatizácií prozaických alebo poetických textov.

Ďalším úskalím divadla, a vôbec umenia ako takého, je fakt, že aj keď cez seba vypovedá o svete mimo seba, musí byť tento zakódovaný v ňom samotnom. Je teraz módne robiť divadlo s bezdomovcami, s prostitútkami, s politikmi a vôbec s indivíduami pohybujúcimi sa za okrajom slušnej spoločnosti, to však pre výslednú hodnotu divadelnej výpovede neznamená absolútne nič a ten, kto tvrdí niečo iné, klame nás alebo seba a nás.

73. Jiráskův Hronov nám priniesol viacero dôkazov takmer pre všetky vyššie uvedené tvrdenia. Tento ročník považujem za mimoriadne vydarený (a tým mám na mysli nielen „mojich“ päť ročníkov, ale moje divadelné skúsenosti ako také). Priznám sa, minulý rok som mal dojem, že väčšinu hronovského divadelného diania organizátori vykopali tesne pred začatím festivalu v tieni pod stromami medzi rodným domom Majstra a sochou Majstra a že museli kopať poriadne hlboko, že JH speje k výborne zorganizovanému, obľúbenému a hojne navštevovanému spoločenskému podujatiu s celospoločenským dosahom (ale už toto vo mne ako mnohonásobnému účastníkovi Scénickej žatvy v Martine vyvoláva obdiv ako aj hlasnú a zžieravú závisť), narýchlo našminkovaným ako divadelný festival.

Ako dôkazný materiál môže poslúžiť inscenácia Medveď litevského divadla Aglia. Notoricky známy text s veľmi silne predznačenou formou vtlačili do formy úplne inej (výsostne súčasnej) takým spôsobom, že výsledkom bol esteticky mimoriadne pôsobivý artefakt pomenúvajúci niektoré aktuálne aspekty stavu ľudskej duše. Aspoň mne veľmi jasne ukázali, že v skutočnosti nejestvujú hranice medzi profesionálnym a amatérskym divadlom, že to zase iba úradníci vymeriavajú a rozdeľujú čo im nepatrí podľa záhad-

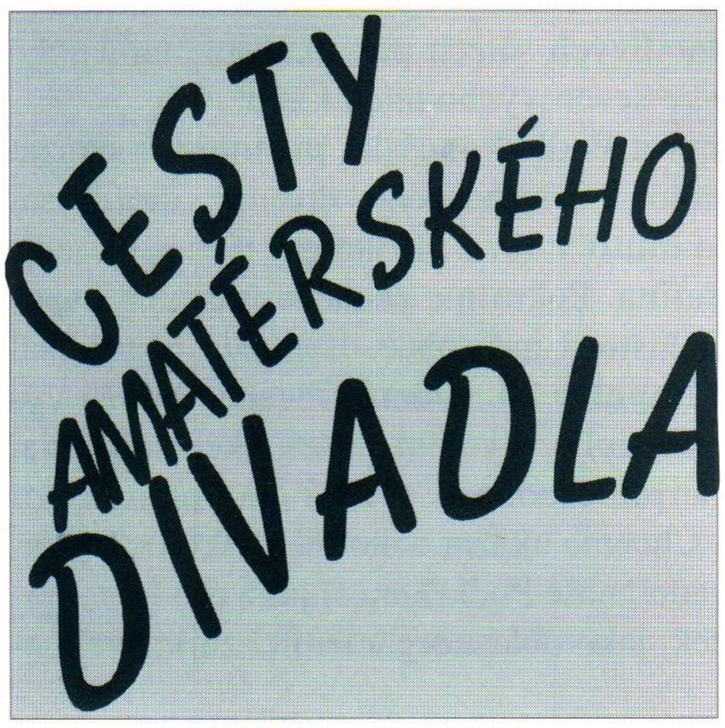

DS Černí šviháci Kostelec n. O.
Josef Tejkl: Amatéři
Foto: Ivo Mičkal

ných zákonov ich záhadnej dimenzie a maskujú to trápnymi klamstvami, ktorým veria iba tí, ktorým to vyhovuje alebo tí ktorí im veriť musia. Ak by niekto rád argumentoval profesionálnym pohybovým školením litovských divadelníkov, odkázal by som ho na podobné školy v Čechách aj na Slovensku. Frekventantov majú dosť, už sa neviem dočkať nových, našich, „Medveďov", ktorí znesú aj tie najprísnejšie súčasné divadelné kritériá. Obávam sa však, že to nebude iba tým profesionálnym školením...

Po ďalšie dôkazy netreba chodiť ani za hranice – Kazimír Lupinec a divadlo V.A.D. v prvých dvoch „výstupoch" inscenácie Hotel Infercontinental, v ktorých vychádzali z notoricky známeho textu domácej provenience „iba" otočili o 180° motiváciu konania hlavných postáv (teda osamotená je mladá žena a poludnica prichádza dieťa zachrániť) a pri adekvátnom použití súčasných divadelných postupov sa z na prvý pohľad nezáväznej divadelnej hračky stala mnohovrstevná umelecká výpoveď o dnešku. Takisto citovanie sv. Františka v inscenácii Amatéři

Mgr. K. Horváth

v prostredí špinavej malomestskej či dedinskej krčmy prostredníctvom opitého funebráka (čím sa výrazne mení kontext) nevyžaduje ani zvýšené intelektuálne úsilie, aby mohol byť divák nielen pobavený, ale aj silne znepokojený, pretože dostal štruktúrovanú esteticky šifrovanú správu, že dnes (nie včera, nie na jar '68) je niečo mimoriadne znepokojivé ani nie v štáte dánskom, ale v nás.

Ale dalo by sa písať aj o opačnom divadelnom brehu, o tom, kde už nejazdí ani Cháron. O tom, kde stačí robiť veľké kroky, veľké gestá a veľmi, veľmi otvárať ústa, aby bolo na všetky strany dobre počuť ako zneje hlas, nie významy slov. Nemám to nikomu za zlé, každé hronovské predstavenie bolo pre mňa energeticky výdatnejšie a hlavne aj v omyloch úprimnejšie ako... Škoda litier.

Otázka znie – prečo sa ešte stále mnohí amatéri utiekajú k niečomu, čo je dávno out umelecky aj umelecko-spoločensky? Prečo ešte stále mnohí radostne kameňujú všetko, čo nevyznáva ich axiómu – Ako bolo na počiatku Národného divadla, tak nech je aj teraz a na veky vekov amen? Obávam sa, že odpoveď je ukotvená niekde mimo divadelného diania, nie v nedostatku talentu – v hľadaní istôt v minulosti, v strachu z neistoty dneška. Aj za cenu, že s vynaložením enormného a krásneho úsilia namiesto zreteľne formulovaných názorov dozrievajúcich alebo zrelých ľudí žijúcich v konkrétnom čase a priestore budú na javisku iba starecky tárať o býkoch, ktoré mali pred sto rokmi oveľa väčšie hlavy.

Karol Horváth

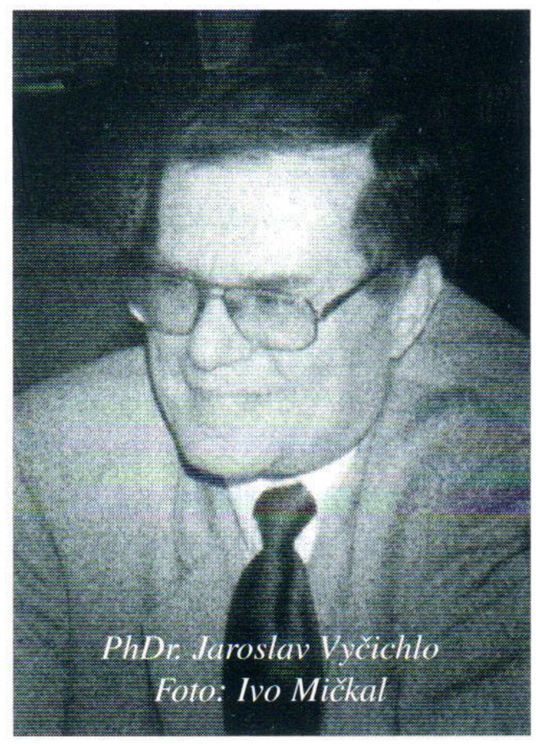
SČDO
VČERA, DNES A ZÍTRA
AS ZPOVÍDÁ PŘEDSEDU
DR. JAROSLAVA VYČICHLA

SČDO letos oslavuje 35. výročí své existence. Je jasné, že když Svaz dostal povolení k registraci, bylo Pražské jaro prakticky pryč a organizace pak působila dvacet let v období normalizace, takže mnoho nemohla. Musela balancovat mezi chtěným a možným. Přesto SČDO bylo po ÚMDOČ teprve druhým celostátně působícím sdružením amatérských divadelníků. Myslíte si, že i v tak složité době mohla na svou předchůdkyni skutečně navázat?

Myslím si, že ano. S plnou odpovědností říkám, že kdybych nebyl přesvědčen, že SČDO je dobrou organizací, nebyl bych jejím členem. Domnívám se, že bylo malým zázrakem, že vznikla a nebyla rozpuštěna.

Myslím si, že se režim spletl…

Patrně ano. Mohla existovat samozřejmě pouze jako součást Národní fronty. I v limitovaných podmínkách mohla pro amatérské divadlo něco udělat, a to v celostátním měřítku. Mohla ve svých řadách stmelovat ochotníky, mohla jim něco nabídnout. Tím nejpodstatnějším byla různá setkání jak v regionech, tak třeba na plesech v Praze na Žofíně. Byl to možný útěk od problematické reality, útěk do kolektivu stejně zaměřených lidí. Zde se mohlo i leccos říci.

PhDr. Jaroslav Vyčichlo
Foto: Ivo Mičkal

Vím, jak to fungovalo v našem souboru v Radnicích. Na půdě amatérského divadla jsme se cítili relativně svobodní. Tak to fungovalo i v rámci celého SČDO. Pod touto střechou mohli členové existovat po svém. Kromě toho existovala celá škála dalších činností. Svaz se podílel na organizaci oficiálních přehlídek, velmi brzy zaštítil přehlídku zemědělských a vesnických divadelních souborů, vymyslel i další přehlídky – Pohárek, Přehlídku jednoaktovek, Divadlo jednoho herce, Kandrdáska, realizoval školu režisérů, scénografů. Přehlídky fungují dodnes ku prospěchu amatérského divadla. Řada jednotlivců i kolektivů na ně vysloveně čekají. Na nich se chtějí představit, na ně se připravují. To dokazuje, že mají smysl.

Zdá se mi, že osou činnosti SČDO byly a jsou oblasti. Ony jsou blízko členům, mohou lépe a pružněji než ústředí reagovat na jejich potřeby. Proč některé fungují a jiné nikoliv? V severních, západních Čechách, na jižní a severní Moravě je jejich působnost nepochybným faktem, jinde jakoby neexistovaly. Je to v lidech?

Určitě je to v lidech. Tato činnost se nedá dělat bez entuziasmu a plného nasazení. Nemluví se mi o tom dobře. Za rok ve funkci předsedy si teprve na to tvořím názor. Navíc, já jsem doma v západních Čechách, kde to vždycky fungovalo. Je jasné, že naše činnost není regionálně vyrovnaná. Bylo to patrné na postupových přehlídkách našich akcí, někde se nekonaly vůbec. Obdobně to funguje v předsednictvu. Někteří předsedové jsou velmi aktivní, jiní ani nepřijedou.

Co s tím budete dělat?

Čeká nás hledání nových cest. To vůbec nebude jednoduché. Budeme muset postupně oslovovat oblastní výbory a mluvit s nimi. Možná, že by bylo dobře oslovit aktivní soubory a pokusit v nich hledat lidský potenciál. Nevím, zda to je možné a nedokážu ani odhadnout, zda je současné SČDO pro mladé lidi vůbec atraktivní.

Po pravdě řečeno také nevím, co atraktivního jim můžete nabídnout. Těžko sjednáte pojištění pro členské soubory jako v Německu,

těžko jim nabídnete zjednodušení agendy autorského práva, byť jste se o to pokusili. A co nějaké finanční příspěvky?

Nevím, nejsem skeptik, spíš optimista, ale dřív byla činnost svázána ideologií, dnes nám chybějí peníze. A na nich to často stojí. Větší šance mají v tomto směru jednotlivé soubory než celá organizace. Mohu argumentovat vlastním souborem. Sehnat 3x 20 tis. Kč lze, ale sehnat několik milionů pro organizaci, které by potřebovala, určitě ne

To vypadá, že rezignujete na silnou organizaci. Vy nebudete přesvědčovat soubory, aby se staly členem SČDO?

Jistě ano, i když je to samozřejmě na svobodné vůli každého divadelníka i souboru.

Od nového funkcionáře každý čeká malou revoluci. Vy na to ale nevypadáte…

Proč bych také měl. Jistě, musíme aktivizovat některé oblasti, ale jinak si nemyslím, že je třeba jít zásadně jinou cestou. A už vůbec si nejsem jist, zda SČDO může dávat jiné impulsy než dosud. Vždycky záleží na aktivitě souborů, které tvoří základnu. Určitě více bychom měli dělat v oblasti vzdělávání. Já jsem absolvoval v pořadí druhou režijní školu a považuji to za to nejlepší, co Svaz udělal. V tom si myslím, že bychom měli pokračovat. Euforie ze svobody je pryč, soubory dnes normálně fungují a jistě by se mezi nimi našlo dost zájemců. Mně škola dala hodně. S velkou úctou vzpomínám na lektory režiséra Karla Kříže, dramaturgyni Vlastu Galerovou, scénografa Jaroslava Malinu, překladatele Shakespeara Martina Hilského, znalce dějin divadla Františka Sokola a další. Doufám, že na organizaci kurzu budeme stačit. Hledáme vhodné lidi. Já jsem v předsednictvu chvilku, ale vedle mne jsou lidé, kteří byť hodně pamatují, mají dost sil – Dušan Zakopal, Jiří Hraše. Doufám, že se někteří vrátí. Např. takový František Tomášek, který kdysi školu vedl. Už jsem s ním na Hronově o tom mluvil. Školu bychom mohli zaměřit na divadlo dospělých pro děti, které je v tragické situaci.

Ráda bych se zeptala na něco, co budete možná považovat za choulostivé téma. Nemyslíte si, že přívlastek ochotnický v názvu organizace je trochu nevýhodný? O tomto termínu se hodně diskutovalo už při založení SČDO. Mladí lidé na ochotnické divadlo většinou neslyší.

Mně název nevadí. Je tradiční a na rozdíl od pojmenování divadla jako amatérské nemá pro mne pejorativní nádech. Podívejte v Radnicích naše divadlo funguje jako ochotnické 150 let a nikomu to nevadí.

I další otázka je citlivá. Zdá se mi, že činoherní část Svazu funguje lépe než loutkářská. Je to patrné i v tlaku na IPOS-ARTAMA, na ochotě spolupracovat…

Já jsem činoherec a úplně těsně s loutkáři nepřijdu do styku. SAL je autonomní, má svého předsedu. Táhnou to zase staří kozáci a dělají to jistě s nejlepšími úmysly. Nevím, zda pan Ryšavý má komu předat žezlo.

Mimochodem, jak se Vám vede jako předsedovi?

Víte, moje rodina i přátelé mi to rozmlouvali, říkali, že se zahltím. Měli pravdu, ale já jsem takový typ, který když je přesvědčený, že může něco udělat, tak do toho jde. Už asi nikdy neudělám žádnou inscenaci. Dal jsem se na funkcionaření, a to je něco úplně jiného než tvůrčí činnost. Podařilo se mi už dvakrát s inscenací, kterou jsem režíroval dostat do Vysokého a je mi líto, že ta třetí třeba už nebude.

Možná, že to je důvod, proč se do funkcí nikdo nehrne…

To je jistě pravda. Přitom organizace mladší funkcionáře nutně potřebuje. Já sám mám náročné povolání a do důchodu daleko. Nevím, zda nakonec funkce předsedy nebude nad moje síly. Vezměte si, že SČDO má 35 let a já znám řadu lidí, kteří to celou dobu táhnou. Fakt je, že mladá generace chybí. Byl bych naivní, kdybych si myslel, že všechno děláme geniálně. To by tady nebyly ADA a VSVD. Musím se zeptat pana Gregara, jak to dělají. Pravdou je, že oni mají jak personální (pan Gregar je kulturní úředník), tak díky IMPULSu organizační zázemí. Pokud jde o naše partnerské organizace, tak je třeba zakopat všechny válečné sekery, jsou-li nějaké, a napřít společně síly. Že to může fungovat, ukazuje společný Zlatý Tyl.

Děkuji za rozhovor.

Připravila ***Lenka Lázňovská***

ROZHOVOR PRO AS

OHLÉDNUTÍ…

VOLÁNÍ Z MILETÍNA POMŮŽETE I VY ?

Zvláštní shodou okolností se nám v Miletíně, po úspěšné výstavce k 175 letům našeho Divadelního souboru Erben, podařilo zásluhou našeho přítele a sponzora Ondřeje Stýbla, majitele zámku, získat vhodné rozsáhlé prostory, a tak v nás **uzrál plán vybudovat tam expozici ochotnického divadla.**

My, jako tradiční miletínský ochotnický spolek, ruku v ruce s obecním úřadem, **se ujímáme organizátorské práce** a zajišťujeme přípravu instalace. Pokoušíme se – snad ne marně – získat potřebné finance z grantů ministerstva kultury a krajského úřadu, ale hlavně hledáme opory ve spřízněných duších spolupracovníků pro realizaci této myšlenky.

Přijali jsme zatím základní námět Jiřího Valenty z pražské Artamy, který navrhuje, aby expozice, kterou chceme nazvat **Národní divadlo Podkrkonoší**, ukázala kořeny, tradici a současnost amatérského divadla u nás na dokumentech převážně z našeho území. V severovýchodních Čechách je pro prezentaci vývoje divadla na českém venkově skutečně velké množství přesvědčivých dokladů.

Námět předpokládá, že návštěvníka provedeme centrální chodbou, dokumentující **uzlové body vývoje českého amatérského divadla**, a v jednotlivých sálech pak ukážeme tematické celky naplněné doklady ze severovýchodních Čech.

První sál chceme nazvat **Podkrkonošské prameny** a ukázat v něm podobu obřadního a sousedského divadla, druhý sál **Rozmach ochotnického hnutí** v 19. a 20. století, třetí sál koncipujeme jako **Vklad Miletína.** Pokusíme se na zajímavých exponátech doložit divadelní historii naší obce. Expozici uzavře sál nazvaný **Východočeské impulzy 20. století.** Chceme doložit vybrané inscenace, které pohnuly vývojem amatérského divadla, připomenout práci vybraných osobností, tvůrců ale i organizátorů amatérského divadla. Chceme ukázat ochotníky jako organizátory výstavby budov divadel, naše Podkrkonoší jako úrodnou krajinu divadelních přehlídek, jako oblast organizující zajímavé metody vzdělávání.

Stará opona miletínských ochotníků. Foto: Archiv MČAD.

Starost o exponáty, které by zajímavě dokumentovaly práci ochotníků již začala. Spolupracují s námi přední teatrologové prof. PhDr. František Černý, prof. PhDr. Jan Císař, Vojtěch Ron aj. Jiří Valenta, jeden z autorů Místopisu českého amatérského divadla, se ujal koordinace prací na scénáři expozice, na níž se budou podílet nejbližší muzea a své exponáty budou vystavovat významné divadelní soubory.

Zvláště hledáme trojrozměrné exponáty, které byste mohli nabídnout jako trvalou zápůjčku pro expozici a zároveň tak dokumentovat tradici a vklady vašeho regionu. Ovšem budete-li mít dvourozměrný dokument mimořádného významu, který bychom mohli využít při tvorbě scénáře jednotlivých částí expozice, neváhejte a dejte vědět.

Zatím uvítáme **stručný popis předmětů**, kterými byste mohli z Vašich zdrojů expozici obohatit. Teprve po porovnání možných řešení bychom projednali podmínky zapůjčení nebo zhotovení replik.

Jsme si vědomi, že s výjimkou Muzea loutkářských kultur v Chrudimi zatím neexistuje žádná stálá expozice, která by ukázala význam divadla v české společnosti, natož divadla amatérského.

Rádi bychom využili příležitosti, která se naskytla, a s Vaší pomocí obohatili Podkrkonoší o zajímavou expozici.

Divadelní soubor Erben
507 71 Miletín
E-mail: obec.miletin@iol.cz
Tel: 493 693 132

Konzultace spolupráce: IPOS-ARTAMA, Jiří Valenta
P.O. BOX 12, Blanická 4, 120 21 Praha 2
E-mail: valenta@ipos-mk.cz
Tel: 221 507 972, 257 324 717

Titulní strana kroniky souboru K.J. Erben v Miletíně. Foto: Archiv MČAD.

DIVADLU V KOSTELCI SE DAŘÍ

Osmitisícový Červený Kostelec leží v regionu, v němž má múza Thálie mnoho příznivců. Hronov, Broumov, Police nad Metují jsou podobně jako Červený Kostelec místy, v nichž se divadlo hraje od dob národního obrození. V Kostelci sahají jeho počátky do počátku 19. století. První oficiální tj. úředně povolený spolek byl založen v roce 1864. Domovskou scénou se stal na padesát let hotel Praha. Jak uvádí brožura vydaná na počest 130. výročí vzniku spolku, od r. 1883 do r. 1910 zde ochotníci uvedli 173 her ve 210 představeních. Základní kámen k budově divadla byl položen dne 3. srpna 1924. Bylo vybudováno „Spolkem divadelních ochotníků za přispění všeho občanstva". Ve své novodobé historii zažili červenokostelečtí ochotníci časy dobré i horší. Nejvíce repríz dosáhla inscenace hry Tamboři aneb Tři na lavičce v režii Jiřího Kubiny (27). V roce 1979 se s ní soubor dostal na Jiráskův Hronov. Podobně úspěšná byla Šotolova Bitva u Kreščaku v režii Emilie Dynterové (JH 1986). AS využila další účasti souboru na Hronově, tentokrát s dramatizací románu Zelňačka, a zeptala se režiséra neúnavného organizátora divadelního života Pavla Labíka na všední život souboru.

Vy sám jste také z divadelní rodiny?

Moje rodina se divadlu věnuje už třetí generaci. „Švihnutý" divadlem byl už můj hronovský dědeček, o němž se říkalo, že ve své době byl nejlepším Kašpárkem. Tatínek hrál a režíroval, maminka hrála, zpívala a tancovala. Pak jsme se přestěhovali do Červeného Kostelce a pokračovalo to. Divadlu jako scénograf se věnoval také bratr, který už nežije, sestra se dala na tancování. Syn hraje a zpívá v kapele, dcera tancuje ve folklorním souboru Hadař. To není všechno. Manželku jsem poznal také v divadle a se svou tchýní jsem hrál, když mi bylo pět let. U nás je divadlo takové rodinné prokletí.

Myslíte si, že divadlo v Kostelci má dobrou pozici?

Řekl bych, bez nějakého vytahování, že výtečnou. Jsem přesvědčený, že díky tomu, protože jsme vždycky sázeli na herecké divadlo. U nás nikdy nebyl režisér zaměřený na avantgardní texty. Divadlo je od slova dívati se, musí být na co a musí to být sdělné. Na to spoléháme a náš divák to vyžaduje.

Počkejte, ale herecké divadlo přece předpokládá, že máte dobré herce?

Náš soubor je v současné době osmdesátičlenný. Pochopitelně všichni nehrají, někteří jen přispívají. Jádro souboru je dejme tomu 30 – 40 lidí, kteří jsou činní na jevišti, nebo za ním. Pak máme úžasnou věc, kterou pokládám za raritu, totiž pět režisérů. Premiéry plánujeme rok dopředu, každý režíruje jednou za dva až tři roky. Na schůzi se odsouhlasí datum premiéry, ta se dá do předplatného Kulturního střediska a je naprosto závazná. Výhodou je, že režisér má na přípravu poměrně hodně času. Myslím tím čas před startem, protože my zkoušíme tři měsíce a ani o den déle. Třikrát týdně plus víkendová soustředění.

Herce nějak školíte, nebo spoléháte na to, že jsou vybavení?

Je výhodu, že máme kádr velmi kvalitních herců. Takže školení rovná se učení jeden od druhého. Mladí se učí od starších. Režisér si najde hru a obsadí si ji ze souboru. Jsem hrdý na to, že můžeme takto pracovat.

Je zajímavé, že právě v tomto regionu se udržela tradice tzv. okresních inscenací. Zatím poslední byla myslím Emigrant, v režii M. Houštěka z Hronova…

Takové spojování sil přináší pro všechny mnoho zajímavého. Faktem je, že se soubory z regionu máme více než dobré vztahy. Půjčujeme si herce a fandíme si.

Soubor je určitě vícegenerační…

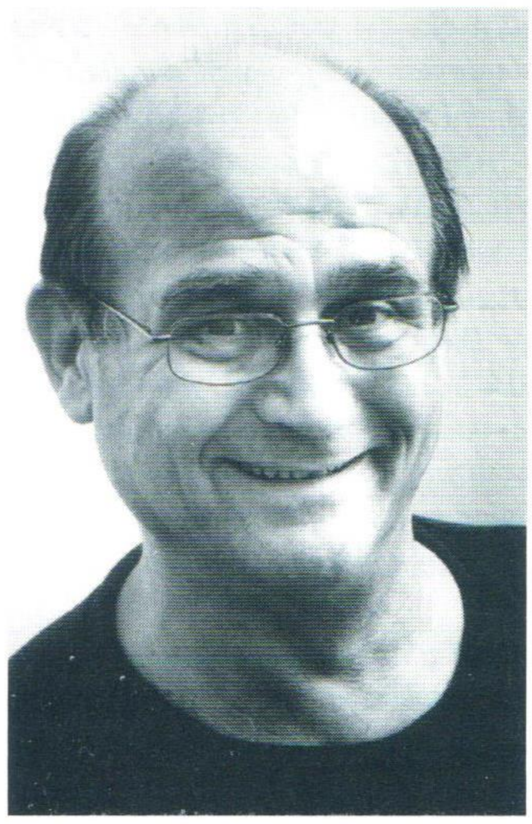
Nejmladšímu je 23, nejstaršímu 89 let. To je dost značné rozpětí, ale nevadí to. Máme totiž výbornou partu. Nerad bych to zakřikl. Nic netrvá věčně.

Partu asi nedělá jen divadelní činnost?

Samozřejmě, neboť každý nemůže hrát. Musíme jim proto nabídnout i jiné způsoby vyžití. Každý únor pořádáme maškarní ples, což se v Kostelci stalo tradicí. Není pouze pro soubor a všichni si užijí legrace. Pak děláme tajný výlet, většinou lidi rozdělíme do tří skupin, ty nechodící odvezeme autobusem. Staráme se o krajskou přehlídku, letos to byl už šestý ročník. V naší režii je občerstvení.

Budova divadla je majetkem města?

Přiznám se, že když se spolkům vracel majetek, koketovali jsme s myšlenkou vzít si budovu zpátky. Pak jsme řekli ne. Máme totiž výtečně pracující Městské kulturní středisko. O budovu bychom se museli starat a s ní o celou kulturu v Kostelci. Proč bychom měli jít do protiproudu.

Režisér Pavel Labík na 73. JH. Foto: Ivo Mičkal.

Předpokládám, že takto agilní soubor určitě vstoupil i do místní politiky…

Už od počátku 90. let máme zastoupení v zastupitelstvu města. Chtěli jsme si pojistit, aby kultura a také sport nedostaly „na frak". Společně se sportovci jsme v prvních volbách měli na kandidátce 4 lidi, z toho byl 1 zvolen, v dalších volbách jsme postavili 14 kandidátů, 3 byli zvoleni. Do dalších voleb jsme postavili plný počet 25 kandidátů, to jsme měli i zastoupení v radě. V současnosti máme 4 zastupitele. Současný starosta Petr Mědílek, bývalý ředitel MěKS, je také členem spolku.

Kromě silného divadelního souboru existují v Kostelci i další aktivity?

Folklorní soubor Hadař a Hadářek, pěvecký sbor Záboj, malá a velká dechovka, swingová kapela, loutkářský soubor. Na tak malé město je to síla. K tomu si připočtěte dobrou základní uměleckou školu, v níž působí špičkový soubor scénického tance Akordy, který vyhrává, kam přijede. Jeho vedoucí Blanka Šourková je úžasná ženská.

Nějak s nimi spolupracujete? Napadá mě např. možnost společné práce na inscenaci hudebního divadla…

Ne, my jsme sice dělali operety jako Perly panny Serafinky nebo Mamzelle Nitouche, stačili jsme na ně však vlastními silami. Žádnou společnou akci nemáme, jednak by to bylo organizačně složité, např. dechovka má 65 členů, a asi by o to ani nebyl zájem.

Když je v městě kolik aktivit, nekonkurujete si navzájem např. v příspěvku z městského rozpočtu?

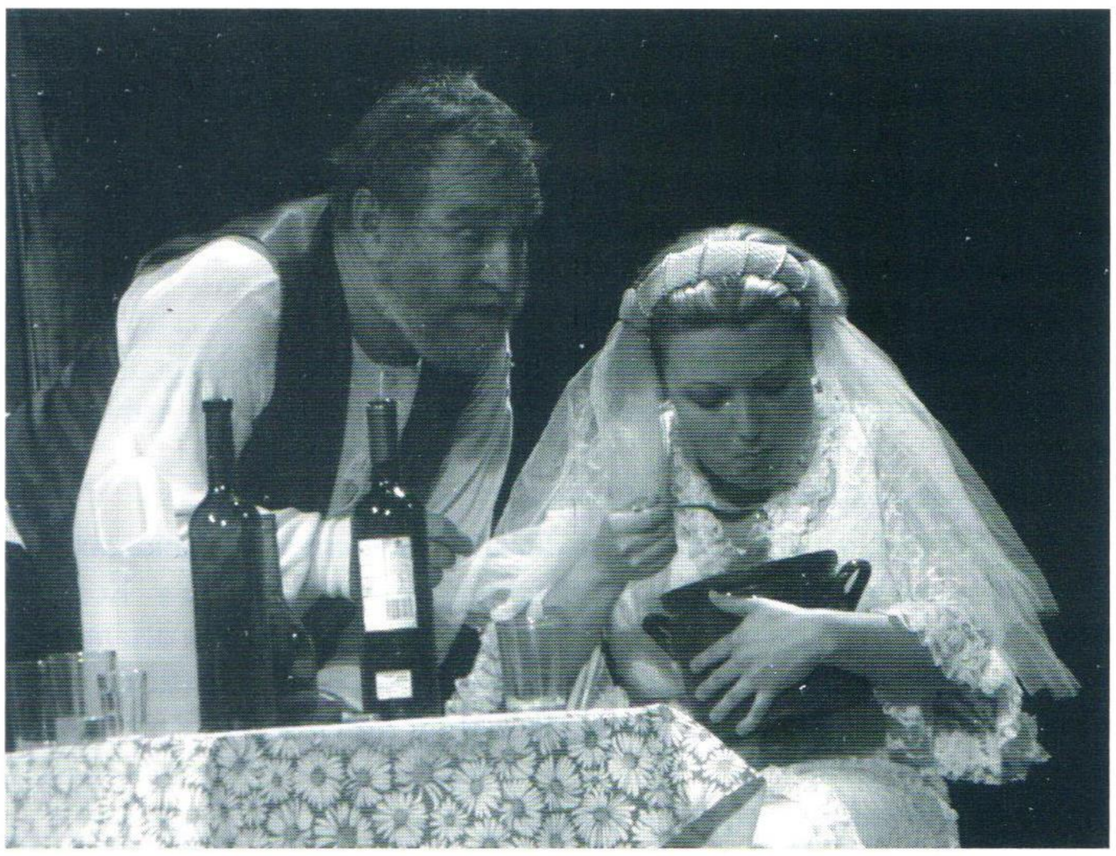
Město dává na kulturu ročně 2,5 miliónu Kč. V tom jsou ale čtyři budovy – divadlo, kino, Domek Boženy Němcové a sál Grafoklubu, kde zkouší Hadař. Takže mnoho peněz nezbude. Divadlo potřebuje dokončit rekonstrukci, šatny, prostory pro kostýmy, zadní část divadla. My jsme schopni si na sebe vydělat. Z výtěžku za Perly panny Serafinky se pořídila zvuková a světelná aparatura, z výtěžku za Nitušku se do divadla pořídil televizní okruh.

Vy dostáváte příspěvek na činnost, tj. např. na přípravu inscenací?

Dostáváme pouze na krajskou přehlídku. Ostatně, my máme ještě jiné možnosti. Např. velký sklad kostýmů, neboť lidi nám nosí staré věci. O kostýmy pečují manželka a švagrová.

Platíte nějaký členský příspěvek?

Třicet korun ročně. Nechceme lidi ždímat. Kromě toho nám jde do sou-

Divadelní soubor MěKS v Červeném Kostelci vystoupil úspěšně na 73. Jiráskově Hronově s dramatizací románu René Faletta Zelňačka v režii Pavla Labíka. Foto: Ivo Mičkal.

ROZHOVOR PRO AS

borové pokladny příjem z občerstvení na Krajské přehlídce a to, co vyděláme na Maškarním plese. Z toho pak platíme výlety, občerstvení na členských schůzích a dárky při životních jubileích. Ve výboru pak vybíráme při každé schůzi, a to je každý měsíc, po deseti korunách. Tyhle peníze pak před novými volbami výboru projíme na „kachnobraní".

Mluvíte o výboru, to znamená, že jste registrovaným spolkem?

Asi Vás překvapím. Výbor máme dvacetičlenný (předseda, dva místopředsedové, pokladník), ale spolkem nejsme.

Jaký tedy máte statut?

Jsme součást MěKS. To znamená, že my i ostatní soubory máme v účetnictví střediska samostatnou kolonku, takže všechny příjmy včetně sponzorských darů jdou na účet střediska. Funguje to dobře a my o změně neuvažujeme. Proč platit nájmy a vést účetnictví. Je zajímavé, že náš soubor se po revoluci nerozsypal. Vezměte si Úpici. Taková tradice a dnes mají velké problémy.

Jak získáváte nové členy?

Zkoušeli jsme i konkurz, z posledního zůstali čtyři mladí. Nechceme mít díru v nějaké generaci. Je směšné, když starý hraje mladého a naopak.

Kolik představení ročně hrajete?

Máme v průměru dvě premiéry do roka, v repertoáru máme tři hry. V září začneme zkoušet hru Limonádový Joe, premiéra bude v prosinci. Za posledních 15 let jsme měli pouze jednu inscenaci, která měla méně než 5 repríz. V průměru se každá hraje asi 15x. Držíme ji rok a půl, přetlak režisérů jinou frekvenci ani neumožňuje. Doma máme většinou plné hlediště. Kapacita je 420 míst. Doma hrajeme v průměru 5x až 6x. Hronovské představení Zelňačky bylo šesté, respektive sedmé, a to jsme to třikrát předělávali.

To vypadá, že snad ani nemáte žádné problémy…

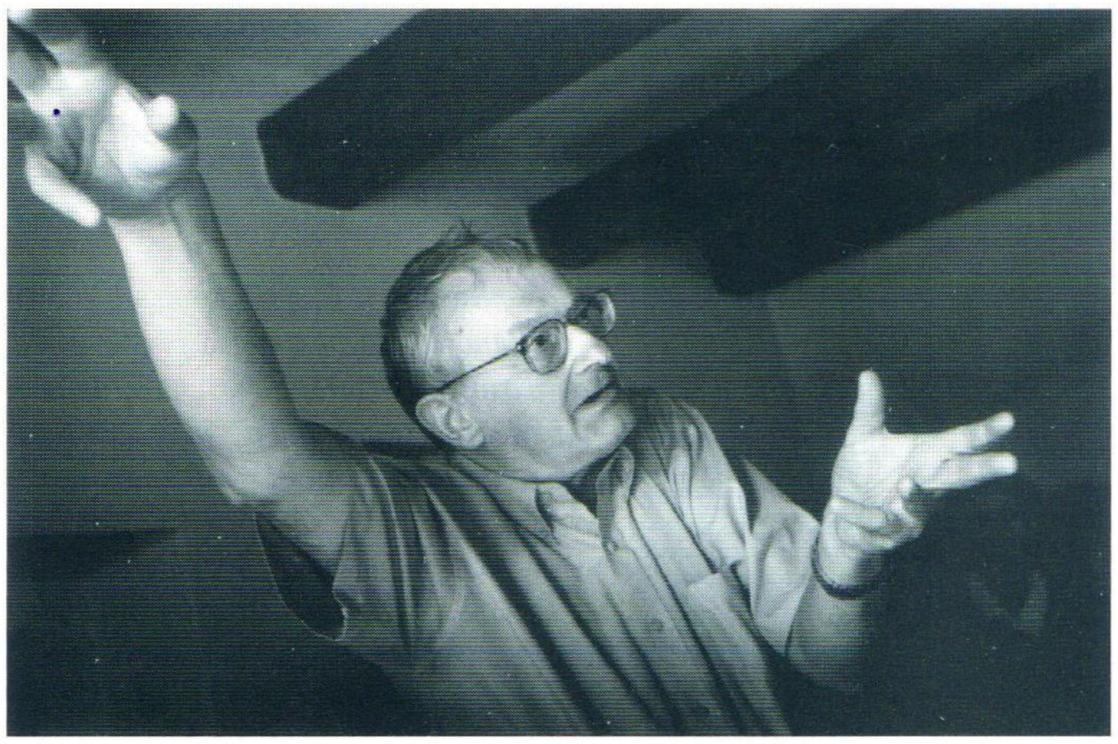
To víte že máme. Já ale soudím, že všechno se vyřeší. Konflikty je třeba řešit pěkně přímo z očí do očí. První náraz je sice silný, ale vyplatí se to.

Děkuji za rozhovor.

Připravila ***Lenka Lázňovská***

VÁŽENÝ PANE PROFESORE, MILÝ JENE,

politik (tedy i já) v dnešní tzv. informační společnosti, je v důsledku pracovního vytížení bohužel někdy zcela odkázán – alespoň pokud se týče získávání informací – na služby různých agentur, neboť vlastním přičiněním jich může sehnat minimum. Není totiž čas číst už ani denní tisk. A tak místo toho, aby média sledoval, sledují je za něj jacísi analytici, kte-

Profesor dr. Jan Císař objektivem Ivo Mičkala při rozborovém semináři na národní přehlídce činoherního a hudebního divadla v Poděbradech v květnu 2003.

ří mu pořizují jejich denní monitoring upozorňující pak už jen na věci podstatné. Jelikož v žurnalistice ale bohužel platí pořád bonmot o tom, že „dobrá zpráva není žádná zpráva“, dostává politik (tedy i já) každé ráno na stůl přehled zpráv o stavu naší společnosti, po jehož přečtení by si někdy nejraději prohnal hlavu kulí (anebo opačně), neboť dobré zprávy v mediálním monitoringu zcela absentují. A tak se nediv, že Tvůj DOPIS-NEDOPIS publikovaný v letošním prvním čísle Amatérské scény, který byl svým způsobem zprávou dobrou, se mi nedostal do rukou. Ani totiž, milý Jene, nemohl! Pokud bys ovšem napsal, že jsem vůl, ujišťuji Tě, drahý příteli, že druhý den ráno bych měl tuto zprávu na stole, včetně nabízených analýz (zda vůl jsem či nikoli) od všech vlivných agentur. Jenže Tys mě vlastně pochválil, což není pro agentury obživa, takže jsem se o Tvém DOPISE-NEDOPISE dozvěděl se zpožděním, a to je také důvodem, že na něj reaguji téměř až po půl roce.

Jenže to, co Ti chci, milý Jene, napsat, nemůže samozřejmě ohraničit nějaký pitomý půlrok, neboť v životě lidském existují záležitosti, které se nemohou rozplynout v čase. A tak se už nikdy nemůže v čase například rozplynout láska. Včetně Tvé lásky k divadlu a lásky k těm, kteří ho dělají. Ty prostě miluješ ty lidičky, hemžící se kolem divadla. A ty lidičky milují zase Tebe, ačkoli dovedeš být k výsledkům jejich práce značně kritický. Jenže ono je vždycky za Tvými mnohdy nemilosrdnými slovy cítit úctu k vykonané práci, neboť dovedeš vnímat její rozměr. A vážíš si té kreativity, jejíž kritické hodnocení nemusí ovšem mnohdy souznět s hodnocením diváckým, což je také hlavním důvodem našich (jen na první pohled) antagonistických postojů a všech těch dlouhých vzrušených debat, vedených většinou zvýšeným hlasem, které ovšem, upřímně řečeno, vždycky spíše vzrušovaly ty kolem nás, zatímco my jsme sémantický orgasmus obyčejně vždycky pouze předstírali.

Zažil jsem a přečetl nepochybně stovky Tvých hodnocení, recenzí, analýz a studií a ať už byla určena pro akademickou veřejnost či mířila do řad divadelních plebejců, vždy to byla slova, která chtěla problémy pojmenovat a pomoci řešit. Nikdy nikoho neurážela, neponižovala a nezesměšňovala, kterak je jinak zvykem v české divadelní publicistice, ze které se většinou dovídáme, jak by ten či onen recenzent dělal divadlo, kdyby to uměl.

Tvoje ironie dovede pohladit, Tvá občasná jízlivost nezraní. Mám Tě rád, Jene Císaři, pro Tvoji toleranci, ale i nesmiřitelnost. Pro tvoji hlučnost i klid, který člověk v Tvé blízkosti získá. Mám Tě rád pro Tvůj smích i vztek.

„Nemůžeme mít rádi toho, komu se nemůžeme zasmát!“, napsal svého času Karel Čapek. Právě proto Tě mám také rád, a proto se Ti někdy tak rád zasměju, když mnozí, dnes již dokonce zasloužilí čeští divadelníci, vzpomínají na svá studentská léta právě v souvislosti s Tebou. Když Tě skvostně parodují a imitují. A když je z toho ale přesně cítit ta láska k Tobě, jako je stejně cítit z Tebe, když hovoříš o svých průserářských studentech. (Panu učiteli s láskou a opačně, dalo by se říci).

A tak se nediv, že mě Tvůj DOPIS-NEDOPIS potěšil, a že jsem z něho dojatý jako holka z Perlovky, která dostane nabídku k sňatku. Trošku k tomu dojetí a následným nostalgickým vzpomínkám také ještě přispěla skutečnost, že jsem na té dvoustraně AS, kde jsi svůj laskavý text o mně otisknul, napočítal už 4 nebožtíky. A tak mě, milý Jene, v té souvislosti napadlo, že i my dva (když jsme na té cestě od kolébky do krematoria vlastně už spíše v té poslední třetině naší divadelní cesty) bychom měli počítat s tím, že jednou přijde Hronov, kde už se ani u té tlačenky a šampaňského (sakra!) nepotkáme. A že je tedy dobře, že jsme si to všechno intimní, po té třicetileté známosti, vysvětlili alespoň prostřednictvím Amatérské scény, když naživo na to jaksi nebyl čas. Asi to bude tím, že jsme oba takoví nesmělí introverti.

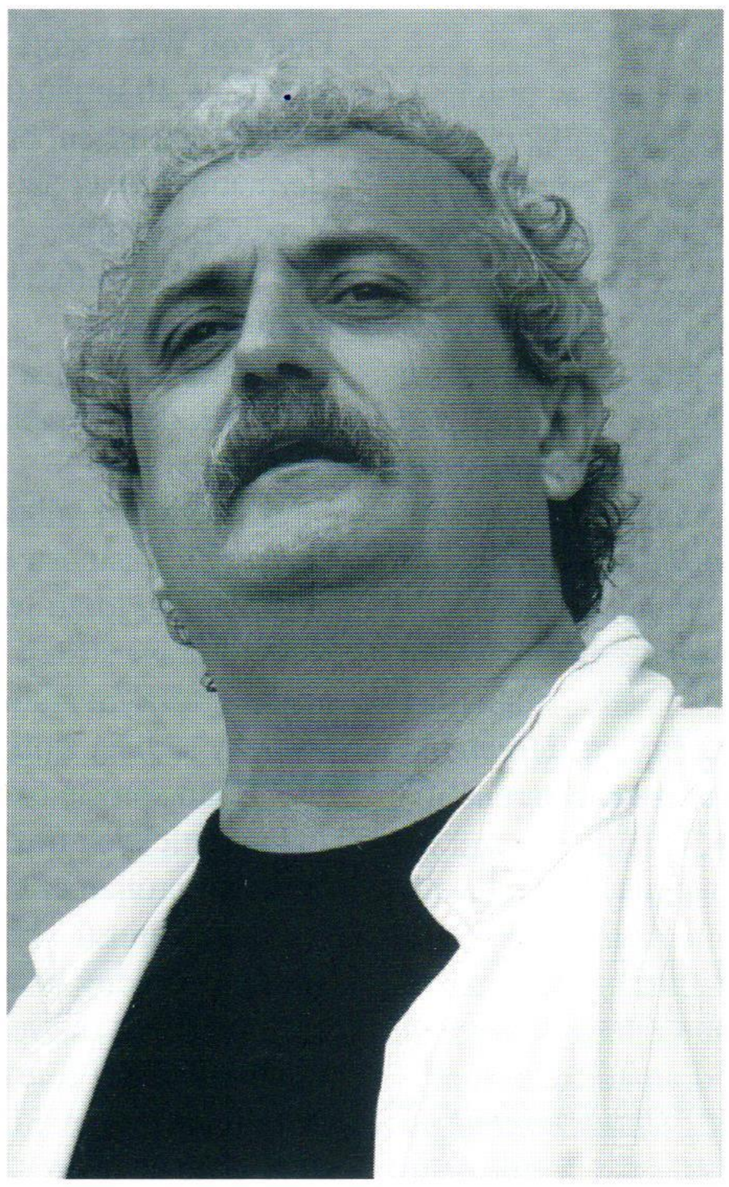
Mám Tě rád, Janku!

Tvůj ***Pavel Dostál***

AS blahopřeje k jubileu

P.S. Nevím ovšem, proč jsi o mně kdysi jednou škodolibě (jak je samozřejmě Tvým ošklivým zvykem, když mluvíš o mně) prohlásil, že „kdybych měl k dispozici kouzelníka, určitě bych ho na jevišti v čemkoli uplatnil“. Když ale podobně dneska dělá divadlo Morávek, říká se tomu postmodernismus a jsou z toho všichni na větvi. Tak nevím, proč jsi nebyl v předstihu tehdy ze mě na větvi také. Ale budiž Ti odpuštěno, dědku, protože i mistr tesař se utne!

K PĚTASEDMDESÁTINÁM ZDARKA POPA

Ministr kultury Pavel Dostál při oficiálním zahájení 73. Jiráskova Hronova. Foto: Ivo Mičkal.

Zdarek Pop, narozen v roce 1928, začal pracovat v sokolském loutkovém divadle v Přerově, kde působil až do nástupu do školy v Praze. Hned po svém zabydlení v hlavním městě hledal nějaké loutkové divadlo a měl veliké štěstí, že se dostal do souboru, kde působily již v té době kvalifikované a zapálené amatérské osobnosti jako byli akademický malíř Ota Bubeníček, Vít Skála, režiséři Erik Kolár, dr. Jan Malík a mnoho dalších. Tito lidé, s kterými se Zdarek setkal, mu dali vynikající školu a průpravu pro další práci v Olomouci, v loutkové scéně Kašpárkova říše. V té době zde působil jako vedoucí ing. František Čech, po něm František Štěrba a v roce 1963 se stává vedoucím souboru Zdarek Pop, který zde působí již 40 let. Získává pro loutkařinu celou svoji rodinu a ta postupně přivádí do souboru nové perspektivní zájemce.

Mimo organizační souborové zatížení se Zdarek snaží využít svých znalostí, které získal ve scénografické škole SČDO. Čtyřicet let je vedoucím souboru, scénografem, režisérem a realizátorem loutek a výprav. Za všechno, co udělal pro rozkvět loutkového divadla, a především za pořádání, dnes již 16. Čechovy Olomouce, mu patří náš srdečný dík. Oprávněně byl odměněn řadou čestných uznání: Zlatým odznakem Josefa Skupy, Zlatým odznakem SČDO, Čestným uznáním Matěje Kopeckého s tím, že se zasloužil o československé a nyní české loutkářství, cenou PhDr. Jindřicha Veselého a nyní na 16. Čechově Olomouci obdržel Zlatý odznak J.K. Tyla.

K tvému životnímu jubileu, které jsi oslavil 23. září 2003, bych ti chtěl poděkovat za všechny loutkáře a popřát pevné zdraví.

Miroslav Ryšavý

Zdarek Pop v roce svých pětasedmdesátin.

DRAMATURGICKÝ POZORNÍK

VILÉM WERNER
ČLOVĚK V PEKLE

(1949, První díl trilogie Lidstvo v bouři)

Vilém Werner (1892-1966)

Dramatik, scenárista, spisovatel, lektor a redaktor, který v první polovině 20. století neoddiskutovatelně patřil doma i v zahraničí k nejhranějším dramatikům (vedle F. Langra a K. Čapka), ve druhé polovině století bylo však jeho jméno z kulturního povědomí dokonale vytěsněno a víceméně při tom, bohužel, zůstalo až dodnes.

Narodil se roku 1892 v rodině českého úředníka ve Vídni, za 1. republiky byl zaměstnán deset let jako český úředník na Slovensku a u tamních ochotníků také začal sbírat první úspěchy jako dramatik. Od konce 20. a po celá 30. léta byl na Slovensku jedním z nejhranějších českých autorů, a to zejména díky svým konverzačním a mravoličným komediím o lásce a o rozpadu rodin (***Choulostivá historie***, ***Právo na hřích*** a nejznámější ***Lidé na kře***). Po přesunu do Prahy se začal živit pouze literární a lektorskou činností, prorazil na velké reprezentativní profesionální scény. Vinohradské divadlo uvedlo v letech 1928-1941 s úspěchem pět jeho her – ***Srdce na uzdě***, ***Komediant Hermelín***, ***Zuzana hraje vabank***, ***Právo na hřích***, ***Půlnoční slunce***. Neméně úspěšná byla uvedení jeho her v Národním divadle. Roku 1929 se stal tajemníkem vinohradského divadla, od roku 1936 tajemníkem a redaktorem Radiojournálu. Po svém vyhazovu z rozhlasu a prvním zákazu uvádění svých her roku 1942 se pod různými krycími jmény snažil uživit v Lucernafilmu jako scenárista (např. scénář k filmu O. Vávry ***Šťastnou cestu!***, 1943). Během své nucené odmlky v oblasti dramatické psal prózu (např. ***Sedí rybář u vody***, vyšlo 1942, 1948, 1992; ***Chodí houbař po lese***, 1947). Po válce V. Werner krátkodobě pracoval jako lektor nebo scenárista na Barrandově, vždy pod cizími jmény. Jeho marné pokusy jakkoli působit v oboru, a později i mimo něj, vždy končily zamítnutím příslušného kádrového oddělení. I v tomto beznadějném období psal dál, hry i ostatní tvorba však vesměs dodnes existují pouze ve strojopise (***Trosečníci***, 1959, aj.). Zbytek života prožil Vilém Werner v hluboké depresi a izolaci, které ho dovedly až k tragické smrti roku 1966.

Příčinám onoho „pozoruhodně důsledného" vytěsnění V. Wernera a také jeho dílu a rozporuplné osobnosti se poučeně věnuje Vladimír Just v poutavé studii Případ Vilém Werner, otištěné v Divadelní revui č.1/2003. (Ve stejném čísle tohoto odborného čtvrtletníku vyšla také dosud nepublikovaná hra ***Člověk v pekle***.) V. Just také uvádí nemnohé literární zdroje, ve kterých se s rozporuplnou a dramaticky i lidsky přitažlivou osobností Viléma Wernera můžete setkat. Úmyslně nepíši *seznámit*, protože jméno Vilém Werner skutečně figuruje pouze v několika poválečných výčtech repertoáru a sbornících. V publikacích vydaných do roku 1949 figuruje ještě dramatik Werner na čestném místě. Jednou z nich je rozsáhlá kniha portrétů českých dramatiků ***České umění dramatické*** autorů F. Götze a F. Tetauera, vydaná roku 1941. Přináší portréty 70 českých autorů, výčet jejich her a stručný obsah 155 z nich. Rozhodně si zaslouží vaši pozornost při hledání vhodných textů. Vedle stálic repertoáru českých divadel (Její pastorkyňa, Gazdina roba, Maryša, Třetí zvonění aj.) se tady můžete seznámit s pravými perlami v podobě např. méně známých frašek, situačních i konverzačních komedií, ale i psychologických dramat. Pochopitelně s těmi, které vznikly do roku vydání. Kniha - encyklopedie - předkládá i hry a autory dávno zapadlé a dnes již nehratelné, ale ve svém žánru je pravděpodobně nepřekonaným výčtem a pomocníkem pro divadla profesionální i amatérská. Vilému Wernerovi zde autoři věnují 9 stran, kde mj. přinášejí synopse čtyř z jeho komedií a veseloher, včetně nejznámější i díky filmovému zpracování Lidé na kře. Ostatní tři jsou: ***Právo na hřích, Medvědí tanec*** **a** ***Komediant Hermelín***.

Také ve druhém čísle katalogu divadelních her sestaveném Jarmilou Černíkovou najdete synopse některých Wernerových her. (Padesát příběhů a zase dva navíc, Katalog her českých autorů, Činohra, II. díl, IPOS-ARTAMA Praha, 1977)

Člověk v pekle

Osoby: 6 žen (Truda – asi 20-25 let; Její matka – asi 45-50 let; Frieda – kamarádka Trudy, podobného věku; Služka Käthe – méně než 20 let; Paní von Wurmsdorf – mezi 45-60 lety; Sousedka Jänecková – mezi 40-60 lety) **+ 10 mužů (z toho několik němých rolí;** Seržant Morten Kelts – asi 35 let; Erich, bratr Trudy – asi 16 let; Heirich, Kurt, Heinz, Ernst, Hermann – kluci asi mezi 13-19 lety; Herec Spannfuss – asi 40-50 let; Kapelník Semmler – asi 60 let; MUDr. Jachmann – 60-70 let) + 6 **mladších mužů v rolích amerických a německých vojáků –** němé nebo téměř němé role.

Místo děje: I. a II. dějství – sklepní místnost pod rozbořeným domem; III. dějství penzión – hala a pokoj.

I. Ke konci války, v nejmenovaném pobořeném německém městě, ve sklepní místnosti provizorně zařízené k bydlení, v nelidských podmínkách žije torzo jedné německé rodiny. Chlapec Erich s kamarádem Kurtem právě střílejí ze sklepního okénka na Američany, Erichova stará matka s těžkým zraněním nohou je schoulená na posteli a modlí se. U ní apaticky sedí na židli její dcera Truda, která v rukou drží zabalené malé dítě. Erich sprostě okřikuje matku, fanaticky pálí z pušky a pusu má plnou nacistických frází a führera. Salva z druhé strany okna dává najevo, že naivní protiamerická akce chlapců byla prozrazena.

Do místnosti vbíhá Spannfuss, obyvatel vedlejšího sklepa, soused, bývalý podřadný herec městského divadla, panikář a zbabělec, který se vždy snaží stát „na správné straně". Přináší zprávu, že Američané už mají pod kontrolou celé město, že dům je obklíčen. V té tragické situaci se ale bojí jen o sebe. Strhne se rychlá hádka a rvačka mezi ním a Erichem, který chce jít střílet jinam.

Do nastalé situace vchází americký voják, seržant Morten a skupinka dalších vojáků. Erich se stačí schovat, Truda schová jeho pušku k matce do postele. Kurt svou pušku vyhodí na ulici a schovat se už nestihne. Vojáci seberou a odvedou Kurta. Důstojník přikazuje Mortenovi dokončit prohlídku, a tak tu Morten zůstává sám. Spannfuss se před ním třese strachy, přitom nepřímo potvrdí, že se odtud opravdu střílelo. Nejvíc statečnosti a hrdosti projeví Truda, ukáže se, že rozumí anglicky. Na Mortenovy otázky odsekává a odpovídá značně cynicky. Ukáže se proč – její dítě je mrtvé, jeho otec taky, Truda už nemá proč bojovat. Matka má těžce popálené nohy a už několik dní je bez pomoci, přestože k ní i během bombardování statečně chodil doktor, který ale neměl pořádné léky. Morten projeví nečekaný soucit a lidskost. Truda ho podezírá, že je také Němec, když tak dobře umí jazyk, ale on na sebe prozrazuje pouze to, že jeho otec byl Nor a matka Američanka.

Morten ví o schovaném Erichovi, nabízí mu milost za odevzdání pušky, ale Erich neprojevuje ani kapku vděčnosti. Má navrčené hitlerovské fráze o cti svého národa, frackuje a „ví", že Morten se za tu milost bude chtít vyspat s Trudou. Morten žasne. Ale vysvětlit, proč klukovi dává milost, nedovede. Prý musí zachránit sedm lidí a Erich by mohl být pátý. Svoje tajemství si Morten ponechává až do konce hry. Truda nakonec Mortenovi uvěří a pušku mu dá. Před dalším příchozím Američanem Morten skutečně řekne, že pušku našel u schodů. Teprve teď opravdu spadne hradba okolo Trudy. Teprve teď se rozpláče nad situací, ve které se všichni ocitli. Před válkou pracovala jako sekretářka u svého otce – lékaře, který zahynul při náletu. Její snoubenec padl na frontě. Do Trudiny upřímné zpovědi skáče Spannfuss se svými oplzlými a rádoby hrdinskými řečmi, ale Morten ho utne.

Truda: /.../ Je to paradoxní, ale v tom řádění pekla všecko v člověku spalo. Jen jsem si přála, aby i tyhle poloviční sutiny na nás spadly

a pohřbily to naše neštěstí i s námi. Až teď… teď přichází bolest… (vzlyk, pláče)

Morten: (je mu při jejím pláči nevolno, vrtí se na místě. Pak vidí východisko v tom, že jí nabízí cigaretu) Vezměte si…

Turda: (uchopí ho oběma rukama za ruku, v níž drží balíček a pohlíží k němu vzhůru, řekne z hloubi citu) Srdce se probudilo…to proto, že se v tomhle *pekle našel člověk!*

Morten neví, jak na Trudiny projevy vděčnosti reagovat a rychle se loučí. Truda se projevuje jako člověk z masa a kostí, jako typická wernerovská žena-hrdinka, nepatetická, chybující, upřímná, žádný model. Přiznává, že i ona věřila führerovi, ale teprve když poznala válku, uvědomila si, že Němci byli jako posedlí ďáblem. Matka se k ní přidává, ale Erich je zaslepený pro svou „svatou německou věc".

Do sklepa přichází doktor Jachmann, v doprovodu s vojákem přináší aspoň nějaké léky, je to, jak říká Truda, vedle Mortena druhý *člověk* v tomhle pekle. Je slyšet střelbu, přestože město už je dobyto a obsazeno Američany. Doktor říká, že jde o popravu civilistů, kteří byli přistiženi se zbraní a nevzdali se. Erich vzpomene Kurta – hrdinu a sám sebe má za zbabělce. Vtom vbíhá hysterická žena Jännecková, které právě také zastřelili manžela. Erich znovu provokuje – utrousí poznámku, že Truda ještě Američanovi líbala ruku. Jännecková se na ni vrhne, proklíná Němce i Američany, doktor Jachman ji uklidňuje a filosofuje nad kořeny zla. Vidí je mnohem dál než u Hitlera, a sice u Nietzcheho, jehož šílenství prý podědil celý národ.

Morten do sklepa přináší košík s jídlem. Spíše se zbytky jídla, které posbíral u kamarádů, a slibuje přinést pořádné jídlo z vojenské kuchyně a léky. Přinesl také dřevěnou bedničku, aby Truda mohla pohřbít své dítě. Zatímco se všichni věnují jídlu, Truda Mortenovi děkuje, on se nadobro loučí, jede s armádou dál. Truda je dojatá a vymámí z něj alespoň jeho jméno. Když zmizí Morten, objeví se Kurt. Vypráví, jak mu Morten umožnil utéct. Truda chápe, že je to Mortenův šestý zachráněný život.

II. Ve stejné místnosti, která je teď ale prázdná, se postupně začnou scházet kluci, menší, ale i dospívající. Mezi nimi Erich a Kurt. Mají noty, aby své nepovolené shromáždění mohli maskovat sborovým zpěvem. Ve skutečnosti jsou organizovaní, nadšeně hajlují a ve svém mnohdy naivním nadšení jsou nebezpeční. Vzývají Hitlera, a přitom kšeftují s Američany, dohazují jim holky a plánují odvetu.

Heinrich: Bratrská organizace „Nordost-zwó" měla včera pietní oslavu. Odkrouhli už čtvrtého amerického vojáka. My se můžeme pochlubit jen jedním a toho jsem oddělal já. /…/Musíme „Nordost-zwó" dohonit. Jde o čest organizace. Po schůzi tu zůstanou k poradě oficíři Erich a Kurt.

Schůzi rozpustí příchozí Američan se dvěma německými vojáky. Jeden z Němců při prohlídce kluků zapře, že našel zbraň, a tak se nic nestane a vojáci odejdou. Vůdce party Heinrich pak ukazuje Erichovi a Kurtovi „pekelný stroj". Bombu, která se dá nastavit tak, aby vybuchla přesně za hodinu – když kyselina proleptá kovovou stěnu krabice. Kluci plánují, že to musejí umístit někam, kde se schází hodně Američanů.

Truda přichází domů a rozpouští spiklence. Zlobí se, že se Erich raději nesnaží někde pracovat a vydělávat. Kluci se jí ale jen vysmívají a táhnou na další „schůzi".

Do sklepa přichází Frieda, Trudina kamarádka, ale na rozdíl od ní perfektně oblečená a upravená. Frieda vypráví, že teď bydlí v zachovalejší části města, u vdovy von Wurmsdorf, která pronajímá děvčatům pokoje, její dům je částečně bordel, ale říká mu penzión. Takže Frieda se živí jako „lepší prostitutka", Američani ji živí i šatí, berou ji tancovat. Na rozdíl od ní Truda právě přišla o práci u zahradníka, protože si na ni dovoloval, ale ona s ním nechtěla nic mít. Frieda Trudu nutí, aby přestala myslet na morálku a šla dělat to, co ona. Nabízí jí do začátku šaty a peníze. Dívky jsou vyrušeny Spannfussem, který přijde vymóděný do směšného kostýmu. Účinkuje teď v nějakém kabaretu pro Američany, ale jeho hlavní prací je „sňatková kancelář". Dohazuje Němky Američanům. Nabízí své služby Trudě, Frieda už odešla. Spannfuss má, stejně jako Frieda, to, co dělá, „filosoficky" zdůvodněno. Truda ho vyhodí a o samotě pak se střepem zrcadla sní, zapíná gramofon, co tam zbyl po „schůzi" kluků, a tančí. V tom ji zastihne Morten. Truda je ale příjemně překvapená. Prořekne se, že vlastně snila o něm. Děkuje mu za bratra, za matku, kterou nechal převézt do lazaretu, i když tam později zemřela. Morten vypráví, že byl zavřený. Za to, že kradl konzervy a rozdával je potřebným. Truda se do něj už dávno zamilovala. Přestože Morten dělá, že si nepamatuje její jméno, je jasné, že mu není lhostejná. Zařídil Trudě i nějaké oblečení z vybombardovaných domů, se kterým se, jako se vším, kšeftuje. Truda si myslí, že to dělá pro to, aby ji dostal do postele, a pak ji paradoxně rozpláče, když zjistí, že ona je pro něj tou, kterou by právě jen tak do postele nechtěl. Na to jsou jiné… Ale ještě jí nedá ani kapku naděje, že by pro něj přece jen mohla něco znamenat. Navíc dojde k nedorozumění. Morten Trudě nabízí byt a práci, ona myslí, že jde o „penzión", ve kterém bydlí Frieda. Ale ukáže se, že na bydlení to sice je TEN penzión, ale jde o práci v kanceláři.

III. V penziónu paní von Wurmsdorfové. Bývala to přepychová vila, teď se její majitelka snaží jakž takž zmátořit. Vidíme, jak se dohaduje se služebnictvem a s některými nájemníky. Mortenem najatý Spannfuss sem doprovází Trudu, která je slušně oblečená. Hrozně jí ale bolí hlava a paní domácí slibuje poslat jí léky. Do domu se díky sestře dostal i Erich, přinesl jí nějaké věci. Bydlet tam se sestrou odmítá, chce být se svými kamarády a „sloužit jejich věci". S Kurtem a Heinrichem tady pak instalují bombu, která má v devět hodin vybuchnout. Tou dobou by v hale měl probíhat taneční večírek, tedy spousta lidí. Erichovi dochází, že tím pádem má o život přijít i jeho sestra a trochu se zarazí.

Truda: /…/ Měl by jít někam do učení. Copak takhle chcete žít pořád? Jako lupiči?

Heinrich: Lupiči? Dhhhe! – Odpovím vám slovy Nietzcheovými: Nebezpečí a násilí jsou nevyhnutelné nutnosti. Musíme se varovat, abychom byli dobří. /…/ Jsme nadlidé!

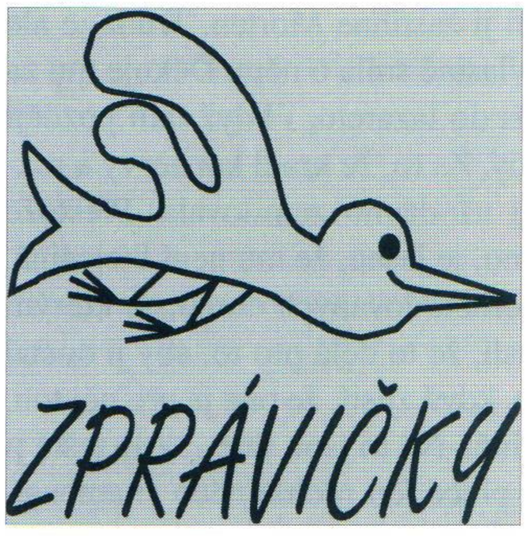
Truda: /…/ Erichu! – Proč mu neodpovíš slovy jiného našeho filosofa, které tak často opakoval náš otec? „Moji duši naplňují stále rostoucím údivem dvě věci: Hvězdné nebe nade mnou a zákon mravnosti ve mně." To napsal Kant. (Heinrichovi se zlehčujícím úsměvem) Ale to vy asi neznáte, že?

Přichází Morten ještě s nějakými věcmi. Potvrdí sice klukům, že večer sem přijdou jeho přátelé, ale ve skutečnosti je chtěl jen odbýt. Jde se rozloučit s Trudou, večer nikdo nepřijde, rozloučení s kamarády se koná na ubytovně. Morten se musí vrátit domů, Truda má pro něj dárek – papuče, aby se cítil jako doma. Trochu spolu žertují a on jí pak jde pro lék na bolení hlavy do lékárny. Jenže vtom přichází na návštěvu Frieda a nese Trudě prášek od paní domácí. Truda se s ní nechce bavit, tak si Frieda jen neodpustí několik rad ohledně Trudiny vlídnosti k Mortenovi a za chvíli odchází. Mj. Trudě radí, aby se nezamilovala, že se to v tomhle řemesle nevyplácí. Truda se schoulí do křesla, odpočívá, hlava už jí přestává bolet. Za chvíli se vrací Morten, ale Truda šelmovsky předstírá, že spí. Pro Mortena je to vhodný časoprostor ke „zpovědi". Svěřuje se spící Trudě, jak ji touží obejmout. Pije víno co donesl, a tím dostává stále větší odvahu. Vypráví všechno tak, jak by k tomu neměl odvahu, kdyby se mu Truda dívala do očí. Jak by si přál zůstat pro Trudu vzpomínkou – „krásnou duhou", stejně tak jako zůstane ona pro něj; vypráví co všechno zažil, kde pracoval, o čem přemýšlí a sní. Blíží se devátá a on musí odejít. Loučí se se spící Trudou a tuší, že spánek jen předstírala. Morten odejde a za okamžik Truda vyběhne za ním s voláním, že ona je jeho sedmička. Sedmý člověk, kterému zachránil život. A není to jen symbolické, protože potom, co Truda vyběhne z domu, vybuchne bomba, kterou tam nastražili kluci.

Hra Člověk v pekle je pochopitelně hrou silně protifašistickou, ale není to její jediný a hlavní smysl. Je pravým wernerovským panoptikem lidiček, důkladně prokreslených postav, které stvořila doba. Na jedné straně lidské tragédie, na straně druhé ti, kteří z tragédie druhých dovedou těžit. Všem jde o jedno – přežít, některým ale také stále ještě o to, aby v tom přežití zůstali lidmi.

Text hry vyšel v Divadelní revui č. 1/2003. Vydal Divadelní ústav, Celetná 17, Praha 1. Tel. 224 809 133, www.divadlo.cz/revue

Připravila ***Pavlína Morávková***

VYBRÁNO Z DATABÁZE IPOS

BRNO (386 tis. obyv.): V květnu se v Brně konal 2. ročník hudebně-divadelního festivalu Přesahy 2003, na kterém vystoupila např. Ester Kočičková, kapela Swordfishtrombones a další. Součástí programu byl turnaj v improvizaci a dvoudenní improvizační workshop. Dílna byla určena každému zájemci, v soutěži se představily týmy zkušených pražských improvizátorů - O.T.I.S.K. (Otevřená improvizační skupina) proti seskupení PRA.L.I.NY (Pražská liga v improvizaci nyní). Klání se řídilo hokejovými pravidly. *(Rovnost-Týden, 14.5.2003)*

BRNO (386 tis. obyv.): Mezinárodní festival pouličních divadel v Brně nabídl od 1. do 5.9. více než 20 souborů z 8 zemí. Program letošního ročníku, nazvaný Na prknech, dlažbě i trávě, se uskutečnil nejen na náměstí Svobody a na nádvoří Staré radnice, ale nově také v loutkovém divadle Radost. Tentokrát tvořily čistě pouliční akce menšinu, naopak se rozrostla představení pro děti, která byla zajímavá i pro dospělého diváka. Představilo se např. ostravské Divadlo loutek, komediant Víťa Marčík, královéhradecké divadlo DRAK, Divadlo Continuo, Divadlo v Dlouhé, Divadlo Minor a další zavedené soubory, vedle nich i mladé a nezávislé skupiny. Mezi zahraničními účastníky se objevilo např. poznaňské Divadlo Zóna a francouzské Divadlo Cacahuete. *(Lidové noviny, 29.8.2003)*

CHEB (32 tis. obyv.): V Západočeském divadle v Chebu se ve dnech 4.-7.9. uskutečnila přehlídka Divadlo jednoho herce. Letos již 12. ročník prestižního bienále nabídl celkem 16 představení. Svědčí to o šíři rozpětí tohoto náročného, často však opomíjeného žánru. Důkazem jeho postupné emancipace je Cena Thálie, letos udělená T. Medvecké za monodrama Poprvé vdaná. Vedle této inscenace představila chebská přehlídka v dalších projektech např. V. Helšuse (liberecké Divadlo F.X. Šaldy), P. Lustigovou (NoD Roxy Praha), H. Frankovou (Divadlo Dagmar Karlovy Vary), J. Duška a další. Ze zahraničí se zúčastnilo např. slovenské Divadlo Andreje Bagára Nitra a polská herečka A. Czyzewska. *(Lidové noviny, 6.8.2003)*

DEŠTNÉ V ORLICKÝCH HORÁCH (590 obyv., okres Rychnov nad Kněžnou): Ve dnech 30.5. až 14.6. se v Deštném v Orlických horách konalo Česko-polské divadelní léto, kterého se zúčastnily soubory z okolí, např. Severka z Olešnice v Orlických horách, Max Sedloňov, Osvětová beseda Bystré či Kačenka Deštné. *(Horský kurýr, č.6, 2003)*

HRANICE (20 tis. obyv., okres Přerov): Od 21.6. se v Hranicích konal 2. ročník divadelního festivalu Láhor, kterého se účastnily neprofesionální a poloprofesionální soubory jako Jednota z Prahy, SAD z Plzně, Kabaret Caligula z Prahy, Divadlo DNO z Hradce Králové a další. *(Nové Přerovsko-Olomoucký den, 20.6.2003)*

KLADRUBY (1300 obyv., okres Tachov): V červenci se v areálu kladrubského kláštera konala přehlídka ochotnických souborů Divadelní léto, které se zúčastnil např. Divadelní soubor MKZ Horšovský Týn. *(Tachovský deník, 1.7.2003)*

KOLÍN (31 tis. obyv.): Osmý ročník festivalu neverbálního divadla Mimoriál se od 11. do 13.9. konal na Kmochově ostrově v Kolíně. Program se odehrával v cirkusovém šapitó, na lodi bratří Formanů Tajemství a v divadelním stanu Gaspard. Představilo se Divadlo Continuo, divadlo ANPU, na pořadu byly i pohádky a klaunské výstupy. *(Večerník Praha, 11.9.2003)*

KYTLICE (390 obyv., okres Děčín): Obnovené lesní divadlo Mlýny v Kytlici bylo slavnostně otevřeno. Rekonstrukci vedl šéf Hudebního a Divadelního spolku Kamenice - L.d. Mlýny Karel Krejčí. Při obnově pomáhali divadelníci, studenti, keramici, umělecký řezbář a odborný tesař. Náklady činily několik desítek tisíc korun. Přispěla Česká Kamenice i divadelní spolek. Lesní divadlo ve Mlýnech bylo vybudováno v r. 1931 a ve své době patřilo mezi nejkrásnější přírodní divadla v severních Čechách. Jeho obnova byla prováděna podle dochovaných fotografií. Prostor divadla tvoří základní jeviště, několikaúrovňové vstupy a plošinka ve výši 4 metry. Hrát lze ve 3 výškových úrovních. Naproti jevišti je svah, který slouží jako hlediště pro 200 diváků. První divadelní představení bylo připraveno na 19.7. *(Děčínský deník, 12.7.2003)*

LOUNY (20 tis. obyv.): V červnu bylo při rekonstrukci divadla v Lounech proinvestováno 26 mil. Kč, což je polovina prostředků, určených na celou rekonstrukci. Hotová je hrubá stavba. Nový sál pojme 271 diváků, jsou tu místa i pro vozíčkáře, kteří se do hlediště dostanou výtahem. Do konce září bude rekonstrukce dokončena včetně vybavení nábytkem. *(Deník Lučan, 2.7.2003)*

NETOLICE (2700 obyv., okres Prachatice): Od r. 1997 pořádá Divadlo Continuo pravidelně prestižní mezinárodní divadelní projekt Kratochvílení, který se stal jednou z nejvyhledávanějších událostí divadelního léta. Základní myšlenkou projektu je tvůrčí setkání divadelníků nad společnou prací. Všichni zúčastnění po dobu 4 týdnů připravují v bývalé zemědělské usedlosti Švestkový dům (sídle Divadla Continuo) inscenaci, která je určena výhradně pro areál zahrady zámku Kratochvíle. Po premiéře následuje 6 repríz a derniéra. Na realizaci projektu se vedle zkušených umělců a performerů podílejí vždy formou neplaceného workshopu mladí studenti a fanouškové pouličního divadla. Letos se workshop uskutečnil ve dnech 7.-29.7. Tentokrát bylo tématem Kratochvílení cirkus v nových podobách. Na přípravě inscenace s pořádajícím divadlem spolupracovala řada umělců, skupin, studentů divadelních škol a zájemců z ČR, Slovenska, Polska, Maďarska a Francie, kteří se hlásí k vlně tzv. nového cirkusu. *(Loutkář, č.3, 2003)*

NOVÝ JIČÍN (27 tis. obyv.): Od 12.6. se v kamenném divadle v Novém Jičíně konal 7. ročník Divadelní dílny, na které se představilo např. Rýpadlo přívětivé pádlo z Kopřivnice, domácí Divadlo na kraji, Dividlo z Ostravy a dalších 5 souborů. *(Kopřivnické noviny, č.23, 2003)*

ODRY (8000 obyv., okres Nový Jičín): Ve Veselí (m.č. Oder) se 31.5. pod názvem Divadelní skopičiny 2003 konala přehlídka určená dětem. Představilo se na ní 6 divadelních skupin, např. havířovský SuVel s loutkovým představením, ostravské divadlo Jiříkovo vidění, soubor ostravské Janáčkovy konzervatoře atd. *(Moravskoslezský deník-Novojičínsko, 27.5.2003)*

OŘECHOV (2400 obyv., okres Brno-venkov): V Ořechově oslavili 27. září 100. výročí založení ochotnického divadla. Oslava se uskutečnila v sále Prozatímního divadla. Její součástí bylo představení Ořechovského divadla Po všem hovno, po včelách med, premiéra dokumentárního filmu Třetí kostel aneb 100 let Ořechovského divadla a Večer chvály. U příležitosti jubilea souboru byl vydán almanach. *(MS)*

PLZEŇ (169 tis. obyv.): V Plzni se od 10.9. konal 11. ročník mezinárodního festivalu Divadlo 2003, který každoročně představuje nejlepší domácí inscenace poslední sezóny a zajímavé zahraniční hosty. Tématem letošního programu byla moderní interpretace klasické dramatiky na jevištích Visegrádu. Současné drama bylo zastoupeno tituly, které v širším smyslu reflektují problémy umělecké tvorby, falešných idolů či virtuální reality. Své inscenace představily soubory ze Slovenska, Polska, Maďarska, Litvy, Slovinska aj. Z domácích to byla divadla z Ostravy, z Prahy Činoherní klub, Divadlo Na zábradlí a Dejvické divadlo, dále plzeňský soubor a hradecké Klicperovo divadlo. Letos poprvé se přehlídla rozšířila na 10 dní o epilog nazvaný Divadla pod vodou, věnovaný divadlům zatopeným při loňské povodni. Divadlům také byl předán výtěžek sbírkové akce ve výši 100 tis. Kč. Festival uvedl i plejádu pouličních akcí souborů z ČR, Itálie a Německa. Jednou z doprovodných akcí byla výstava „Petr Lébl: Nejsem výtvarník". *(Lidové noviny, 5.9.2003)*

PRAHA: Divadlo Lucerna MB, o.s., pořádalo ve dnech 29.6.-6.7. Mezinárodní festival amatérského a nezávislého divadla MB(apostrof)99. Letošní 5. ročník uvedl v Divadle Na zábradlí a v Ma-

Ořechovské divadlo z Ořechova u Brna oslavilo 100. výročí vzniku ochotnického divadla ve své obci. Foto Ivo Mičkala je z představení hry Vlastimila Pešky Po všem hovno, po včelách med, kterým soubor zakončil letošní Jiráskův Hronov.

lostranské besedě vedle inscenací našich divadelníků (např. domácí Lucerna MB, Divadlo Sergej Praha a Divadlo Líšeň) představení slovenských souborů (Levice a Trnava) a dalších hostů z Venezuely, Mongolska, Rumunska, Belgie a Itálie. *(Informační servis Divadelního ústavu, č. 6, 2003)*

PRAHA: Pražské quadriennale 2003 – 10. ročník mezinárodní soutěžní výstavy scénografie a divadelní architektury s podtitulem Labyrint světa a ráj divadla – se konal od 13. do 29.6. na Výstavišti v Praze. V soutěžní sekci byly vystaveny národní scénografické expozice z více než 50 zemí (scénické návrhy, makety scén, kostýmy, fotografie z představení a nejrůznější instalace). Jednalo se o nejlepší projekty z posledních 4 let, jejichž autoři soutěžili o hlavní cenu - Zlatou trigu. Další soutěžní sekce, věnovaná divadelní architektuře v souvislostech s městem, divadelním prostorem atd., přinesla nejen realizované projekty, ale i zatím neuskutečněné návrhy, přinášející nové trendy. V nesoutěžní sekci Umění a interakce byly prezentovány expozice scénografických škol z celého světa, uskutečnilo se setkání s významnými světovými režiséry a scénografy. Letošní speciální projekt „Srdce PQ: Infarkt konvenci" tvořily celodenní interaktivní instalace a performance s dílnami, přednáškami, diskuzemi, improvizacemi, happeningy, představeními aj. Program quadriennale měl řadu doprovodných akcí – výstavy prací scénografů, divadelní fotografie, divadelní architektury, kostýmů, konference ap. Partnerskými projekty PQ byly Bouda (české premiéry 3 her v prostoru u Stavovského divadla) a Pražské bienále (mezinárodní výstava na téma rozpadu velkých center umění ve prospěch dosavadních periferií). *(Informační servis Divadelního ústavu, č.6, 2003)*

PRAHA: Činoherní klub, o.p.s., pokračuje ve svých nepravidelných nedělních večerech s názvem Činoherní klub uvádí. Smyslem tohoto projektu je seznamovat diváky se zajímavými inscenacemi amatérského a poloprofesionálního divadla. 26.10. vystoupí na jevišti Činoherního klubu soubor V.A.D. Kladno s inscenací Rozpaky zubaře Svatopluka Nováka, 16.11. Královéhradecké divadlo DNO s představením nazvaném jeDNO podivuhodné odpoledne, 23.11. pak soubor Černí šviháci z Kostelce nad Orlicí s inscenací hry Josefa Tejkla Amatéři. Blíže www.cinoherniklub.cz. *(MS)*

RADĚTICE (250 obyv., okres Tábor): Ochotnický soubor z Radětic oslavil 100 let své existence. Jeho repertoár se v převážně většině orientuje na českou klasiku, uvedl však i několik her Molièra. K letošním oslavám svého jubilea nastudoval Stroupežnického Naše furianty. I když každý rok uvádí novou hru, „furianty" chce hrát i příští rok na 4. srazu radětických rodáků. Herecký soubor nemá stálé složení, většinu členů ale tvoří obyvatelé obce. Repertoár je přizpůsobován vždy momentálnímu složení ansámblu. *(Táborské listy, 11.8.2003)*

RYCHNOV NAD KNĚŽNOU (12 tis. obyv.): Město Rychnov nad Kněžnou připravilo na dny 27.6. až 6.7. v zámecké jízdárně, zámeckém parku a cirkusovém šapitó 10. ročník přehlídky Poláčkovo léto 2003, na které se představí např. činohra Národního divadla v Brně, Dětská opera Praha, DS Erben z Miletína, Východočeské divadlo v Pardubicích a Orchestrální sdružení Region Světlá nad Sázavou v činoherních, operetních, muzikálových a operních představeních. Součástí programu byly divadelní představení určená dětem, koncerty a výstavy. *(Rychnovský zpravodaj, č.6, 2003)*

SOKOLOV (26 tis. obyv.): Ve dnech 26. až 28.9. se konala v Sokolově přehlídka amatérských divadel Čurda, na kterou bylo z 30 přihlášených vybráno 8 souborů. Na užším výběru se podílelo pracoviště IPOS-ARTAMA Praha. V programu se představilo např. divadlo Dostavník z Přerova s muzikálovou hrou Kniha džungle. *(Sokolovský deník, 17.7.2003)*

TÁBOR (37 tis. obyv.): V historickém centru Tábora se od 10. do 13.7. konal festival pouličního divadla. Program připravily Sdružení Housův mlýn, agentura A.R.G.O. a odbor kultury a cestovního ruchu táborské radnice. Představili se herci, kejklíři a další umělci z pražských, brněnských a českobudějovických spolků - např. Divadlo D.I.V., soubor Facka, Divadlo Kvelb či Tyjátr na káře. *(MF Dnes, 11.7.2003)*

VIMPERK (8000 obyv., okres Prachatice): Ve dnech 23. a 24.8. se v rámci Kulturního léta ve Vimperku v sále MěKS konal 2. ročník mezinárodního divadelního festivalu profesionálních a amatérských loutkářských souborů a spolků Vimperský Kašpárek 2003, na kterém se představily např. LS Nitka z Písku, Divadlo M. Kopeckého z Prahy, DS Čmukaři z Turnova, Malé divadlo z Českých Budějovic a další. Doprovodný programu obsahoval řadu akcí – výstavu loutek, diváckou soutěž, videoprojekce a prodej loutek. *(Kulturní magazín, č.8, 2003)*

VRANOVÁ LHOTA (520 obyv., okres Svitavy): Ivana Přibylová, která vede českobudějovické Malé divadlo, zaměřené na dětské publikum, se rozhodla, že zachrání zchátralou tvrz ve Vrané Lhotě před zánikem a přestaví ji na muzeum loutek a divadelních kostýmů. Jedná se o zámeček z 15. století, který v r. 1927 hrabě Thurn-Taxis věnoval obci. V komunistickém režimu byl objekt využíván jako skladiště a byl naprosto zdevastován. Obec na jeho obnovu neměla peníze, a tak ho prodala firmě, která po čase sama začala shánět kupce. Tehdy tvrz objevila paní Přibylová, která naopak hledala prostory pro muzeum loutek. Oprava objektu, která si vyžádá asi 20 mil. Kč, bude ještě trvat 2-3 roky. Paní Přibylová předpokládá, že již příští rok by tu bylo možné pořádat divadelní představení, počítá se i s divadelním sálkem. Projekt se líbí i starostovi obce, jejíž obyvatelé při opravě tvrze pomáhají. *(MF Dnes, 25.7.2003)*

ŽATEC (20 tis. obyv., okres Louny): Rekonstrukce Městského divadla v Žatci, časově stuována na průběh léta a začátek podzimu, si vyžádá asi 6,5 mil. Kč. V první fázi budou opraveny rozvody vody ap. V další části bude obnoveno hlavní průčelí, původní vstup a střešní krytina. Fasáda divadla se promění v olivově zelenou - podle průzkumu objektu a dobových materiálů šlo o jednu z charakteristických barev v polovině 19. století, kdy divadlo vzniklo. Opravy jsou prováděny ve spolupráci s památkáři - objekt je památkově chráněn. *(Deník Lučan, 9.7.2003)*

KALENDÁŘ AKCÍ

ŘÍJEN – PROSINEC 2003

10. – 18.10.	**Vysoké nad Jizerou – Kurz praktické režie**, 1. soustředění dlouhodobého vzdělávacího projektu
10. – 18.10.	**Vysoké nad Jizerou – Kurz scénografie**, závěrečné soustředění
11. – 18.10.	**VYSOKÉ NAD JIZEROU – XXXIV. KRAKONOŠŮV DIVADELNÍ PODZIM, národní přehlídka venkovských divadelních souborů**
11. – 18.10.	**Vysoké nad Jizerou – Režijní příprava pohádky,** tematický seminář SČDO v rámci KDP
15. – 19.10.	**ÚSTÍ NAD ORLICÍ – TANEC, TANEC…, celostátní přehlídka scénického tance**
17. – 19.10.	**Praha – Podzimní setkání**, seminář uměleckého přednesu
21. – 23.11.	**Praha – Dramaturgická dílna**, pro všechny zájemce z řad vedoucích dětských a mladých divadelních souborů, pedagogů všech typů škol.
21. – 23.11.	**Ústí nad Orlicí – Divadlo a hudba**, setkání amatérských divadelních souborů, v jejichž inscenacích převládá hudební prvek.
26. – 29.11.	**Česká Lípa – Českolipský divadelní podzim**, nesoutěžní přehlídka amatérského divadla
listopad	**Frýdek-Místek – Loutka**, nesoutěžní přehlídka loutkářských souborů Podbeskydské oblasti (představení se konají každou sobotu)
listopad - květen 2004	**Praha - Základy dětského divadla**, celoroční cyklus praktických seminářů zaměřených na vybrané aspekty divadla s dětmi a mládeží
1. – 30.11.	**České Budějovice – Budějcká Thálie 2003**, nesoutěžní přehlídka amatérských divadel
6. – 27.11.	**Říčany u Prahy – Divadelní podzim Jiřího Šatopleta,** nesoutěžní přehlídka amatérského divadla
5. – 7.11.	**Brno – 36. Pedagogická poema**, celostátní soutěžní přehlídka uměleckého přednesu žáku středních pedagogických škol
7. – 9.11.	**PRAHA – PŘELET NAD LOUTKÁŘSKÝM HNÍZDEM, 13. oborová přehlídka loutkových divadel**
8. – 9.11.	**Moravská Třebová – Štronzo**, 8. zemská přehlídka divadla jednoho herce a jednoaktových her
8. – 9.11.	**Olomouc – Čechova Olomouc**, 16. přehlídka amatérských loutkářů a seminář loutkoherectví
11. – 13.11.	**Jablonec nad Nisou – Podzimní fantazie. Tanec**, III. otevřený festival scénického tance a pohybového divadla
12. – 16.11.	**RAKOVNÍK – POPELKA, národní přehlídka amatérského činoherního divadla pro děti**
13. – 16.11.	**Ostrava – 19. Setkání divadel a lidí**
24. – 30.11.	**VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ – 39. MORAVSKÝ FESTIVAL POEZIE** česko-slovenská přehlídka uměleckého přednesu
29. – 30.11.	**Praha, Divadlo ZŠ Újezd nad Lesy – Kaškova aktovka,** přehlídka jednoaktových her
4. – 7.12.	**Brno – CVČ Lužánky – Nadělení v pohybu**, 8. nesoutěžní přehlídka a dílna studentského a jinak mladého divadla
5. – 7.12.	**BECHYNĚ – FAUSTOVÁNÍ, přehlídka a dílna loutkářských souborů hrajících pro mládež a dospělé**

as

AMATÉRSKÁ SCÉNA

